

„Mai fiind ca nefiind”

SIMBIOZE

Revistă blogosferică lunară de ariergardă spirituală,
fără frontiere,
editată sub egida ONG Virtual ImpEx

Numarul 3 (martie 2026)

REDACȚIA:

Director onorific:

Nicolae Mareș

Seniori editori:

Nicolae Georgescu

Constantin Ionescu Târgoviste

Constantin Lupeanu

Nicolae Mareș

Redactor șef:

Marian Ilie

Redactor șef adjunct:

Genovel-Florentin Frațilă

Secretar de redacție:

Viorel Dodan

Colegiul redacțional:

Gabriela Banu

Petre Cichirdan

Irina-Ana Drobot

Mirela Dumitru-Savin

Mircea Lungu

Raluca Maftei

Victoria Milescu

Corespondenți:

Tuğrul Keskin (Turcia)

Claudia Napoli (SUA)

Relly Maria Niculescu

George D. Piteș

Cai Qing (China)

Adresa redacției:

Sat Pitaru, com. Potlogi,
jud. Dâmbovita.

ISSN 3120 – 1261

ISSN-L 3120 – 1261

Email: revista.simbioze@gmail.com

Întreaga răspundere pentru conținutul articolelor revine autorilor.
Reproducerea oricărui articol se face numai
cu acordul autorului și precizarea sursei

Marian ILIE

Așadar, am decolat. Am ținut ca primele două numere, îngemănate, să ajungă pe ecranele cititorilor noștri la data de 15 februarie, cu speranța că vom fi în măsură să respectăm acest termen lună de lună.

Cred că amănuntul cel mai important ce ne-a scăpat a fost să operăm în caseta redacției menționarea domnului Nicolae Maresș ca Director onorific al revistei – un detaliu absolut justificat, domnia sa fiind inspiratorul ideii punerii pe rol a acestei reviste, cel din ale cărui argumente am desprins și reperele direcției pe care să o urmăm. Cum spuneam în primul editorial, totul a plecat de la performanțele mele ca navigator în spațiul virtual, cu o bază largă de surse de informare și suficientă experiență în selectarea, analiza și sinteza maldărelor de informații – adevărate sau false – ce-mi acoperă zi de zi Inboxul, cu concluzii cât mai pertinente, confirmate în mare măsură în cei peste 20 de ani de când navighez pe Internet. În consecință, alături de contribuțiile directe ale creatorilor membri ai colegiului redacțional, corespondenți sau colaboratori, revista va conține și o serie de materiale culese din spațiul virtual, în primul rând prin poșta electronică, în dubla noastră intenție de a întregi sfera de cuprindere abordată și de a evidenția latura pozitivă a utilizării spațiului virtual pentru transferul de informație de interes public.

Vrem așadar să ne deosebim cumva de celelalte reviste, în care sens am ales ariergarda (ca tactică), spațiul virtual (pentru transferul de informație) și operarea pe un câmp cât mai larg (fără frontiere). Urmărim să îmbinăm valorile consacrate cu cele ale prezentului și să propunem valori care să continue evoluțiile de până acum, pornind de la propria noastră experiență, în care literatura s-a îmbinat fructuos cu alte arte, cum ar fi muzica, artele frumoase sau artele vizuale, dar și alte îndeletniciri umane, între care diplomația se situează în prim plan. Și asta nu atât pentru că o parte din membrii grupului nostru am activat și în diplomație, cât mai ales pentru că în ambele ipostaze – de scriitori și diplomați – am avut contribuții notabile la schimbul de valori între țara noastră și alte țări, ca latură definitorie a politicii externe a țării.

Da, suntem patrioți, prețuim valorile consacrate ale neamului nostru, ca părți componente ale patrimoniului universal, care înseamnă simbioză, nu ierarhizare, între valorile tuturor popoarelor lumii. De aici și titlul revistei – *Simbioze*. Ne vom strădui să practicăm pe cât se poate autocenzura și

cerem confrăților ce se vor prezenta în paginile noastre același lucru. Poate că vrem prea mult, dacă ne propunem ca noi să fim cei ce selectează din noianul de publicații valorile pe care să le promovăm. Mă bazez pe priceperea membrilor colegiului redacțional în a identifica acele valori care se circumscriu țelului nostru. Este direcția ce am căutat să o imprimăm încă de la debut și se pare că suntem pe drumul bun. Am primit zeci de ecouri favorabile la prima lansare în spațiul virtual, la care am avut ca prim-destinatari peste de 500 de confrăți, care, la rândul lor, au redirecționat revista în propriile cercuri de prieteni. Ne bucură să vedem că revista noastră a ajuns deja în Franța, Spania, Turcia, China, America și Australia și ne vom strădui să acoperim cu ea întreaga Mondoblogosferă.

Ne-am bucura să purtăm în paginile noastre dialoguri civilizate pe diverse teme actuale din sferile vizate de noi, în care sens am abordat deja ideea construirii unei replici a Columnei lui Traian în București și problema noii ordini mondiale, cu reflexiile ce ne privesc pe noi, românii. Ne preocupă divizarea societății – la noi și în lume – și dorim să construim punți pentru dialog, fără partipriuri, cu respect pentru adevăr și dedicație față de viitorul nostru și, în general, al civilizației umane.

Dixi et salvavi animam meam!

La bună lectură!

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Cu Plugușorul prin zăpezi

Am conceput un vicleșug
Să leg o sanie de plug
Și-o lamă-n față la tractor
Să merg lejer cu Plugușor
Că, zău, nu vreau să risc, frăție
Să-mi las nădejdea-n Primărie
Unde nu prea se pierd cu Firea
Să facă-n timp dezăpezirea
(Să știți că nu la întâmplare
Am tastat Firea cu F mare!)

Așa că, dragii mei confrăți
Stați puținel și m-ascultați
C-o să înham la Plug tractorul
Și-am să pornesc cu Plugușorul
Gonind pe străzi ca un nebun
În sanie cu Moș Crăciun
Cu sacul lui plin de povești
Culese de prin București...

Marian ILIE

Columna și iar Columna

„Noi vrem Columna lui Traian-ea-însăși să împodobească o piață a Bucureștiului, de pildă Piața Romană, sau Piața Charles de Gaulle făcând linie cu Arcul de Triumf.” spunea, în numărul de debut al revistei noastre Profesorul Nicolae Georgescu, idee preluată și pusă în versuri în “pilula” însoțitoare (*Visam - și chiar trăiam, ca fermecat/ În mintea mea din spiță de cioban -/ C-am retranslat Columna lui Traian/ Încolonând-o sus, în Dealul Spirii/Chiar lângă Catedrala Mântuirii/ Și Marele Palat*). În fond, e o idee veche, care credem că merită interes, atât din partea cititorilor, cât și din partea specialiștilor și autorităților ce ar fi implicate într-o eventuală transpunere în realitate.

În articolul “Columna lui Traian. Rădăcini de marmură” Nicolae Georgescu făcea trimitere la colecția de imagini de pe Columna lui Traian conținând 130 de copii ale metopelor pe care Mutianus, discipol al lui Rafael Sanzio, le-a cuprins într-un album al Columnei. Comentate de episcopul Ciaconus Hispanus și redesenate sau retușate de pictori ai vremii, imaginile și comentariile din acel album însoțesc copiile metopelor prin muzeele și bibliotecile lumii. Spre a capta în continuare atenția asupra Columnei, ne-am propus să le publicăm și noi, în serial. Și vom începe prin a expune statuia lui Alexandru Lahovari, din piața ce-i poartă numele, pe al cărei soclu e sculptată cea de a treia dintre metope, înfățișându-l pe zeul Danubius ce iese din valuri, mândru că podul de vase pe care trec legiunile romane îi acoperă fața.

Cum menționa Nicolae Georgescu în articol,

„Acest Alexandru Lahovari a câștigat, la Paris, ca avocat (era un mare orator), marele proces al României în chestiunea Dunării, și fapta îi este răsplătită în eternitate de către zeul fluviului...”.

Am preluat din *Enciclopedia Dacia* și prezentăm în serial albumul redesenat de Pietro Santi Bartoli din colecția Universității Emory

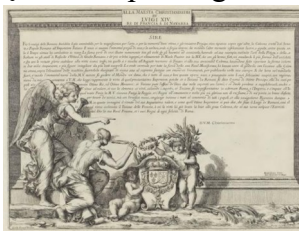
(Libraria Robert R. Woodruff) fotografiile și traducerea textelor însoțitoare:

CIACCONE ABBREVIAT ÎN LIMBA VULGARĂ SUB FIECARE IMAGINE. VALORIFICATĂ ȘI MAI MULT DE MEDALII, INSCRIPTII ȘI TROFEE DE CĂTRE PIETRO BELLORI.

COLUMNA TRAIANĂ
RIDICATĂ DE SENATUL ȘI POPORUL ROMAN ÎMPĂRATULUI TRAIAN AUGUSTUS ÎN FORUL SĂU DIN ROMA. SCULPTATĂ CU ISTORIA RĂZBOIULUI DACIC PRIMA ȘI A DOUA EXPEDIȚIE, ȘI VICTORIA CONTRA REGELUI DECEBAL. NOU DESENATĂ ȘI SCULPTATĂ DE CĂTRE PIETRO SANTI BARTOLI. CU EXPOZIȚIA LATINĂ DE ALFONSO

Cu îngrijire silitoare și muncă adusă la perfecțiune, e adusă în lumină de Gio Giacomo De Rossi în gravurile sale de la Roma având consimțământul privilegiat al sfântului Papă.

Este vorba de albumul oferit Regelui Franței și Navarei Ludovic al XIV-lea, cu dedicația de mai jos:

CĂTRE MAJESTATEA SA CREȘTINĂ,
REGELE LOUIS XIV. REGE AL
FRANȚEI ȘI NAVARREI.

SIRE,

Printre vestigiile Antichității Romane, cel mai admirabil pentru magnificitate, artă, și pentru memoria unui optim și glorios Principe, vine reputată deasupra oricărui alt lucru, Columna scrisă de Senatul și Poporul Roman, Împăratului Traian. Și nemăsurat se anunță nemuritorul ei preț, fluturând împrejurul ei, eliminând alte memorii zdrențoase și nefericite contra acesteia.

Doar timpul dușman a combătut-o în zadar. Faima însă a unui monument atât de ilustru atrage privirile oamenilor să admire, cu exemplul dat, res-tituind artei picturii și sculpturii în studiile lui Raffaele D'Urbino, lui Giulio Romano, și celor mai celebre minți, și în ultimul rând lui Nicolo Pussino, dar Majestății Voastre, care cu faptele eroice imitând pe cei mai faimoși din antichitate, și cu gloriile sale stabilește în virtutea sa noi trofee, din care ies la suprafață memoriile Augustului Traian, și a Columnei sale admirabile, redându-ne forma întreagă în peste două mii cinci sute de figuri sculptate. Valurile purtând întru totul faima Realei sale Magnificențe, am avut destin de a mă bucura de ea cu accesul la Columnă, deasupra ridicării mașinărilor desenând-o de aproape până la frontonul superior cu aliniamentul în relief, ca s-o public în gravurile mele. Chiar în timp ce mă pregăteam să-l scot afară, văd sculptat numele nemuritor al M.V. în timp ce fac lumii bucuria acestui talent, care este totul la locul lui; și iată această operă născută și prestigioasă sub auspiciile serenității voastre, cu dreptate vine din partea mea consacrată M.V., care astăzi reprezintă virtutea celui superb Împărat, apoi lui Traian căruia Romanii i-au dat numele de Principe Optim, și de popoarele sale vine numit Rege Optim și Monarh Optim; însuși Traian pedepsi de două ori cu arme ofensivele Dacilor și a oferit iertare la rugăciunile lor. Și M.V. câștigă în valoare, și face uz de clemență ca învingător, călcând superbii, dacă Traian a fost magnific în împodobirea Romei, și Imperiul și se impune până la Istru, acea mare vastă, Majestatea Voastră reînnoiește Parisul, Reggia, și regatele dimprejur; și mult mai multa glorioasă stradă ori de vreun râu sau vreo mare, în scurt timp desfăcută, cu frica inamicilor dar cu mâna benefică, se alătură marilor comercianți din toate popoarele și la navigație.

Recunoaștem prin urmare că astăzi sunteți aclamat Traian al Franței, a cărui virtute deja a pus baza grandioasei Columne, care în numele său a sculptat eternitatea.

Fie ca Dumnezeu să vă umple personalitatea cu toate bucuriile Romei.

S.V.M. Creștine

PROFESORUL NICOLAE MĂREȘ

A plecat de la șaibă, tatăl său fiind un simplu muncitor. Copil sărman. Spirit ales, exceptând, să zicem, vreo douăzeci de ani, anii școlarizării, a trăit în imperiul cărții și al diplomației, mai apoi în mediul universitar, fiecare dintre aceste profesii practicate cu excelență.

Vorbește șase limbi străine și este un rar virtuoz al cuvântului, cu mai multe sute de cărți publicate, unele traduceri, echivalente prestigioase, perfecte, rivalizând cu originalul. Dar în marea lor majoritate creații originale, definindu-l drept scriitor autentic, prolific, gânditor și filosof, jurnalist, cercetător în domeniul istoriei și artelor. Scrierile sale au fost traduse în polonă, engleză, italiană, rusă, albaneză și în alte limbi. Cu râvna moștenită, ar fi putut îmbrățișa domenii ale tehnicii, cu o mulțime de invenții și inovații sau ar fi fost jurist de top, avocat, consacrând principiul dreptului la apărare ș.a.m.d. Pentru că omul sfîștește locul, iar talentul creativ și dăruirea îndreptătesc orice performanță. Bunul meu coleg s-a bucurat de aprecierea și respectul celor din jur, de recunoaștere largă din partea acelor care i-au fost temporar șefi, de mediile în care a activat. Peste doi ani, pe 18 aprilie, va împlini 90 de ani, iar el este în continuare activ ca în anii tineri. Îi urăm să atingă vârsta de 140 de ani, notată de musceleanul Constantin Parhon a defini omul. Recent, am fost impresionat de zecile, poate sute, de pagini pe internet la simpla scriere a numelui. Am scris șase litere, N Măreș și am fost invadat de informații bogate, cum rar se petrece.

Mă gândeam să scriu un mini-portret, însă invazia cu cele mai frumoase calificative având indicația „excepțional” mă determină să extrag câteva rânduri definitorii. Cum este opera pe care o va lăsa pe pământ de N. Măreș? Imensă, fără egal. Aplaudată de către contemporani, ea va fi îndreptare de valoare pentru generațiile viitoare. Iată câteva mărturii, preluate la întâmplare din buchetul de necuprins: Poemele Suveranului Pontif au fost traduse și în franceză, de către poetul-filosof Pierre Emmanuel, încă din 1979, dar nu printr-o cunoaștere directă a limbii, la sursă – ceea ce explică unele uscăciuni

de imagine și limbaj. Varianta românească este mult mai expresivă și dinamică, foarte aproape de original, tocmai pentru că Nicolae Măreș este un virtuoz al limbii poloneze. Ion Andreiță, *Poezia – călăuză către Dumnezeu, în România liberă*, pagina *Lumea creștină*, 1992.

O biografie complexă a Suveranului Pontif, Papa Ioan Paul al II-lea, scrisă de colegul nostru Nicolae Măreș, prima monografie care apare în spațiul est-european, în lume ortodoxă. Laurențiu Ulici, Președintele Uniunii Scriitorilor din România, din cuvântul rostit la lansarea monografiei *Ioan Paul al II-lea, Papă pentru mileniul al III-lea*, București, 2000.

Profesorul Nicolae Măreș nu este „unul dintre” cei mai avizați cunoscători ai civilizației și culturii poloneze din spațiul românesc. Este, nu risc dacă spun, „cel mai” avizat. Mi-e greu să cred că experiența lui de lingvist, diplomat, traducător și animator cultural orientat spre limba și cultura polonă are un egal la noi. Cu rigoare în documentare și cu stil agreabil, pledoaria lui Nicolae Măreș pentru relații culturale strânse româno-polone se cuvine ascultată. Dincolo de ea, cartea este în sine un îndreptar util pentru o introducere în cultura poloneză. Horia Gîrbea: *Polonia - o cultură prea puțin cunoscută, Săptămâna financiară*, 2008.

După lucrările de revelație arhivistică dedicate „astrului din Lancrămul transilvan” (Lucian Blaga la Varșovia, 2011; Lucian Blaga – Epistolarul de la Academia Română, 2012), cercetătorul Nicolae Măreș a scos la lumină activitatea de diplomat la Vichy a marelui dramaturg român, Eugen Ionescu, viitorul membru al Academiei Franceze.

Studiul său este unul temeinic, beneficiind de nu mai puțin de cinci Anexe. Studiu coerent, merit a lumina „perioada diplomatică” din viața lui, fără de care nu poate fi înțeleasă evoluția ulterioară a personalității scriitorului, îndeosebi momentul opțiunii pentru Occident. Decizie destul de inspirată cu consecințe din cele mai spectaculoase în cariera de dramaturg și de teoretician al avangardei” teatrale din deceniul al șaselea al sec. al XX-lea, a ceea ce îndeobște numim „teatrul absurdului” Zenovie Cărlugea, *Eugen Ionescu, „perioada diplomatică”, în Tribuna*, nr. 249/2013. Cu cele aproximativ 1500 de aforisme, se dovedește un virtuos al unor înaintași celebri: Euripide, Seneca, Chanfort, Rochefoucauld, Lichtemberg. La noi, îi ține tovărășie demnă Tudor Mușatescu. Maximele și aforismele lui Nicolae Măreș au în ele multe din caracteristicile acestei specii: formulări dense, percutante, unele rime interioare cu funcție mnemotehnică, înțelepciune, dragoste de om și de viață, înțelegerea omenscului din noi, umor, spirit de observație și analiză, judecăți de valoare exacte și îndrăznețe și uneori un previzibil didacticism moralizator. ➡

Pe alocuri sunt ca niște biciuiri focoașe, dar și gingașe ca niște flori; altele mai ermetice, cu anumite taine în ele, și foarte multe cu toate ferestrele gândului deschise încât se vede până-n adâncimi. Prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan, 2022. Poezia lui Nicolae Mareș este, în primul rând, o mărturisire, despre noi, despre existență și moarte, despre veșnicie și efemeritatea proiectată în orice punct cardinal, "de magma înfierbântată a pământului" (*Ergo sum*).

Am putea spune că în poezia lui fiecare sentiment are o *Ruga* a lui, nu e religioasă, ca la Nichifor Crainic, V. Voiculescu și chiar Arghezi, ci are, ca la Goga - dar în alt stil - un caracter patriotic, social, combativ pentru alungarea "buruienilor", a neghinii, răului și urâtului dintre noi. Un exemplu de o tulburătoare puritate de gândire și simțire care caracterizează întregul său univers poetic: Ion Dodu BĂLAN, *Gând și sentiment în poezie* în *Tribuna*, nr. 1/2014.

Lucrarea *Raporturi româno-polone de-a lungul secolelor* (Tipomoldova, 2016) sau cele enumerate mai jos, semnate de Nicolae Mareș: *Mihai Eminescu în limba polonă*, *Lucian Blaga – diplomat la Varșovia*, *Relații româno-polone în 1938-1939 în context central-european*, cele patru volume de *eseuri – istorie și diplomatie*, monografiile închinat *Sfântului Ioan Paul al II-lea* și *Mareșalului Piłsudski* și - nu în ultimul rând - *Antologiile de poezie poloneză*, începând cu cea tipărită, în 1981, la editura Dacia din Cluj-Napoca și terminând cu *101 Poeți polonezi*, apărută în Editura Academiei Române, cu prilejul Centenarului Unirii și redobândirii independenței de stat a Poloniei, sunt cărți care stau la temelia raporturilor dintre cele două țări în mileniul în care am pășit. Toate aceste opere au necesitat nu numai o dăruire și cunoaștere profundă, dar și o documentare amplă, laborioasă, efectuată în arhivele românești și poloneze. O dovadă dintre cele mai concludente a unei vieți închinată cu profesionalism diplomatiei, literaturii și istoriei de către neîntrecutul scriitor și diplomat Nicolae Mareș. Prof. univ. dr. Mircea Popa, Cluj-Napoca, 2020. „Cartea Înțelepciunii Universale. Dicționar de maxime și aforisme din cultura română și universală” cuprinde, 620 de pagini, circa 14000 de gânduri, grupate pe 1200 de teme. Este una dintre cele mai mari colecții de acest gen tipărite în România și nu în multe țări din lume. Lucian Velea. Printre realizările remarcabile ale scriitorului Nicolae Mareș consacrate Sfântul Ioan Paul al II-lea, despre activitatea diplomatică a lui Lucian Blaga și Eugen Ionescu, culegerile de aforisme, lucrările lexicografice, studiile despre interferența culturii române și culturii polone, interviurile și multe alte se numără și volumul de față: *Mihai Eminescu în limba polonă. Studiu și antologie*, scriere captivantă, un spectacol intelectual, o premieră în cultura română. Exeget al istoriei mo-

derne a Poloniei și al marilor ei corifei: Mickiewicz, Wyspiański, Szymborska, Różewicz și mulți alții, Nicolae Mareș face cunoscute preocupările marelui poet pentru cunoașterea istoriei Poloniei. Autorul cărții se bazează, în întreprinderea sa, pe o impresionantă documentație, dar și pe o viziune proprie asupra destinului istoric al poporului polon. El este recentul autor al monografiei consacrată Mareșului Piłsudski, inclusiv a relațiilor acestuia cu României și România. Cercetătorul Nicolae Mareș a examinat însemnările lui Eminescu despre Polonia din perioada studiilor sale succesive la Viena și la Berlin, folosindu-se de ediția anastatică a manuscriselor eminesciene realizată de Academia Română. Și a fost în măsură să evalueze anvergura cunoștințelor tânărului poet despre o țară slavă la fel de meritorie prin creația ei culturală și la fel de nedreptățită, de-a lungul secolelor, ca România daco-romană. Alex Ștefănescu. O chintesență a evaluărilor operei cu 1001 de fațete, se întâlnește în Referințele care abundă, pașaport către eternitate. Transcriem câteva, altfel am ocupa întregul număr de față al revistei. Un virtuoz al cuvântului. Antologie întru totul remarcabilă. Cea mai bogată antologie de poezie contemporană din secolul al douăzecilea tipărită în străinătate într-o carte o bibliotecă reală. Un eveniment extraordinar - Munca uriașă - și să recunoaștem - autorul este fermecat de polonitate. O antologie întocmită cu pricepere și dragoste. Fericit eveniment literar și spiritual. Un mesaj umanist de superioară spiritualitate deosebit de interesantă, îndrăzneță și originală. Un exeget destoinic al vieții și operei culturale și patristice a Suveranului Pontif. Lucrare cu caracter interdisciplinar, alchimie mirabilă. Nu întâmplător, caz unic în diplomația Vaticanului, este singurul scriitor și publicist din lumea ortodoxă căruia i s-a acordat Ordinul „Pro Ecclesia et Pontifice” – pentru cele 20 de volume de traduceri și lucrări consacrate Marelui Pontif, Sfântul Ioan Paul al II-lea. Remarcabila carte a lui Nicolae Mareș despre Lucian Blaga - diplomat la Varșovia... Un excelent și bine-venit manual de diplomatie activă.. Un spirit metodic cu larg orizont documentar. Model de investigație. Lucrare de o autenticitate nedeșteșuită, savoare bibliofilă și gust esthetic. Volum monumental. Lacrimi păstrate pentru eternitate în chihlimbarul silabelor. O carte de excepție scrisă într-un stil plăcut citirii. O mărturie dincolo de timp. Nicolae Mareș – Omul zilei. Încheiem acest portret prietenesc cu aforisme din cele câteva mii editate până astăzi de Nicolae Mareș: Când minciuna-i în declin, adevărul scapă din chingi. Să vrei să fii bogat într-o țară săracă, înseamnă să ofensezi o nație întreagă. Mai mult mă încălzește aprecierea unui om deștept decât laudele a milioane de proști. Iubirea – comoara diamantină a sufletului.

Din Valea Brazilor, de Dragobete 2026

Nicolae MAREȘ

Memento Nicolae Titulescu

(4 martie 1882, Craiova – 17 martie 1941, Cannes)

BLAGA – TITULESCU

Academia Română este depozitarul a numeroase documente privind activitatea marelui diplomat român – Nicolae Titulescu. Am publicat unele dintre ele într-un volum separat. Mă voi referi mai jos la relația dintre cei doi bărbați de stat, Titulescu și Blaga, în fapt la o alocuțiune ținută de Lucian Blaga, imediat după război. Iată relatarea scriitorului, filosofului, diplomatului sebeșan.

Ceea ce veți auzi astăzi nu este propriu-zis o conferință despre Nicolae Titulescu, și nici măcar o expunere succintă asupra personalității, ideilor și activității acestui om politic și mare diplomat. Ambiția mea e alta. Aș dori să vă fac un portret al lui Titulescu după amintiri personale. Având avantajul de a-l fi cunoscut mai de-a-proape, găsesc că sunt dator să vă prezint mai înainte de orice o figură palpitând în mediul său de toate zilele, un om viu – așa cum ar fi putut să-l vadă oricine ar fi avut norocul să-i calce pragul. Îngăduiți-mi să vă previn de la început asupra modestelor mele intenții, ca să nu așteptați altceva decât ce sunt hotărât să vă dau. Voi încerca așadar să evoc unele situații și momente, când mai solemne, când mai intime, datorită cărora cel mult prea curând dispărut va prinde viață chiar în imaginația d-voastră. Și poate că voi reuși să nu decepționez cu totul nici pe aceia dintre d-voastră, care ar dori să cunoască nu numai pe Titulescu-omul, ci și anume ideile sale.

În primăvara anului 1928 s-a decis să fiu transferat de la legăția țării noastre din Praga la legăția din Berna [1]. Eram pe-atunci de-o bucată de vreme atașat de presă, o funcție destul de incertă, în marginea diplomației, care îngăduia un exercițiu dintre cele mai variate celui ce o ocupa. Mi se impunea cu această transferare unul din gândurile pline de ardoare, de care fusesem luat în stăpânire încă din copilărie. Pe la începutul lui aprilie mă găseam în capitala Elveției, pe care o vedeam întâia oară în peisajul ei mai magnific decât putusem să-l visez vreodată.

N-am să uit niciodată întâia plimbare pe terasele întortocheate ale orașului: aveam la spate

Evul Mediu, cu sonorități de vecuri, al cetății, iar în față ghețarii alpini bănuți în geologia munților din zare. Castanii treziți își arătau bobocii mari, gata să plesnească.

Albastrul cerului, spălat de vânt, era aproape nefiresc. Nefiresc mai ales pentru de obicei foarte înnegurata cetate, în care încercam să prind

rădăcini. În una din zile, eu și soția mea hotărâm să plecăm la Lausanne și la Geneva, spre a cunoaște și celelalte orașe ale Elveției, țara pe care un mare poet al lumii o numise tocmai atunci „tinda lui Dumnezeu“. Dar nu numai luarea de contact cu ungherele acestei anticamere a divinității fusese scopul plecării. Aflasem la legăție că Nicolae Titulescu, ministrul de Externe al țării noastre, contrar obiceiului său de a nu poposi pe țărmul Lacului Lemăn mai mult decât durau sesiunile Ligii Națiunilor, se găsea încă la Geneva. Ce piedici n-aș fi încercat să înving pentru a apărea într-o zi în fața lui, ca să-l cunosc!

Era în epoca marelui proces al optanților maghiari [2]. Titulescu, apărătorul vajnic al tezei românești în acest proces, ce umpluse cu ecourile sale toată presa internațională, suferise în sesiunea din ianuarie o înfrângere. Acum eram, după cum spusei, în aprilie. Geneva își arăta aspectul normal, corect, calvin, cam amortit, pe care desigur nu putea să-l aibă în timpul mișcat al sesiunilor Ligii, când delegații și comisiile tuturor seminiștilor de pe glob se adunau aci, ocupând toate hotelurile, și când claxoanele prea multe ale vehiculelor speriau pescărușii, ce zburau peste lac. Prin Palatul Ligii nu circulau acum decât funcționarii permanenți, plini de curtoazie, ai instituției. Dintre marile figuri ale vieții, politice și diplomatice, numai Titulescu mai rămăsese în localitate. Era de luni de zile bolnav.

Din când în când zvonurile, ce scăpau dintre pereții bolnavului, stârneau îngrijorare. Titulescu sta într-o cameră la Hôtel des Bergues, primind numai pe cei câțiva colaboratori ai săi. Nimenea, nici chiar cei mai indiscreți dintre amicii săi, n-ar fi putut spune care anume era boala ce-l consuma. El era totuși bolnav. Greu bolnav de-o boală imponderabilă și fără de identitate precisă în tratatele de medicină. Bolnav de flacăra lăuntrică, ce-l ardea, reducându-i existența până la limitele pâlpâirii.

Geniul său nu putea să suporte eșecul, ce intervenise prin jocul contingentelor, și pregătea, în febre de vulcan acoperit, revanșa pentru sesiunea ce trebuia să aibă loc în iunie. Grava temperatură creatoare, simțul extrem al răspunderii, dorul de revanșă sub semnul unei dreptăți colective și irezistibila ardore a posedatului, nu-i mai dădeau răgaz, îi desființaseră somnul și-i problematizaseră însăși ființa: aceasta era boala sacră a lui Titulescu.

La Geneva am colindat cu soția mea străzile cu amintiri istorice, care încep chiar din timpul lui Iuliu Cezar [3]. Și am inspirat aerul subțire de pe cheiul Lacului Lemman. Peisajul era mai larg, extazul sevelor mai avansat decât la Berna. După câteva ceasuri de cutreier ne-am oprit în cele din urmă în mijlocul orașului, lângă o statuie a lui Rousseau, pe-o insulă, ce-o alcătuiește Ronul. Soția mea, specialistă unică în jocurile de expresie ale fizionomiei mele, mă vedea preocupat de cine știe ce gând nespus, care, după cum tot ea remarcase, m-a luat în primire chiar în momentul când ne-am întâlnit cu apele Ronului. „Ce ai?“ – mă întrebă ea. „Uite, ce e, – undeva, în *Teoria culorilor*, Goethe [4] vorbește despre aceste locuri și amintește ca de-un argument în favoarea teoriilor sale de niște ciudate efecte de lumină și culori, ce le produce Ronul. Locul trebuie să fie chiar pe-aci, pe undeva, și nu izbutesc să-l identific.“ „Ești adorabil“, fu replica, „mă mir cum îți mai vin în minte teoriile, când ai în față lumina și culorile!“ „Ai dreptate“, zic eu, și prinsei din nou să văd lumina și culorile, adică universalele lumini și universalele culori. Am înțeles că trebuie să renunț la identificarea efectelor goetheene.

Mica insulă, unde ne aflam, era tocmai în fața aceluși vechi și elegant Hôtel des Bergues, unde în domolită penumbră, se tortura, prin liberă autodeterminare, Titulescu. Dar nu venisem oare la Geneva cu speranța de a mă prezenta la hotel, spre a-l cunoaște? După câteva clipe intram în clădire. Am cerut informații. Portarul mi-a spus: „Domnul ministru e bolnav“. „Primește?“, întreb eu. „Primește!“, fu răspunsul. În aceeași clipă am simțit însă că nimic nu-mi da dreptul de a tulbura febra creatoare, sacra boală a lui Titulescu. Și am renunțat c-o strângere de inimă. Ne-am înapoiat la Berna, cu nădejdea c-o să-l cunosc peste două luni, în timpul sesiunii, când el își va da replica în marele proces.

Într-adevăr, după două luni luam iarăși trenul spre Geneva. Unul din cei mai prețuiți colaboratori ai lui Titulescu mi-a pregătit întâia audiență, care trezea în mine tot potențialul de sficiune, sub povara căreia sufeream din totdeauna. Titulescu era încă tot în pat. Înfățișarea era a unui bolnav, dar verva – a unui spirit răsfățat de-un întreg continent. Nu mi-a îngăduit aproape deloc să vorbesc, ceea ce, dată fiind înclinarea mea invincibilă spre tăcere, mi-

a convenit din cale afară. Omul din fața mea, viu ca o flacără pusă la încercări de adieri invizibile, acesta era așadar Titulescu! Avea o față de „asiat“ fără vârstă, cu unele trăsături de copil, dar cu luciri de nedescris în ochi, unde se aduna toată viața. Atâta luminozitate cerea neapărat boala trupului, ca un necesar complement. După câteva întrebări și răspunsuri de rigoare, el a prins să-mi vorbească despre procesul optanților. Intra în domeniul său cu acea siguranță a mișcărilor pe care ți-o dă o patrie secretă. Mi-a arătat cu o bucurie ingenuă volumul gata tipărit, pe care intenționa să-l lanseze în ziua când va ajunge procesul în dezbaterea Ligii. Și a început să argumenteze, ridicând, cu minunată ușurință, blocuri ciclopice în fața mea. Am fost nevoit să fac eforturi din cele mai grele pentru a-i putea urmări dialectica, eu, care eram, oricum, destul de obișnuit, din alte domenii, cu salturile de la premise trecute sub tăcere, la concluzii, ce par mai mult surprize decât concluzii. Prin energia și subtilitatea acestui joc dialectic, prin vioiciunea acestei încrucișări de spade cu un adversar, care pentru el era totdeauna prezent, Titulescu îmi făcea impresia unei ființe de alt ordin decât cel uman. De unde s-a coborât în fața mea și datorită căror împrejurări s-a putut întrupa? Atunci, ca și mai târziu, în atâtea alte situații în care ne reîntâlneam, mi-am spus: Da, Titulescu este cea mai strălucită inteligență ce am întâlnit-o în viață. Un fel de întrupare a inteligenței, înțeleasă ca arhetip. Cu aceeași ocazie mi-am dat întâia oară seama și de darul său stilistic, făcând față oricăror exigențe. Avea Titulescu un dar de a defini, o eleganță și o economie a expresiei, pe care n-aș putea să le compar decât cu ale filosofului Bergson [5]. Titulescu m-a reținut vreo două ore. Revenea neconținut asupra procesului. Nu numai atunci, ci și de atâtea ori mai târziu, el mi-a citit și din carnetele sale cu însemnări zilnice, unde-și nota, câteodată foarte dramatic, conversațiile ce le avea cu marii oameni de stat ai timpului. (Istoria ultimelor decenii nu se va putea scrie fără de a se cunoaște aceste însemnări ale lui Titulescu. Să sperăm că prețioasele documente nu s-au pierdut!) Când am dat să ies din camera lui Titulescu, i-am spus: „Domnule ministru, dacă în ziua dezbaterii veți face o pledoarie ca aceea de adineaori, cred că nu va fi nevoie să lansați volumul!“ „Câteva zile mai apoi avu loc la Ligă ședința în care urma să se dezbată procesul.

Spectacolul se anunța palpitant. Toată lumea simțea că chestiunea a ajuns la o cotitură decisivă. În memorabila după-amiază, sala dezbaterii era arhiplină. Numai cu multă osteneală mi-am putut face loc printre corespondenții ziarelor din cele patru puncte cardinale. Din înghesuială puteam totuși să urmăresc cele ce aveau să se întâmple. În jurul mesei Consiliului apăreau delegații diverselor state, figuri ale jocului de șah internațional. ➡

1928, Caricatură Titulescu vs Apponyi

Unele nume mari, astăzi dispărute. Își făcuse apariția și contele Apponyi, înalt, zvelt, adus puțin din umeri, cu barbă de înțelept, cu un foarte pronunțat profil de vultur bătrân. Era contele fără îndoială o figură dintre cele mai impresionante, chiar și numai prin înfățișarea sa fizică. Cumpăneam avantajele și dezavantajele posibile – în duelul ce trebuia să înceapă. Pe Apponyi îl știam și ca pe un strălucit dialectician filosofic. Luase parte, într-un timp nu tocmai depărtat, la niște discuții în cadrul unui congres filosofic condus de contele Keyserling [6], șeful școlii de la Darmstadt. Mai știam de asemenea că propaganda susținută de moșierii maghiari s-a priceput să exploateze cu supremă dibăcie rezistențele firești, pe care legiurile burgheze ale Europei le opuneau unui act revoluționar cum a fost reforma agrară din România [7]. Văzând pe Apponyi mi-am zis: redutabil adversar!

Și față de-un asemenea adversar și într-o atmosferă de atare natură, Titulescu va trebui să apere *legitimitatea* reformei agrare și să justifice exproprierea moșierilor maghiari, adică a moșierilor care aveau pământ în țara noastră, dar optaseră pentru cetățenia maghiară. A intrat apoi în sală Titulescu, înalt și el, gălbui, de-un calm stăpânit.

Mulțimea cu sute de capete s-a întors spre el și un freamăt de curiozitate trecu peste băncile corespondenților: Titulescu! Am simțit din această rumoare imensul prestigiu de care Titulescu se bucura în opinia internațională. Era întâia oară, după patru luni, că Titulescu părăsea camera hotelului.

Boala sacră lua sfârșit.

Lupta, ce se anunțase tot atât de dramatică, cum fusese și cea din ianuarie, n-a mai avut loc în acea după-amiază, căci lupta grea, neuzită, fusese dată în afară de sală, în ceasurile premergătoare ședinței. Nu mai luam parte decât la un epilog de tunete după furtună. În ședință, Titulescu a citit cu un glas de metal nobil și de-o transparență cuceritoare o declarație, arătând punctul de vedere românesc. Președintele Ligii s-a raliat apoi în numele Consiliului Ligii la acest punct de vedere românesc. Uluit de cele ce se petrec, contele Apponyi, luat evident prin surpriză, a ridicat nasul de vultur și a rostit ca un fel de protest. Totul a fost însă în zadar.

Procesul optanților a ajuns într-adevăr la o cotitură, de unde nu mai era cu puțină o întoarcere. Și dacă nu mă înșel, Titulescu n-a mai fost nevoit să lanseze volumul.

Caricatură, Titulescu Ministru de Externe

Așa l-am cunoscut pe Titulescu. Ani în șir, apoi, am avut prilejuri dese de a-i urmări și de a-i admira activitatea pe scena internațională. La Liga Națiunilor îl vedeam aproape în fiecare sesiune.

Odată, după o ședință, ieșisem din sală pe-un coridor și stam de vorbă cu un colaborator al său. Ministrul nostru se apropia și el de noi.

Venind drept spre noi, Titulescu îmi zise: „Ascultă, Blaga, ai auzit adineaori discursul lui Stresemann? A dat un citat din Goethe! Dup-amiază vreau să-i dau replica. Să-mi cauți, tot în Goethe, un text care să cuprindă cam ideea aceasta...”

Și Titulescu mă lămură, adăugând: „Imposibil să nu se găsească în Goethe și această idee!”

M-am dus numaidecât în biblioteca Ligii, am răsfoit, ca ursul din anecdotă, prin operele lui Goethe, vreo câteva ore. N-am găsit textul, problematic de altfel, de care ar fi avut nevoie Titulescu spre a răspunde lui Stresemann, ministrul de Externe al Germaniei [8]. După-amiază, înainte de ședință, a trebuit cu mult regret, să comunic lui Titulescu că n-am găsit ceea ce dorea. Dar răspunsul dat de Titulescu lui Stresemann a fost suficient de strălucit și fără de citatul olimpic. Totuși, de mâhnire, în noaptea aceea n-am dormit. Târziu, foarte târziu, pe la unul din ceasurile mici ale nopții, soția mea m-a întrebat:

- Toată seara mi-ai părut abătut. Ce ai?
- Întrebă-mă mai bine ce n-am.
- Și-aceasta ar fi cam ce?
- Uite așa, n-am noroc cu Goethe la Geneva.

Sfera preocupărilor politice și diplomatice ale lui Titulescu, spirit, în care realismul se îmbina armonios cu elanul ideal, se lărgea în atingere cu obiectul însuși pe măsură ce realitățile istorice internaționale ridicau tot mai multe și mai variate probleme. Pe la 1930, criza economică, declanșată undeva, începuse să se umfle ca un univers în expansiune și o lua razna spre cele mai felurite forme ale catastrofei. Era acea criză economică mondială semnul neliniștitor al unei situații de ansamblu. O umanitate dezaxată își pregătea singură, încetul cu încetul, poate că fără să vrea, dar cu obstința unui destin advers, surprize din cele mai cumplite. La Geneva, conferințele internaționale economice, politice, financiare, divers etichetate și susținute de prodigioase lozinci, se țineau lanț. Remediile ce se propuneau se dovedeau simple paliative fictive, osândite să rămână înmormântate în arhivele Societății Națiunilor. Numărul șomerilor creștea în țările industriale, aspirând spre infinitul mare; prețurile produselor pământului scădeau în țările agricole, tinzând spre infinitul mic. Soluțiile recomandate în dezbateri cereau cooperări tot mai largi pe plan internațional, dar în același timp se exaltau în realitate barierele și naționalismele. Se profețea prăbușirea capitalismului, dar în același timp se făceau secrete preparative pe linia imperialismelor.

Într-o atmosferă ca aceasta, tulbură și echivocă, s-a deschis și Conferința pentru dezarmare, de astă dată chiar în sunetul vast al clopotelor de la toate bisericile din Geneva. Acel sunet de clopote, sfâșiat de-un vânt înclădat, ce venea de pe Lacul Leman, îl mai aud parcă și acum în urechi, căci în loc de a-mi comunica vreo speranță, îmi da, cu cadențele sale de lugubră alarmă, mai curând presentimentul apocaliptic al viitorului Foc.

La conferințele geneveze, mai vârtos la cele economice, delegații diferitelor țări păreau nedumeriți, agitați, derutați. Se părea că nicio rațiune nu mai avea mijloacele necesare de a se impune în

chip efectiv. În capul oamenilor începeau să se clatine, chiar principiile, temeiurile.

În toamna anului 1932, ajunsesem consilier de presă pe lângă legația noastră de la Viena. Transferarea, dorită chiar de mine, se făcuse, din întâmplare, tocmai într-un timp când stările din Austria promiteau să devină deosebit de interesante pentru un observator străin. Cunoșteam Viena din anotimpurile studenției mele. De când părăsisem universitatea, se scurseseră însă 12 ani. În acest răstimp, fosta capitală a marii împărății de altă dată se transformase, încetul cu încetul, într-o urbe, ce mă făcea să încerc sentimentul elegiac al unei civilizații în declin. Stând de vorbă cu intelectualii localnici, foarte mulți șomeri, te copleșea nu știu ce amară afecțiune în fața decadenței, în care cei mai mulți vedeau începutul acelei prăbușiri a Occidentului, despre care le vorbea, atât de convingător pentru melancolia lor, Oswald Spengler [9]. Dezamăgiți și sperați, acești intelectuali se aruncau în cel dintâi vârtej, ce prindea relief undeva în viața socială. Nu aveau nimic de pierdut.

Când la începutul anului 1933 național-socialismul a luat puterea în Germania, situația în Austria s-a agravat dintr-o dată, trecând la forme tumultuoase. Seara, de la anume ore, era foarte riscant să mai treci pe străzi, deoarece la orice colț puteai să primești izbitura nervoasă a unei explozii. Titulescu, redevenit ministru de Externe, după ce câțva timp fusese numai ministru la Londra și reprezentant la Ligă, cerea să fie informat, la zi și ceas, despre tot ce se pregătea la Viena. Ne avertizase că Austria va deveni în curând punctul cel mai sensibil pe pielea Continentului și prevedea că aci vor avea loc cele mai „simptomatice” evenimente în anii ce vor urma.

Față de ocupațiile mele cam nesigure de până atunci din Elveția, noile însărcinări ce mi s-au dat, printre altele și aceea de a ține în curent Ministerul de Externe asupra situației interne din Austria, mă absorbeau cu desăvârșire, dar mă și pasionau în același timp. Pentru mine personal, activitatea mea din vremea aceea fusese un prilej să devin mult mai util decât putusem să fiu în Elveția, ceea ce mă apropiase și mai mult de Titulescu, care aprecia cu bucurie noile mele interese.

În august 1933 avui ocazia fericită de a sta iarăși câteva zile în apropierea „Patronului”, cum îl numeau toți aceia care îl iubeam și care îi dam concursul, fiecare după puterile sale. Titulescu venise în Austria, să se odihnească vreo câteva săptămâni la Bad Gastein. Medicii vienezi îi recomandaseră o asemenea odihnă.

M-am bucurat nespus, când, într-o zi, cu un curier al Ministerului de Externe, sosiseră la legație câteva plicuri ce trebuiau de urgență transmise lui Titulescu.

August 1933, Bad Gastein.

Le-am dus eu însumi la Bad Gastein, unde ministrul de Externe, printr-un gest de amicală și mișcătoare condescendență, m-a reținut apoi câteva zile. Într-o după-amiază m-a poftit la dânsul. Din vorbă în vorbă, mă trezii că Titulescu intrase într-un fel de expunere, foarte elocventă, asupra situației internaționale, care, după eșuarea Conferinței de dezarmare evolua spre zări nu tocmai îmbucurătoare. Nimenea nu-și da atât de bine seama de seriozitatea cotiturii istorice la care s-a ajuns în viața internațională, ca Titulescu.

Dar el nu cunoștea decât un singur țel, acela al salvării păcii. În faza de-atunci a evoluției și-n condițiile momentului, Titulescu se străduia să dea un caracter cât mai monolitic Miciei Înțelegeri (pentru care visa și un foarte solid contrafort într-un Pact Balcanic), căci numai un asemenea organism i se părea că ar putea în împrejurările ceasului să asigure interesele statelor mici, așezate în poarta imperialismului nazist.

Nu i se zguduise lui Titulescu, cătuși de puțin, credința ce-o avea de ani de zile că pacea ar putea să fie salvată prin Liga Națiunilor, cu condiția ca și Rusia să intre în Societatea geneveză [10]. Titulescu devenise de câțiva timp unul din protagoniștii care pregăteau atmosfera în capitalele occidentale pentru intrarea Rusiei în Liga Națiunilor.

Pe drumul acesta, al salvării păcii prin organismul genevez, Titulescu aspira să ajungă în cele din urmă la o destindere și în răsăritul european.

Titulescu era totdeauna în căutarea unor formule ce puteau să devină lozinci îndrumătoare. El își pregătea și își netezea formulele cu o răbdare și cu o râvnă de șlefuitor de diamante. Le încerca de-o mie de ori toate nuanțele, reflexele, umbrele, până

când formulele începeau să palpitate prin propria lor lumină. Toate știutele strădanii, ce s-au depus în activitatea diplomatică, din anii aceia, în vederea definirii juridice a agresiunii, nu sunt străine nici de sugestiile, nici de modul de a lucra ale lui Titulescu. Nu m-aș încumeta să spun că în conversația, ce-am avut la Bad-Gastein cu Titulescu, el și-ar fi arătat ideile în cuvinte întocmai, dar expunerile sale, în care se calcula cu tot felul de eventualități și în care interveneau cele mai variate ipoteze, pentru care Titulescu, ca orice mare diplomat, își rezerva o anume libertate a mișcărilor, expunerile sale, zic, se mișcau pe această linie.

Așa gândea Titulescu. El avea în cap liniile mari ale unei concepții, dar, pe axe viguros schițate, el socotea cu nenumărate detalii, chiar puțin probabile, dar nu excluse, pentru care își potrivea totalitatea reacției condiționate. În eșafodajul ideilor sale, totdeauna îndrăznețe, deși erau cele mai adesea de natură defensivă, el punea o uluitoare precizie și prudență juridică, și încă o dată o excepțională pasiune a formulării. În situații noi, Titulescu nu se mărginea niciodată să răspundă cu formule uzate.

Când bunăoară propaganda pentru revizuirea teritoriale, ce ne amenința integritatea, luase proporții, Titulescu a știut să răspundă: nu revizuire, ci sublimarea, spiritualizarea frontierelor!

Pentru completarea portretului intelectual ce-l desenez, se cuvine să adaug că lui Titulescu îi plăcea uneori să aibă în fața sa pe cineva, căruia să-i facă atari expuneri. El se simțea parcă stimulat chiar și de prezența cea mai stângace a cuiva, fiindcă i se da astfel îndemnul să gândească la noi și noi posibilități.

Nu mă înduplec să trec sub tăcere încă un amănunt cu care s-a încheiat conversația noastră, atunci la Bad Gastein, un amănunt ce aruncă o lumină caracteristică asupra sufletului lui Titulescu.

Când am dat să ies, m-a întrebat ce intenții mai am pentru ziua aceea. „Vreau să mă plimb puțin“, răspund eu. Și-atunci, el, trecând ușor de la cele mai pasionante preocupări, mi-a spus cu o can-doare de copil: „Da, vrei să te plimbi?... Du-te atunci, plimbă-te – pe-acolo, pe-o cărare ce duce prin pădurea de brazi. E foarte frumos. Nu uita să ieși de la prăvălia din colț câteva alune. Când treci prin pădure, ține în palma deschisă alunele, ai să vezi cum vin veverițele, îți sar pe umăr, una după alta, și-ți fură alunele din palmă!“ „Ei, nu!?“, fac eu mirat. „Ba da, chiar așa“, răspunde Titulescu, „e și asta o dovadă că aici suntem în Europa!“

Se știe că Titulescu călătorea mult. Se oprea de preferință prin locuri frumoase, pe care nu avea totuși ambiția de a le descoperi. La Geneva, unde chiar însărcinările îl fixau pentru câțiva timp și cu intermitențe, își înjghebase un cuib.

De aci se ducea uneori la Montreux sau prin alte împrejurimi de faimă curentă. În Elveția, el a îndrăgit în chip deosebit Saint-Moritz-ul. Se pare însă că peisajului elvețian, el îl prefera pe cel mediteran. Acel Cannes, cu arome de alge și scoici marine, acel Cannes cu clădirile vechi purtând patina veacurilor și cu atmosferă de navigatori și pescari, îl atrăgea iarăși și iarăși.

Uneori, în sezoanele prielnice, se oprea și la Lido-Veneția, unde făcea băi de soare. Titulescu nu prea avea încredere în numărul celulelor sale roșii și ținea să se bronzese, dacă s-ar fi putut chiar până la nuanțe africane, ca să facă concurență celebrei vedete Josephine Backer, cum glumea el adesea.

Oricum, călătoriile nu-i plăceau. Când el însuși era împiedicat să se deplaseze, nu uita să imbie această plăcere prietenilor și colaboratorilor din nemijlocita sa apropiere. În timp ce sta în cameră, la căldură de seară, el croia planuri de excursie pentru amici. Îmi amintesc, astfel, că odată la Geneva, într-o după-amiază, găsindu-mă la hotelul meu, mă trezesc cu un telefon: „Tu ești, Blaga?... N-ai vrea să faci o plimbare până la Montreux cu doamna Titulescu, cu doamna și domnul... X, cu Ștefan Nenițescu [11] și cu Savel [12]?... Vă duceți până-n vârf de munte, e tocmai sezonul narciselor... Eu viu pe urmă, sau dacă nu, vă iau mâne dimineață de la Montreux...”

La fel ne-a surprins cu proiectul unei excursii și când am fost la Bad Gastein. De astă dată urma să plecăm în grup mai compact, cu mai multe mașini, prin împrejurimile cu sate străvechi și cu peisaje de neuitat. Se învoise, spre bucuria tuturor, să ia și el parte. După ce pornirăm, am remarcat însă că Titulescu, de altfel tot timpul în mare vervă, păstra oarecare distanță față de tot ce vedeam și nu acorda decât priviri tangențiale Naturii. Ca orice posedat, el recădea neconștient în preocupările sale.

În asemenea clipe de izolare interioară, numai ce-l auzai, adresându-se celui mai apropiat colaborator al său: „Ascultă, Savel, ce s-a făcut cu chestia aceea...?” Demonii problemelor nu-i îngăduiau nicio clipă de destindere... El devora problemele și era devorat de probleme.

Văzând focurile ce-i pâlpâiau în ochi, te întrebai, fără să vrei, și sufocând anevoie o îngrijorare, cât timp acel corp fragil va mai rezista propriilor sale ardori. Dar să revin.

Trecând printr-o regiune de profiluri, când domol, când violent alpine, ne-am oprit să luăm masa într-un sat austriac de-un pitoresc vânătorec. Restaurantul își aștepta oaspeții în apropierea unei biserițe de-un farmec aparte, ce s-alegea din veacuri. Din bisericuță se auzea orga. Am intrat cu toții, chemați de sunetele abrupte și îndrăznețe.

În lăcaș ne-a întâmpinat curiozitatea a vreo douăzeci de băieți, între 10 și 12 ani; alcătuiau un

grup călăuzit de-un magistru și aveau un aer de Ev Mediu: era faimosul cor „Wiener Sängerknaben”. Se găseau și acești copii, al căror glas îmi era cunoscut din discurile de patefon difuzate în toată lumea, într-o excursie mai lungă prin pădurile patriei lor.

Excursia era, cu voioșia ei, probabil răsplata pentru vreun nou succes reputat de cor. Ieșind din bisericuță, magistrul ne-a poftit să ne oprim o clipă și și-a așezat băieții în poziție corală ca într-un tablou de Van Eyck [13].

Dibuișe nu știu cum că printre noi se găsea Titulescu și hotărâse să-i facă onorurile într-acest chip: ținea să ne cânte ceva. Și cântară băieții, cu glasurile lor serafice, înălțătoare, ceresc sfâșietoare, un imn al bucuriei de Mozart.

Am surprins, nu numai în genele lui Titulescu, ci și în ochii tuturor, un mărgăritar de emoție.

Ne ridicaseră atât imnul, cât și glasurile într-adevăr îngerești, dar desigur și neașteptatul gest, atât de spontan, care ilustra atât de mișcător simpatia obștească și atmosfera de vrajă ce s-a creat pretutindeni în jurul numelui lui Titulescu.

21 mai 1935, Viena.

Și acum, pentru a încheia, să mi se îngăduie să mai dăpân și alte câteva amintiri, de mai târziu, care și-aduc și ele pasta lor la tabloul ce se înfiripă. În primăvara anului 1935, mă găseam încă tot la Viena, în aceeași slujbă la legație.

Situația politică din Austria, ce fusese nu tocmai de mult scuturată de două scurte revoluții [14], continua să fie incertă și confuză. Sub vălul unei aparente normalizări mocnea o lavă latentă.

Guvernul austriac de-atunci, autoritar, urmărind să salveze un simulacru de independență, ce trăia însă numai din grația unei puteri străine, permitea cu o crescândă bunăvoință propaganda cea mai fățișă în vederea unei restaurații habsburgice, în timp ce curente subterane, după o tentativă eșuată, stăruiau pentru Anschluss.

Pentru orice ochi mai expert, din afară, situația din Austria devenise într-adevăr, precum prevăzuse Titulescu, cel mai sensibil barometru al cicloanelor și anticicloanelor internaționale. Titulescu, dotat cu un simț înnăscut pentru identificarea unor atari barometre, continua să se intereseze foarte de aproape de reacțiunile lui homo austriacus, brotăcelul care semnaliza cele mai imperceptibile schimbări, ce se produceau în atmosfera generală a continentului.

Noi, funcționarii legației de la Viena, eram constrânși de istoria în marș, să stăm la post, în necurmată încordare. Cred că rar a existat pentru tinerii diplomați străini o școală mai bună decât aceea ce li se oferea la Viena în acea perioadă de vreo cinci ani înainte de Anschluss. Niciodată o situație nu a pus mai mult în exercițiu puterea de divinațiune a observatorului diplomatic, de la ceas la ceas.

Titulescu, de câte ori trecea spre Apus, cu vagonul său ministerial, amenajat cu tot confortul necesar, nu huzurului, cum le convenea unora să bârfească, ci numai pentru a înlesni munca de birou și în timpul călătoriei, se oprea și în capitala austriacă, cel puțin pentru câteva ore, când îi dam cele din urmă informațiuni și-i făceam un fel de rapoarte verbale rezumative asupra stărilor politice.

21 mai 1935, Viena.

Oricât de obosit, uneori, de dezagrementele inerente călătoriei, Titulescu, pachetul de nervi, se reculegea repede, de îndată ce cobora pe peronul gării, iar dacă mai făcea și o plimbare cu mașina legației prin oraș, își redobândea felul obișnuit, neastâmpărul și temperamentul. Celor ce-l însoțeau, ne comunica ceva din euforia sa volubilă, încât zile de-a rândul, după plecarea sa, mai simțeam în aerul Vienei duhul lui Titulescu.

Cu ocazia unei asemenea descinderi, cred că a fost tocmai în primăvara anului 1935, aflase că doar câteva zile mai înainte a trecut pe la Viena un om politic român, care se întorcea din Berlinul nazist, unde tatonase în vederea unei apropiieri.

Atunci l-am văzut pe Titulescu într-un mo-

ment de revoltă, în ipostaza prerogativelor, la care-i da un drept legitim însuși geniul său. A prins să veștejească în cuvinte din cele mai biciuitoare încercările ce ținteau spre o politică externă dincolo de dunga ce-o întrezărea, sau împotriva acțiunilor ce le întreprindea el.

Și parcă-i aud și astăzi cuvintele răspicate: „...noul război european, dacă va izbucni, va repe- ta, desigur nu în detalii, dar în linii mari, Primul Război Mondial. Războiul va fi lung și greu. La început Germania va avea succese, dar în cele din urmă va fi înfrântă...“. Apoi Titulescu s-a liniștit. Și a trecut la alte chestiuni. Îl interesa cum se comportă „brotăcelul“, care anunța intemperiiile. La gară, când pornea spre Apus, i-am întins cu multă sfială, și numai în momentul când trenul se puse în mișcare, căci mai curând nu îndrăznisem, o carte de-a mea, ce apăruse tocmai atunci – piesa *Avram Iancu*. Mi-a surâs: „Să știi că am s-o citesc“. Pentru mine promisiunea lui Titulescu, că va citi, era o suficientă satisfacție, cu toate că mă stăpânea convingerea că nu va avea niciodată răgazul pentru așa ceva.

21 mai 1935, Viena.

Au trecut vreo câteva săptămâni. Când Titulescu s-a întors din nou spre țară, m-am înființat iarăși la gară. De astă dată nu mai intenționa să se oprească și la Viena, decât pentru cele câteva minute indicate în itinerarul obișnuit al expresului.

Am urcat în vagonul său, i-am comunicat unele noutăți austriece, foarte în grabă și cu teama nervoasă în călcăie să nu pornească trenul. Mi-a spus și dânsul câte ceva din isprăvile sale. Torpila-se nu mai știu ce combinație internațională, ce putea să devină primejdioasă pentru micile state.

Apoi m-am dat jos pe peron, căci se auzeau semnale de plecare. După ce am coborât, m-am apropiat de o fereastră a vagonului, unde apăruse capul lui Titulescu, care mă chema cu glas tare: „Blaga, vino să-ți spun ceva...“ și fără de nicio legătură cu cele ce discutaserăm adineaori, Titulescu începu, fără nicio caznă, să recite din memorie niște versuri din *Avram Iancu*:

*În pădure toate păsările dorm, / numai una
n-are somn, / cată să se facă om .*

„Nu știu de ce, dar tare-mi plac mie aceste versuri“, încheie Titulescu, în timp ce trenul se pune în mișcare. Ne-am mai făcut un semn, pe urmă nu l-am mai văzut. Rămăsesem încă o bucată de timp cu capul descoperit, pe peron, cu gândul departe. Titulescu recitase versurile în care vorbeam despre marea pasăre mitologică din Munții

Apuseni, care, în piesa mea, stă de pază lângă inima neamului. Și astăzi, atâția ani după cele întâmplate atunci, mi se pare că bănuiesc de ce Titulescu a recitat acele versuri: „În pădure toate păsările dorm, numai una n-are somn, cată să se facă om“...

Titulescu simțea pesemne, subconștient, o înrudire între insomnia sfântă a acelei păsări de veghe și insomnia sa. Căci și el suferea de insomnie lângă destinele țării, de-o insomnie blestemată pentru el și pentru noi, căci ea avea să-l destrame înainte de vreme, încât astăzi, la o răscruce cum nu a fost alta vreodată, când am avea așa de mare nevoie de veghea lui, el nu mai este printre noi.

Noiembrie, 1945.

[1] Pentru întreaga activitate politico-diplomatică a lui Lucian Blaga cf. Constantin I. Turcu, *Lucian Blaga sau fascinația diplomației*, Editura Enciclopedică, București, 1995; Lucian Blaga, *Din activitatea diplomatică (Rapoarte, articole, scrisori, cereri, telegrame). Anii 1927–1938, vol. I–III*, ediție îngrijită, cuvânt înainte, note, postfață și indici de nume de Pavel Țugui, Editura Eminescu, 1995, 294 p., 324 p., 408 p.

[2] Nicolae Titulescu a avut o contribuție esențială în rezolvarea problemei optanților, dezbătută în fața diferitelor instanțe internaționale, din 1922 până în 1930. Aproximativ 500 de moșieri unguri din Transilvania, care optaseră pentru cetățenia maghiară (folosindu-se de prevederile în acest sens ale Tratatului de pace de la Trianon), fuseseră expropriați prin Reforma agrară legiferată de Guvernul român în 1921. Nemulțumiți de pierderea pământului, ei s-au adresat mai întâi tribunalelor românești, apoi Conferinței ambasadorilor de la Paris (1922) și Consiliului Societății Națiunilor, susținând ilegalitatea exproprierii în raport cu prevederile Tratatului de pace de la Trianon, precum și aplicarea inegală a legii exproprierii în defavoarea proprietarilor unguri. „Optanții“ revendicau, de asemenea, o indemnizare sporită pentru pământul pierdut. Din aprilie 1923, când problema a fost dezbătută în Consiliul Societății Națiunilor, și până la soluționarea ei în 1930, Nicolae Titulescu a apărut, cu fermitate și inteligență, drepturile României și a realizat, în cadrul unor dezbateri memorabile, având oponent pe contele Apponyi, câteva aprofundate analize ale punctelor în litigiu. În cele din urmă, diferendul a căpătat o rezolvare definitivă prin Acordurile de la Haga (1930), odată cu reglementarea datoriilor și a reparațiilor

de război.

Principalele sale intervenții au avut loc la 20 și 23 aprilie 1923, 27 mai 1923, 5 iulie 1923, 5 septembrie 1925, 2 iulie 1927, 17 și 19 septembrie 1927, 8, 9 și 12 martie 1928. În esență, în cadrul acestor intervenții, Nicolae Titulescu a susținut: deplina compatibilitate între exproprieră din 1921 și prevederile Tratatului de pace de la Trianon, inclusiv cu Statutul minorităților; egalitatea perfectă de tratament în aplicarea Reformei agrare; dreptul suveran al statului român de a proceda la exproprieră; rolul pozitiv al Reformei agrare pentru menținerea și consolidarea structurii social-economice a țării, ca și pentru menținerea ordinii sociale într-o întreagă regiune a Europei.

[3] Caius Iulius Caesar (100–44 î.H.). Om politic, general, scriitor și orator roman.

[4] Johann Wolfgang Goethe (1749–1832). Scriitor, gânditor și om de știință german

[5] Henri Bergson (1859–1941). Filosof francez.

[6] Herman Alexander von Keyserling (1880–1946). Filosof și scriitor german.

[7] La 17 iulie 1921, a fost adoptată legea pentru definitivarea Reformei agrare în Vechiul Regat. Potrivit normelor de exproprieră, stabilite de Guvernul Alexandru Averescu, s-a asigurat exproprieră a 6.008.098 hectare, dintre care 3.998.753 hectare arabile (în toată România), inclusiv Transilvania. La 30 iulie s-a adoptat Legea pentru definitivarea Reformei agrare în Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș.

[8] Gustav Stresemann (1878–1929). Om politic, om de stat și diplomat german. Președinte al Partidului Național Liberal și, după război, al Partidului Populist German. Deputat în Reichstag (1907–1912; 1914–1929). Cancelar (1923). Ministru de Externe (1923–1929). A dus o politică urmărind revizuirea Tratatului de la Versailles. Și-a legat numele de conferințele internaționale în domeniul reparațiilor (Planul Dawes – 1924 și Planul Young – 1929), de acordurile de la Locarno (1925), de intrarea Germaniei în Societatea Națiunilor (1926), de semnarea Pactului Briand-Kellogg de renunțare la război ca instrument de politică națională (1928). În 1925 a semnat cu guvernul URSS un Tratat de neagresiune și neutralitate. În 1926 a împărțit cu Aristide Briand Premiul Nobel pentru Pace.

[9] Oswald Spengler (1880–1936). Filosof german.

[10] La 15 septembrie 1934, Nicolae Titulescu semnează, împreună cu reprezentanții altor 30 de state, invitația adresată URSS de a intra în *Soc. Națiunilor*.

[11] Ștefan I. Nenițescu (1897–1979). Scriitor, estetician și diplomat român. Docent în estetică la Universitatea din București. Colaborări la: „Convorbiri literare“; „Spicul“; „Idea europeană“; „Flacăra“; „Luceafărul“; „Gândirea“; „Adevărul“ etc.

[12] Savel Rădulescu.

[13] Hubert și Jan Van Eyck (n.?–1426).

[14] La 15 martie 1933 – lovitură de stat organizată de cancelarul Engelbert Dollfuss; 25 iulie 1934 – tentativă de lovitură de stat organizată de național-socialiști, agenții hitleriști procedează la asasinarea lui Engelbert Dollfuss.

e-MI

Secretele succesului lui Trump

La puțin timp după alegerile din SUA din 2016 am primit de la unul din e-corespondenți un mesaj ce mi-a adus o satisfacție deosebită, prin aceea că îmi confirma flerul de analist de școală veche, ca fost diplomat militar, cu experiența forjată în anii de Război Rece și călătită în anii de „pace fierbinte” ce au urmat descăunării comunismului. Flerul acela m-a făcut să pun ochii pe Donald Trump încă de pe când fabulosul personaj era gazda acelei emisiuni TV în care, printre altele, le destăinuia tinerilor secretele succesului în afaceri. În momentul când și-a anunțat intenția de a candida la președinția Statelor Unite flerul m-a îndreptat către presa conservatoare din America, astfel că i-am putut urmări îndeaproape pregătirile și campania, prezicându-i încă din vara anului 2016 succesul. Știind toate acestea, amicul a ținut să-mi trimită mesajul în acest sens primit de el, cum însuși preciza, *„din țara lui Trump, de la o prietenă de familie (româncă stabilită în SUA, cu cetățenie americană și job premium la o multinațională) care, prin francheță și luciditate, fără emfază și emoții parazitare, a reușit să-mi explice, firesc și convingător, inexplicabilul. Cred că mărturia ei reprezintă una dintre cele mai credibile și utile analize (din ce-am citit și auzit în media românească, până acum) vizând felul în care imposibilul a putut deveni posibil. Cu permisiunea autoarei, public, în continuare, textul respectiv.”*

Redau și eu, mai jos, interesanta analiză de la fața locului, fără nicio intervenție pe text, cu mențiunea că nici raportarea mea față de Trump, în toată această perioadă, n-a fost și nu este una de ordin subiectiv, ci una fundamentată pe criteriile expuse aici în detaliu de cosangeanca noastră trăitoare în America. „Hai că încep să mă dezmeticesc! Și cred că e mai simplu (și pentru mine, să îmi fac ordine în gânduri – abia am dormit 3 ore) dacă pur și simplu pun în scris câteva aspecte care nu se văd de acolo, și pe care îmi e greu să le detaliez pe whatsapp sau FB. Observ că iar comentariile din spre România sunt limitate în înțelegere și cu tendința de generalizare și explicații confortabile (americani sunt proști și needucați și sexiști). Nu judec pe nimeni, e greu să se vadă de acolo toate detaliile. Deși ignoranța și misoginismul or fi fost

aspecte importante, problema e mult, mult mai complexă. În primul rând, e un moment dureros și trist. Lumea la mine la firmă plânge. E foarte posibil ca munca noastră de international development să fie afectată, ca asta a spus clar că nu mai dă pomeni și o să fie calat pe America First. O să aflu în următoarele zile exact care va fi impactul pt industria noastră, dar mai bine nu va fi. Acestea fiind zise, câteva precizări: Hillary a câștigat de fapt votul populației. A pierdut la numărul de electori, așa e sistemul de alegeri aici, conform Constituției. De exemplu: dacă un stat are 20 de electori („electoral votes”) și Trump ia 51% de procente iar Hillary 49%, atunci regula e „the winner takes it all”. Deci Trump ia toți cei 20 de electori. Există două excepții: Nebraska și Maine, unde în situații din astea numărul se distribuie conform voturilor. Din păcate, aceste două state au număr mic de electori (e stabilit în funcție de mărimea populației). Prin urmare, nu marea majoritate a americanilor a votat cu Trump!!!

Alt mit: doar cei needucați și proști și misogini și rasiști au votat cu Trump. Fals! Îmi e greu să explic toată dinamica de aici. E inevitabil ca europenii să judece după criteriile alegerilor din Europa, dar aici e diferit. America e foarte diversă și divizată. America are o clasă de mijloc puternică, în care baza e „micul business”. Aștia au votat preponderent cu Trump care e business man (și unul excepțional) și împotriva sistemului care i-a coșat de taxe și care a închis fabrici și mine și a exportat joburi în Mexic și China. Majoritatea sunt în mid-west unde sunt orașe industriale și mine, care au fost închise și sunt, economic, la pământ. Trump a mers acolo și a făcut un plan să renegocieze acorduri economice și să readucă joburi și să taie taxe la business-uri. Clinton tocmai declarase că minele trebuie închise. Poți să îi condamni?

Mit: votul a fost unul anti-femei, au preferat să voteze un bădăran doar să nu voteze o femeie. Deși sunt convinsă că au fost și considerente din astea, principalul vot a fost anti-sistem, anti-establishment și anti-status quo. Au fost alte femei (senatoarea Elizabeth Warren) care ar fi câștigat detașat. Și votul anti-sistem e de înțeles. Lumea (ca peste tot de altfel) s-a saturat. Clintonii sunt oamenii sistemului, oricât de competenți ar fi. De 20 de ani Hillary e în politică, și nu are rezultate notabile. Au făcut o grămadă de bani din contribuții de la Wall Street pt campanie și pt Clinton Foundation. Au legături strânse cu Wall Street și marile corporații. În comparație, Trump, deși nu are cunoștințe politice și nu are discurs lustruit politic, e perceput ca din afara sistemului și cu succes profesional dovedit. Nu a avut nici 1\$ de la corporații. Bani lui sunt din donații de la populație și bani aduși de acasă.

Nu datorează nimănui nimic. Iar mesajul lui către populația dezamăgită și uitată a fost “drain that swamp” (Washington-ul corupt). Mai mult de 60% din cei care au votat cu Trump au luat această hotărâre în ultimele 30 de zile. Hai să îți spun pe larg ce s-a întâmplat în ultimele 30 de zile:

- Hillary a refuzat repetat să facă publice speech-urile către Goldman Sachs pentru care a fost plătită între 200-300 mii pe speech;

- Veteranilor de război (care l-au endorse pe Trump) li s-a cerut de către Pentagon să returneze bonusurile primite cu ani de zile în urmă, când s-au înrolat. Not good;

- Cel mai important: având în vedere că noiembrie e luna în care americanii se înrolează în sistemul de asigurări de sănătate, tocmai au primit notificări că premiums la asigurarea Affordable Care Act (cunoscută ca Obamacare) că au crescut mult. În unele state (i.e. North Carolina, swing state câștigat de Trump, a crescut și până la 30%). Acum știi cum e, totul până iei omului bani din buzunar, mai ales că sunt asemenea costuri cu healthcare aici. Trump a vorbit cu toți cei afectați și a venit cu un plan să anuleze Obamacare. Asta a rezonat la populație. Poți să îi condamni?

- Acum 2 săptămâni a fost făcut public faptul că anumiți moderatori trimiteau întrebările de la dezbateri în avans campaniei Clinton. O realizatoare cu mare experiență, Donna Brazille, a fost dată afară pe motivul ăsta;

- A apărut pe Wikileaks cum vorbea Clinton de Bernie Sanders în primaries și cum l-a atacat ca să nu fie nominalizat. Așa că majoritatea votanților lui Sanders (cu mesaj puternic anti-establishment, anti-corporate, pro-populație) nu s-au regăsit în mesajul lui Clinton. Aaa că s-au mutat la Trump! Bernie e adorat în Vermont, dar mulți de aici au considerat că mesajul lui a fost mai aproape de Trump decât de Clinton. Și e corect;

- Trump a schimbat managerul de campanie cu o tipă absolut beton pe nume Kellyanne Conway. Asta l-a mai lustruit, a schimbat strategia, a făcut un plan să ajungă la categorii uitate de populație, și a ajutat mult. *Strategia de campanie: Hillary a avut tot sistemul de partea ei. Mass media au favorizat-o și l-au vilificat pe Trump. Președintele a făcut campanie pt ea la greu, ca și vicepreședintele. În ultima săptămână, a adus toți greii muzicii la mitingurile ei. Bruce Springsteen, Bon Jovi, Stevie Wonder, Katy Perry, Beyoncé și Jay Z... A mers pe sistemul vechi de campanie – discursul clasic, steril, promisiuni, scilicet și bani, foarte mulți bani. Și a luat totul for granted. Nici nu a mers în state cu număr mic de electori (i.e. Vermont, unde Trump a venit în februarie). De Wisconsin a zis că “we have it on our pocket”. A pierdut în Wisconsin. Trump? A început prin a da lopețile cunoscute, după care a

întors-o că el e autentic... spune lucrurilor pe nume. Nu e “parte din sistem”. Înțelege. Are business mind. Mergea în câte 5 state pe zi în fiecare cartier și district. Iar bani? Cel mai mic buget de campanie dintre toți candidații. De ce? Pentru că el, fiind entertainer și având talent la a simți oamenii, făcea show așa că venea presa neplătită și avea coverage toată ziua pentru 0\$. Doar la sfârșit a avut câteva clipuri electorale. În rest? Nici un clip electoral. Iar bani mulți a adus de acasă (ultima oară, 100 milioane). Zicea șefa de campanie, că nu îl puteau opri, “we don’t understand when this guy ever sleeps”. A muncit până în seara de dinainte ca un sclav, fusese în 6 state doar în ziua aia... pe când Hillary organiza concerte pentru “madam president” și repeta discursul de câștigător. Nu a venit nici un senator să facă campanie cu el. Nici un artist. Nici un politician sau figură publică. Doar el și familia lui (mai ales 3 din cei 5 copii, care au fost toți eficienți, decenti, informați, politicoși...nu genul de copii de bani gata care trag prafuri pe nas). La meeting-urile lui din ultimele zile au venit mai mulți oameni decât la meeting-ul lui Hillary cu concert gratis Beyoncé. Iar discursul i s-a domolit, a fost informat, mai uman, mulțumită echipei din spatele lui.

Implicații: deși e dureros și e nasol, nu va fi sfârșitul lumii. America are rule of law și o democrație care totuși funcționează. Instituțiile funcționează indiferent de cine e președinte. Ce se crede în România, că Trump doar apasă pe buton și gata, nu e chiar așa simplu. Președintele nu face ce vrea. Atribuțiile îi sunt limitate iar de Congres nu poate trece. Exemplu: acum vreo două luni o lege semnată de Obama a fost întoarsă de Congres. Nu e Rusia și nici o țară africană unde un dictator face ce vrea. Pe de alta parte, da, vor fi probleme mari de percepție. Nu mi-l pot închipui discutând cu Iranul sau cu Regina Angliei. O să dea lopeți pe gură ori de câte ori nu urmează script-ul. De aceea, cred că va fi critic să aibă o echipă de oameni competenți în jur, cum avea Reagan (care în rest era destul de ignorant, dar trece drept un mare președinte).

M-am gândit mult cum ar fi câștigat Bernie alegerile dacă era nominalizat. Toate sondajele îl dădeau câștigător cu un avans considerabil. Cum ziceam, a avut mare suport popular, dar mulți din votanții lui s-au dus la Trump.

Multe lecții de învățat din asta. Mai ales să nu iei totul for granted și să nu mergi tot pe drumurile și mesajele bătătorite. Dar mesajul e clar – lumea s-a săturat de vorbe și de politicieni și totul trece prin stomac.

Cam asta e...!

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Cu gândul tot la Washington

Hastalavista, plandemie
Adio "Pride" - strâmbă mândrie
Na sledano, LGBT-ism
Bye bye, multiculturalism
Ciao, șleampătă diversitate
– C-ați umplut lumea de păcate!

Bădie Trump, mulțam frumos
Mă faci atlantobucuros
Și poți să fii mândru de mine
Că nu te-am făcut de rușine
Că, oricât de eurotrist
Am rămas tot un optimist
Tocindu-mi brăcinarele
Să-ți descifrez ideile
Transfigurate în libații
La cafeluțe cu confrății
Țintind cu sute de condeie-n
Pieptul Ursulei von der Leyen
Ca un soldat în poligon
Cu gândul tot la Washington...

Bunicii mei, niște țărani
I-au așteptat pe-americani
Să vină, să ne scape, cică
De apăsarea bolșevică...
Rămas cu visul lor cel trist
În fostul lagăr comunist
Am înțeles că e mai bine
Să mă bazez cumva pe mine
Sperând și eu că, trecând anii
Vor veni și americanii...

Prea mult n-a fost de așteptat
Că-ntr-un decembrie-nsângerat
Veniră, dar nu singurei
Ci cu muscalii lângă ei
Aflarăm din povestea vorbii
Că Bush s-ar fi-nțeles cu Gorby
Să bage dumnealui în stradă
Un lot muscal de avangardă
Măi, și se-ncinse hărmălaia
Durând mult timp și după aia
De nu știai ce-i rău, ce-i bine

Cine se războia cu cine
Ce urmăreau cei de Afară
Să facă cu sărmana țară
De ne-au lăsat, frate, năuci
Cu țara pusă pe butuci
Cu floarea nației române
Trudind din greu prin țări străine
C-aici s-a mers în veselie
Pe davai ceas, davai moșie...
Of, lume, lume, soro lume
Se petrecu însă-o minune
În zvăpăiatul Washington
La Casa Albă în balcon
Ieși-ntr-o zi un alt pândar
Mai sprinten și mult mai sprintar
Decât bălbologitul Joe
Ce-a pândărit la hei mambo
Un hei mambo american
Cu larg ecou peste Ocean
Unde niște baștani pungași
S-au simțit bine de sfori trași
Ca și cel din America
(Joe Robinet, zis Bidinea)...
Le rămăsese un pas-doi
Să bage lumea în război
Ei, călărind pe metereze
Voiau astfel s-o reseteze...

Se străduiră în zadar
Fiindcă Donald cel sprintar
Făcu un pic de tărăboi
Că el vrea pace, nu război
Că vrea o viață creștinească
America să se trezească
Cu-adevărat, nu ca formulă
De-a păcăli lumea credulă
Că omul, cum a fost creat
E ori femeie, ori bărbat
Că țara trebuie să fie
Țară și nu babilonie
Că, oricât ar fi de sărman
Poporul este suveran
Și, cum vorbea pe înțeles
Americani l-au ales!
Îi spun lui Trump: cum zici, să fie
Să fii iubit și... Slavă ție!

Marian ILIE

Tușeu e-MI

COLAPSUL PARADISULUI SCANDINAV

20% din populația Suediei e străină, 1 din 5 locuitori. La fel în Franța.

Doar că Suedia a atins acest record lamentabil într-o perioadă mult mai scurtă de timp decât Franța.

Romania e atenționată și ea: politicile bruxeleze și atitudinea de servilism a Bucureștiului ne vor duce și pe noi în aceeași situație dacă nu ne trezim.

Trezirea trebuie făcută acum, nu mâine.

Apariție editorială

Facem aceste comentarii introductive prilejuite de o carte recent publicată privind modul în care în doar câteva puține decenii, migrații au spulberat și poate iremediabil distrus sistemul suedez și scandinav care până mai adineaori era invidia lumii.

Autorul cărții e Karl-Olov Arnstberg, iar titlul e *The Sweden Syndrome: How Elites Commit National Self-Destruction* / Sindroma suedeza: elita care autodistrug națiunea.

Autorul e un sociolog suedez în anii 70 ai vieții.

Redăm câteva paragrafe în română ale unei recenzii recente ale cărții, urmînd că cei interesați să citească recenziile în întregime aici: <https://thefederalist.com/.../how-mass-migration.../>

Nu cu mult timp în urmă, Suedia era exemplul preferat de guvernare eficientă al stângii: avea un sistem de asistență socială generos, se lăuda cu o populație cu un nivel înalt de educație și părea puțin mai elegantă și mai curată decât majoritatea părților din Statele Unite.

Este adevărat, pe atunci avea o populație mică și omogenă de cetățeni productivi și respectuoși ai legii, dar majoritatea admiratorilor au ignorat în mod convenabil acest detaliu cheie.

În ultimii ani, mult mai puțini oameni menționează Suedia.

Dacă cineva menționează țara, o face de obicei pentru a cita ratele crescânde ale criminalității și atacurile teroriste, precum și legătura evidentă cu numărul mare de migrați neasimilați din lumea a treia din Suedia.

Această situație nu numai că amenință acum mijloacele de trai ale suedezilor nativi, ci și reputația lor sistem de drepturi sociale.

Apusul modelului scandinav?

Într-adevăr, așa cum explică sociologul și scriitorul suedez Karl-Olov Arnstberg în noua sa carte, „Sindromul Suediei: Cum elitele comit autodistrugerea națională”, conducerea țării sale și-a irosit agresiv numeroasele avantaje urmărind fiecare idee proastă de stînga posibilă.

Ceea ce a fost odată mândria tehnocrației socialiste nord-europene este acum ruinat de politicieni incompetenți și corupți, un sistem judiciar defectuos și un contingent tot mai mare de străini barbari care împovărează națiunea gazdă în nemăsurate moduri.

Cartea începe cu o prefață a eseistului online John Carter, care își amintește că a văzut un grup de tineri arabi hărțuind fete albe suedeze într-un autobuz din Uppsala.

Din cauza normelor sociale predominante în țara lor, atât fetele, cât și martorii albi de sex masculin au acceptat pur și simplu abuzul în tăcere.

Carter descrie apoi decăderea și degradarea familială pe care le vedem acum în toate orașele suedeze și exasperarea tăcută a suedezilor nativi care se plîng de ce s-a întâmplat cu țara lor.

Având în vedere acest context, Arnstberg explică cum a ajuns marea sa țară în această situație.

În opinia sa, problema nu este atât o poziție politică sau o ideologie specifică, ci un întreg model de poziții și ideologii care alcătuiesc ceea ce el numește „Sindromul Suediei”.

Evident, această boală este contagioasă, deoarece s-a răspândit în restul Occidentului, împreună cu America democratică, distrugând tot ce-i stă în cale.

În opinia lui Arnstberg, pacientul zero al Sindromului Suediei a apărut pentru prima dată în anii 1970, odată cu sociologul suedez David Schwarz, care a introdus ideea de a face din Suedia o „națiune multiculturală”.

Esecul multiculturalismului suedez

Schwarz își imagina că majoritatea imigranților care vin în Suedia vor proveni din țările creștine vecine din motive economice, nu din țări musulmane îndepărtate, scăpând de sărăcie și persecuție.

Astfel, atunci când evalua efectul potențial al imigrației în masă asupra economiei, susținătorii pro-imigrație au folosit în mod regulat date „legate în esență de migrația forței de muncă nordice și europene, care încetase în mare parte [până în 1980]”.

Deși bunul simț elementar ar avertiza împotriva importării în număr mare de musulmani din lumea a treia, politicienii suedezi au dublat eforturile și au oficializat politica.

Mass-media suedeză face tot posibilul pentru a consolida acceptarea completă a tuturor imigranților, indiferent de problemele pe care le prezintă.

Ca atare, jurnaliștii suedezi vor face tot posibilul să ascundă identitatea infractorilor imigranți, mergând chiar până la a le da nume diferite care sună mai puțin străin, cum ar fi „Anders” și „Dennis”.

La jumătatea cărții, Arnstberg se îndepărtează de imigrație și vizează feminismul militant de stânga care îi ruinează și el țara.

În sine, nu este nimic greșit în a critica o mișcare care s-a transformat din egalitate în șovinism feminin și discriminare instituțională a bărbaților.

Arnstberg pare să includă această discuție pentru a sublinia cât de feminizată a devenit societatea suedeză și în special clasa sa de elită.

În ceea ce privește politica, acest lucru are consecințe la nivel cultural, ducând la emasculearea bărbaților (pe care Arnstberg îi numește „puști drăguți”) și la dezinteresul tot mai mare al ambelor sexe față de căsătorie și de a avea copii.

Nu este surprinzător faptul că deficitul ulterior de nașteri a făcut cu atât mai tentantă aducerea mai multor imigranți.

Nu contează că imigranții (și copiii lor) din Suedia primesc mai mult din asistența publică decât contribuie la aceasta și, prin urmare, devin o povară semnificativă pentru economie.

Criminalitate

În timp ce mass-media acoperă cu conștiinciozitate înclinațiile criminale ale migranților, instanțele își fac partea, înclinând balanța în favoarea lor, permițându-le acestor criminali să scape cu pedepse ridicol de ușoare, în timp ce aruncă cu acuzații asupra suedezilor nativi care își exprimă alarma față de acest lucru.

Dincolo de ipocrizia obișnuită, Arnstberg remarcă modul în care crimele comise de imigranți sunt adesea comise cu intenția explicită de a-i umili pe etnicii suedezi, care reprezintă marea majoritate a victimelor.

El relatează mai multe cazuri în care tineri suedezi au fost bătuți, violați și traumatizați emoțional doar pentru culoarea pielii lor, în timp ce atacatorilor lor li se dă în mod continuu permisiunea de a-și continua atacurile chiar și după ce se laudă cu ele.

Sindromul Suediei prezintă o țară cândva

renumită pentru ordinea, civilizația și prosperitatea sa, doborâtă de ideile de stânga.

Ca multe alte țări din Occident, Suedia seamănă din ce în ce mai mult cu un stat anarho-tiranic în care autoritățile politice pedepsesc cetățenii productivi, respectuoși ai legii și îi recompensează pe barbari și corupți, toate cu scopul de a-și consolida controlul asupra țării.

Sursa: Internet - saitul *Alianța familiilor* - 5 februarie, 2026

Stabilitate cohalită

Măi pesedei, v-ați bolânzit detot
De câțiva ani o tot luați în bot
Că decând guvernați cohalizat
Tot pierdeți priză la electorat
Și-o să trăiți picajul meteoric
Precum PNTCD-ul cel istoric
Iar lângă voi falanga PNL-istă
Va îndura aceeași soartă tristă
Că de suveranism vă este greață
C-așa v-a spus Ursula Minte-Creață...
Acum ne-ați dat pe mâna useristă
Să vândă ei ce încă mai există
Din bogăția țării, la străini
Ce ne-au clintit deja din rădăcini
După ce-n vechiul Han al lui Mânjeală
Făcură politrucilor o școală
Și-i învățară să privatizeze
După principile neoburgheze
În care primul e parandărătul -
Cu el s-a dat pe mai degeaba totul
Până-n acest moment, când, mintenaș
Veniți cu-acest guvern sinucigaș
Și-n hărmălaia asta rusofobă
Dați la străini și praful de pe tobă
Sunteți nemernici, eu vă spun cinstit
Că vindeți tot ce ne-aducea profit
Nu vreau să mă refer la liberali
C-au fost tot timpul prooccidentali
S-au lăudat mreu că-s paralei
Și tot ce fac fac doar prin înșiși ei
Iar voi strigați pe drumurile toate
Că stați cu ei pentru stabilitate!

Marian ILIE

Despre eșecul unui pionierat

Urmăresc cu sufletul la gură conflictul din Orientul Mijlociu și mă văd din nou asaltat de un gând ce nu-mi dă pace de câțiva ani, pe care până acum n-am avut îndrăzneala să-l mărturisesc.

Poate ca e prea mult spus „îndrăzneala”, dar alt cuvânt nu-mi vine în minte. Văzând acum ce se întâmplă cu Iranul și țările arabe din vecinătatea lui, îmi iau inima în dinți și mărturisesc cauza îndelungatei mele frământări.

E, de fapt, o întrebare, o simplă întrebare: cum de au reușit țările acelea din Peninsula Arabică să se dezvolte atât de rapid și în așa măsură, câtă vreme ținuturile acelea sunt complet deșertice, iar singura bogăție de care dispun este petrolul?

Prin urmare, de ce noi – care avem și petrol și gaze, dar și multe minereuri și minerale cum puține țări au, în subsol, și mai avem păduri de basm, câmpii mănoase, atâtea și atâtea obiective turistice cu care orice altă țară s-ar mândri – de ce suntem atât de înapoiți?

Da, noi, europeni mândri de sorginea noastră latină, suntem înapoiți, ca nivel de trai și de civilizație. O consfințesc statisticile.

Știu că vor fi destui care mă vor blama pentru această afirmație și le dau cumva dreptate; cel puțin ca nivel de trai, ei nu au motive să se plângă.

Au venituri îndeșulătoare, au vile, au automobile de laudat, au timp să circule pe noile autostrăzi, câte sunt, ori să asculte muzică la volan în traficul infernal, să petreacă vacanțe în locuri și ținuturi exotice, să facă piața din orice colț al Europei, pot să-și trimită copii la studii în străinătate ori să-i scoată din ananghie când dau de belea pentru consum de stupefiant sau conduită blamabilă în public, mă rog, sunt... și au...

Dar ce facem, că aceștia reprezintă totuși o mică parte din populația României, din ai cărei cetățeni aproape jumătate trăiesc sub pragul sărăciei, iar un procent apropiat se zbat între pragul sărăciei și media veniturilor pe țară – toți fără siguranța zilei de mâine, înstrăinați în ei înșiși, debusolați.

Nu e de mirare, așadar, că o treime din români au luat calea străinătății, de unde reușesc în buna măsură să suplinească apăsarea sărăciei celor rămași acasă.

Din păcate, cei pribegi sunt forța umană motrice a societății românești, care, dacă ar fi fost să rămână în țară, nu ar fi avut ce să pună în mișcare; fabricile, uzinele, combinatele de altădată nu

mai sunt, bogățiile subsolului nu se mai exploatează, iar dacă o parte din ele, cum e petrolul, au mare căutare pe piață, administrarea lor este apanajul multinaționalelor, cu un aport minim, dacă nu inexistent, la PIB-ul României.

De ce la noi nu este ca la acei foști păscători de cămile din pustiul arabic? Ce au ei și noi nu avem, ca să ne putem gestiona bogățiile?

Evocam deseori fanariotismul carpatopontic, dar ei chiar au fost secole în șir stăpâniți de otomani, ca părți din imperiu.

Nici religia nu pare a fi un argument, dacă e să-i introducem în ecuație pe talibani din Afganistan și alte țări arabe.

Ei nici măcar n-au o istorie a petrolului, cum avem noi – pionieri în extracția și prelucrarea petrolului, cu primul puț de extracție, prima rafinărie, primul export de benzină, primul oraș iluminat cu petrol – toate, premiere mondiale...

Nu găsesc răspuns, așa că am să pun întrebarea invers: ce avem noi și n-au ei?

Da, ei n-au, istoria asta bogată a exploatării petrolului, deci nu au a se confrunta cu eventuale cicatrici încă nevindecate complet, cum stau lucrurile în cazul nostru – cu o perioadă interbelică de avânt al industriei petroliere, dar sub control străin, îndepărtat în anii de comunism și revenit în primele rânduri ale alaiului apelanților la restituție.

Iată, deja se deschide calea către un posibil răspuns, în sensul că noi am pus iarăși frâiele exploatării petrolului în mâinile corporațiilor transnaționale, al căror obiectiv prioritar este profitul.

Al lor, nu și al nostru! Păi, de ce așa?

Transnaționali obțin profituri și din exploatarea petrolului din Golful Persic, dar în condiții avantajoase și pentru proprietarii rezervelor exploatate.

Și asta pertru că proprietarii Și-au negociat contractele și au impus condiții care să nu-i dezavantajeze.

Mai facem un pas spre edificare, dacă încercăm să vedem cine sunt proprietarii, atât la ei, cât și la noi.

Ciudat, sunt aceiași – popoarele, după legile lor, care își exercită dreptul de proprietate prin aparatul lor de stat.

Ei, da, de aici vine diferența, de la aparatul de stat, pe care îndeobște îl consideram ca fiind un sistem și care, în cazul nostru, a demonstrat mari carențe în ceea ce privește funcționarea.

La noi a prevalat factorul politic, în detrimentul celui social și celui economic, ceea ce a făcut ca România să deraieze vizibil către centura civilizației.

În lumea emiratelor nu se vorbește de partide politice, de ideologii și interese de partid.

Noi am ajuns până acolo încât să privim și cele mai îndepărtate epoci din istoria noastră prin prisma ideologiilor de partid din ziua de azi.

Ba și de ieri, dacă ne aducem aminte de celebrul „morman de fier vechi” întru slăvirea căruia am pus la pământ una din cele mai eficiente industrii a lumii, pentru ca din marele producător de altădată România să ajungă un mare consumator.

Să fim sănătoși, că politica e o boală a naibii de grea!

N-aș încheia fără a face trimitere la cazul Libiei, care sub dictatura lui Kadhafy ajunsese un paradis social, iar acum trece prin grele momente de cumpănă, în lipsa unității de scop și voință impuse de „împușcatul” nord-african.

Și, ca să nu ne îndepărtăm prea mult de situația de la noi aș mai face o trimitere la China, țară fostă comunistă ca și România, dar care, spre deosebire de România, a ales o altă cale spre a-și gestiona destinul, înregistrând un salt uluitor în ultimele două decenii, cu partidul comunist în rolul familiilor stăpânitoare din lumea arabă.

Nu e nimic forțat în această comparație, unde modul de organizare și funcționare este asemănător, diferența constând în lipsa legăturilor de sânge la chinezi.

Nu e oare firesc să ne întrebăm: cât de larg poate fi deschisă torba cu libertăți, ca să nu fie afe-catată prosperitatea generală?

Bineînțeles, acceptând ideea că deasupra ambelor forme de „dictatură umană” tronează dictatura banului...

Revin vrând-nevrând în Orientul Mijlociu, unde constat cu tristețe cum rămă bombe, dronele și rachetele prin paradisurile acelea moderne și mă întreb: oare ce se va alege din ele?

O fi bogăția unei țări cauza pauperizării majorității locuitorilor ei?

Istoria ne spune că așa este, că ținuturile bogate au fost întotdeauna ținta tendinței de expansiune a imperiilor – născute în puncte ale Globului cu o încărcătură energetică supradozată și o scânteie declanșatoare a expansiunii, incendiul urmând să se stingă începând tot din acel punct, după ce supra-doza inițială se va fi epuizat, din varii motive...

Pentru noi, românii, cazul cel mai cunoscut este cel al însăși țării noastre, un teritoriu hărțuit timp de două milenii de imperiile din jur, însă niciodată subjugat întrutotul – un miracol pe care istoricii nu prețuiesc să-l descifreze.

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Ordinea tribală

Mă-ntreb dacă-n paleolitic
Exista factorul politic
Să-i ia la întrebări pe meșteri
Când zugrăveau pereții-n peșteri
De ce optau pentru-o culoare
Un animal, un pom, o floare
(Cum meșterii făceau ades)
Care să dea de înțeles
Cum c-ar putea fi de ales
Și altă ordine tribală
Cum e acum cu cea globală
Că traiul în matriarhat
Face din marele bărbat
O prea umilă cârpă moale
La cheremul femeii sale
Iar meșterii să-i dea ideea
Cum că femeie e femeia
Iar el, bărbatul masculat
Să fie cu adevărat
Bărbat și să-și respecte genul
Să se mai termine cu șmenul
Că statu-quo-ul e valabil
În trib și este imuabil...

Mă-ntreb – nu m-aș mai întreba!
Când mă gândesc la țara mea
Da, țara-n care mai trăim
Unde schimbarea de regim
Aduce tot amar și jale
Că o luăm din nou la vale
Și tot ce înainte-a fost
La locul lui și-avea un rost
Devine o povară grea
Și-i cazul a se dărâma
Și se găsesc pe loc șacali
Chiar printre intelectuali
Care sa le închidă gura
Celor ce-au meșterit cultura
Un lanț – sistole-diaștole
Ca-n mănăstirea lui Manole...

TABLETA LUCON

GLORIA

Unii iscă bătălii pentru pământ
 Alții pentru putere
 Oare ce-i stârnește?
 Când eram copii, ne sfădeam
 Doar să ne dăm puternici în fața fetelor.
 Napoleon s-a bătut în Egipt,
 Prin Italia. A călcat în picioare
 Mai toată Europa și a cucerit Moscova
 În zadar, L-a pus Kutuzov cu botul pe labe
 Și-a fugit ca un băiat neastâmpărat,
 În timp ce-i mureau soldații
 Pe care-i încredințase că au în raniță
 Bastonul de mareșal
 Iar în Franța
 Boceau văduvele și orfanii.

CONFUCIUS

(551-479 îHr.)

Soluționarea chestiunilor politice prin exemplul virtuții este pe măsura Stelei Polare, care stă neclintită la locul său și toate celelalte stele se adună în jurul ei.

La întrebarea: Ce să fac ca poporul să mi se supună?

Confucius a răspuns: Ridică oamenii drepti deasupra celor răi și poporul ți se va supune. Dacă îi vei ridica pe cei răi deasupra celor buni, poporul nu ți se va supune.

La întrebarea: Ce trebuie să fac pentru ca oamenii să fie respectuoși, loiali, sârguincioși?

Confucius a răspuns: Fii integru și vei fi respectat. Dovedește dragoste filială și blândețe și ei îți vor fi loiali. Promovează-i pe cei buni, educă-i pe cei neputincioși și ei se vor strădui să facă lucruri bune.

Din Valea Brazilor, Martie 2026

Tușeu e-MI

Despre generația actuală

Eseul lunii - O analiză legată de generația actuală (cercul pe internet)

Astea toate sunt efectele răzgâielilor unei generații pe care noi am cocoloșit-o. O generație de neputincioși, veșnic într-o lene iremediabilă, pe care o numesc depresie, pusă pe seama celorlalți, pe care îi învinovătesc mereu pentru lipsa personală de chef pentru orice. Nu au chef să muncească, nu au chef să se însoare, nu au chef să facă copii, nu au chef să își facă nici măcar o iubită sau un iubit, pentru ei orice în viață este extrem de complicat. O generație de muieți-s posmagii, căreia oricât i-ai da și orice i-ai face, tot nu e îndeajuns, tot nu e bine, totul trebuie făcut numai în condițiile impuse de ea.

Am îndepărtat admiterile ca să nu îi stresăm, se intră la facultate pe bază de dosar, am îndepărtat premiile în școala primară ca să nu se simtă unii inferiori altora, am scos notele din cataloage, se dau calificative, am renunțat la medii și la teze tot ca să protejăm neputincioșii, i-am scutit de la sport ca să nu transpire și să răcească, le-am dat joburi online ca să nu mai piardă timp cu îmbrăcatul și spălatul, practic să muncească direct din pat.

Ne-am dat la o parte de pe stradă, ca să le facem loc cu vehiculele lor năstrușnice, tot felul de roți mai mari sau mai mici, monocicluri, bicicluri, tricicluri, toate pe baterie, să nu implice niciun efort care să îi obosească în vreun fel. Apoi, ne-am dat la o parte și de pe trotuare, mergem în șir indian ca să aibă ineptiiăștia loc pe unde să se încure pe drăconveniile lor electrice, că să meargă pe jos e greu să dea pasul, iar cu autobuzul le pute, că e plin de boomeri. Chiar și pe alea electrice, le e lene să meargă la piață, la supermarket, nici apă nu isi cumpără, isi comanda totul la Glovo, le cară câte un copil amărât, dar ancorat în realitate, câte 30 de kile de apă pe scari, 4 etaje, ca să nu moarăăștia de inaniție în casă. De gătit, e prea complicat, comandă mâncarea gătită online, umplu cu caserole de unică folosință câte o pungă de gunoi zilnic, în timp ce ne ceartă că nu suntem responsabili cu mediul. Despre haine nu mai vorbesc, la toate casele de prin mall-uri e coadă, sacoșe întregi burdușite cu haine noi și, când ies pe stradă, tot în niște zdrențe izânite, cocoloșite, aruncate alandala, neîngrijit, apar. La schimbarea de anotimp, aruncă saci de haine din anul precedent, pe motiv ca nu mai sunt cool, tot întru protejarea mediului, bineînțeles. Te uiți la ei ca sunt diformi, obezi, strâmbi, cu colana într-o parte, cocosați, șchiopi, merg ca niște roboți, nu știu să miște mâinile pe lângă corp, iar dacă e nevoie să alerge, se împiedică și cad. Sunt ai noștri și recunoaștem: am greșit! O generație ratată, de la care nu putem avea pretenția nici măcar să se întrețină singură,

despre ajutorul pe care îl vom primi la bătrânețe de la ei nici nu poate fi vorba, să zicem bogdaproste dacă ne vor supraviețui, pentru că din ce în ce mai mulți tineri mor din cauza drogurilor, obezității, bolilor cardio-vasculare, tot din cauza lipsei de mișcare, a alimentației defectuoase, etc. Important e să ne trezim, dracului, la timp, din utopia asta, și să pregătim complet altfel generațiile care vin din urmă. Gata, am văzut pe pielea noastră că răzgâiala și cocoloșeala excesive produc dezastre sociale. Si da, o palmă la timpul ei face minuni. Copiii își respectau părinții și pentru că le știau de frică. Dacă beizadeaua nu înțelege de vorbă bună, ce facem, stăm să ne rugăm de ea cu toții, părinți, vecini, profesori, colegi? Totul doar ca să nu o atingem cumva și chipurile să o traumatizăm psihic, în timp ce aia e oricum traumatizată de lipsa de reacție a societății la mizeriile pe care le face, de inexistența oricărui tip de limite? Și nici urecheala nu a omorât pe nimeni.

Noi, așa urecheați, cu doamna care ne dădea cu rigla peste mâini dacă nu aveam batista curată și unghiile tăiate, luna, avem infinit mai puține traume decât mimozele astea ajunse la maturitate care nu sunt în stare să traverseze strada singure fără să le calce vreo mașină. Aia cu parentingul, cu cerutul părerii copilului care nu e prezumat a avea discernământ, deci NU poate lua decizii responsabile, trebuie să dispară. Hai cu notele, cu exmatriculările, cu premiul I, cu corigenți, cu sport, cu mers pe jos, cu alergat, cu cățărât în copaci, cu mâncat de dude și corcodușe, mai un gips, mai o julitură, mai o negritură, toate fac parte dintr-o copilărie sănătoasă, care călește viitorul adult. Ajunge cu progresismul ăsta prost înțeles. Vrem un viitor viabil pentru copiii noștri și un mediu sigur în care să trăim. Nu avem chef sa ne înjunghie nimeni care rămâne fără bani de boabele de care e dependent, de unul care a pierdut la cazino banii luați pe casa moștenită de la bunici, de tot felul de psihopați care au stat o viață întreagă prin hrubele internetului și ale realității virtuale și care nu se pot adapta la lumea reală, considerându-i pe toți ceilalți niște NPC-uri. Dacă ăia din China sau Rusia, așa dictaturi cum sunt, scot generații de copii normali, care se joacă, aleargă, învață, fac o școală, un sport, știu o meserie, își fac o familie, au copii și trăiesc așa cum a trăit omenirea de mii de ani, păi atunci eu îmi doresc mai degrabă o astfel de dictatură decât democrația asta care ne omoară și copiii și pe noi.

Progresismul și civilizația asta prost înțelese și-au atins limitele și asta se vede în toate țările occidentale. Au venit din urmă și deja schimbă polii de putere mondială țări care au cultivat școala, munca, responsabilitatea, competiția, curajul, sacrificiul, respectul față de valorile sacre ale unui neam: părinți, familie, dascăl, comunitate, credință, tradiții.

Anatol Basarab

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Copil trufaș al sorții deraiate

Măi copil trufaș al sorții deraiate
De la calea hărăzită din Înnalt
Tare-aș vrea să am cuvinte-adeverate
Cum fac alții, primitiv - să te exalt...

Urmăresc cum pașii tăi, atât de-apatici
Calcă roșiile covoare sinuos
Nu găsesc un înțeles în matematici
Iar în DEX constat că noimele-s pe dos

Iau, de plidă, noțiunea de progres
Trâmbițată pe-un masiv de Euroi
Și găsesc în dicționar alt înțeles
Decât sensu-n care duceți țara voi

Tot drept pildă iau teribilul sofism
Îndopat în conștiințe insistent -
Ați dat jos nefericitul comunism
Ca să-i puneți țoale noi de second hand...

Lumea-și are, măi copile, drumul său
De la Facere croit pentru vecii
O fi bine pentru voi să faceți rău
Că atât vă duce mintea de copii

Doar că-n cer, acolo sus, e un Cântar
Unde toate-s prețuite pe măsură
Binele nu e un moft imaginar -
Pedepsit va fi acela care fură

Pedepsit va fi acela ce ucide
Pedepsit va fi acela care minte
Blestemat este acela ce divide
Blestemat e cel ce-nalcă norme sfinte!

Lumea-și are calea ei – sinusoidă
Cu urcușuri, coborîșuri și răscruci
Cei ce-și lasă talpa țării în obidă
Își aștern posteritatea-n cuib de cucii...

Ia aminte, scoate-ți capul din tânjală
Unde-l ții de pamplezir între restee
Vremea când ți se va cere socoteală
Va veni cât de curând – nici n-ai idee!

Tușeu e-MI

Marele secret privind rezerva de stat – hrană pentru populație

Între multele mesaje ce le primesc pe e-mail, am găsit și acest text, postat pe 15 februarie de Prof. Ion Coja pe blogul domniei sale, sub titlul GENOCID ALIMENTAR – programat de Radu Vasile și Emil Constantinescu: "României i-a fost interzis, timp de 20 de ani, să achiziționeze la rezerva de stat hrană care să ajungă populației mai mult de 3 săptămâni. Prevederea a fost inclusă într-un acord de împrumut cu americanii de la Banca Mondială, din 1997, care, în plus, ne-a obligat să lichidăm toate societățile agricole din țară, lăsând țara la mâna importurilor și a traderilor.

În ultimii 25 de ani, România a avut alimente în rezerva de stat care ar fi ajuns populației, în caz de necesitate, pentru doar 3 săptămâni.

Prima încercare de a majora achiziția de grâu la rezerva de stat a fost făcută în 2018, de către Petre Daea, însă nu a avut succes. Mai insistent s-a dovedit însă Adrian Chesnoiu, care, în decembrie 2021, când era ministru al Agriculturii, a reluat demersurile. Acesta a reușit să afle că motivul pentru care nu reușeam să cumpărăm hrană la rezerva de stat era o interdicție instituită de americanii de la Banca Mondială, trecută într-un acord de împrumut semnat în 1997.

"Eu am cerut explicații, să văd de ce nu se poate. Mi s-a spus că există Ordonanța 13 din 1997 care ne interzice acest lucru. Am solicitat actul normativ, l-am studiat și am constatat că este cel mai mare atentat la siguranța națională a României, din punct de vedere al agriculturii, comis pe timpul guvernării CDR, cu Radu Vasile premier.

Să vedeți cât de mult a afectat România această Ordonanță 13. România s-a împrumutat în 1997 de 350 milioane de dolari de la Banca Mondială cu niște obligații halucinante, ca să vedeți ce a putut să scrie un guvern în funcție pentru țara asta.

Pentru acest împrumut, România s-a obligat să nu mărească rezerva de stat mai mult de 350.000 de tone de cereale, însemna consumul României pe 3 săptămâni, să privatizeze sau să lichideze 1.600 de societăți agricole de producție, 150 de societăți de producție din piscicultură și acvacultură, Comceerealul și Semromul, și toată lumea mă întreabă azi de ce cumpărăm semințe de la companii străine.

Păi din 1997 facem asta, că ne-am angajat, ca stat, să lichidăm sau să privatizăm structuri de importanță strategică națională", ne-a declarat deputatul Adrian Chesnoiu, fostul ministru al Agriculturii. 5 ani pierduți. Și încă mai numărăm.

Culmea este că nici măcar nu era nevoie să se schimbe Ordonanța 13/1997, pentru că împrumu-

tul de la Banca Mondială a fost rambursat în 2017, ceea ce face ca acel act normativ să fie caduc.

"Am demarat în decembrie inițiativa de modificare a Legii rezervelor de stat, m-am luptat 6 luni ca să o elaborez, și am reușit să obțin o majorare a rezervei de stat, nu numai la grâu, dar și la celelalte produse alimentare, astfel încât să ajungă pentru doi ani, ca și în celelalte țări europene. Știu că urma, în iunie, când am plecat de la minister, să fie adoptată de Guvern", ne-a precizat deputatul Adrian Chesnoiu.

În Monitorul Oficial a apărut însă, în iunie, doar o ordonanță cu modificări legate de golirea rezervelor de stat, în contextul ajutoarelor trimise Ucrainei, și prevedea doar completarea stocurilor și posibilitatea unor achiziții de urgență.

În rest, Guvernul nu s-a sinchisit să achiziționeze grâu la rezerva de stat, lăsând și fermierii la mâna traderilor de cereale, care le-au oferit prețuri care nu acopereau nici costurile de producție.

Începutul sfârșitului

În acordul de împrumut cu Banca Mondială, România a fost obligată să elimine toate subvențiile la îngrășăminte, să reducă cu cel puțin 25% subvențiile la semințe, să lichideze sau să privatizeze Unisem și Semrom, 20 de societăți comerciale ale ANPA (Agenția Națională pentru Produsele Agricole), 44 de societăți Comcereal, 1.500 societăți de stat, 82 foste societăți prestatoare de servicii agricole și cel puțin 100 foste ferme de stat.

Mai mult, România a fost obligată de către Banca Mondială să privatizeze sau să lichideze toate fermele de creștere a porcinelor și păsărilor aparținând statului.

De precizat că, astăzi, niciunul dintre silozurile de cereale de pe teritoriul țării nu mai aparține României și, în mod întâmplător sau nu, acestea sunt deținute de fondurile de investiții americane.

Concluzie. România este condamnată la foamete și genocid mascat." Este o temă mult vânturată în presa și în spațiul virtual în ultimii ani, așa că am încercat să văd care este adevărul, de vreme ce prietena noastră cu inițialele AI (sau, pe românește IA) spune că: "Informația conform căreia României i-ar fi fost interzis timp de 20 de ani să achiziționeze hrană pentru rezerva de stat care să ajungă populației mai mult de 3 săptămâni este o afirmație falsă, o teorie a conspirației sau o dezinformare fără temei real în legislația sau acordurile internaționale ale României. Nu există documente oficiale care să confirme o astfel de interdicție.

Rezervele de stat sunt gestionate de Administrația Națională a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale, iar nivelul lor este

stabilit în funcție de capacitățile financiare și necesitățile strategice ale țării, nu de un acord extern de limitare."

Așadar, nu există documente oficiale care să confirme alegația. Mai mult, aici se vorbește de Ordonanța nr. 13/07.08.1997 - publicată în MO nr. 190 din 11.08.1997 - referitoare la "ratificarea Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind ajustarea sectorului agricol", semnată, în calitate de prim-ministru al României, de Victor Ciorbea.

Apare un semn de întrebare, legat de persoana prim-ministrului, Radu Vasile îndeplinind această funcție ceva mai târziu, respectiv în perioada aprilie 1998 – decembrie 1999.

Faptul că în textul Ordonanței nu se menționează nimic despre rezerva de hrană, ca eventuală măsură în cadrul "ajustării sectorului agricol", este un argument, dar și acesta ridică un semn de întrebare, de vreme ce Ordonanța "autorizează Guvernul României, prin Ministerul Finanțelor, ca de comun acord cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, să introducă, pe parcursul derulării împrumutului, în raport cu condițiile concrete de derulare a acordului de împrumut, amendamente la conținutul acestuia care privesc realocări de fonduri, modificări în structura împrumutului, modificări de termene, precum și orice alte modificări care nu sunt de natură să sporească obligațiile financiare ale României față de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare."

E firesc să ne întrebăm dacă nu cumva acele "alte modificări care să nu sporească obligațiile financiare" implică un amendament adus ulterior semnării acordului, după înlocuirea lui Victor Ciorbea de către Radu Vasile, vizând o obligație precum limitarea rezervei de hrană.

Și de ce să nu-l credem pe fostul ministru al Agriculturii Adrian Chesnoiu? În fond, clasa noastră politică postdecembristă ne-a obișnuit cu executarea unor „indicații prețioase” sau “directive” din afară înainte ca acestea să ia o formă oficială, scrisă.

Rar s-au găsit printre guvernanți voci care să critice fenomenul sau să se opună. Chesnoiu are argumente să fie crezut a fi o astfel de voce.

Mai ales dacă luăm în calcul și o declarație din 2022 a lui Georgian Pop, șeful Rezervelor de Stat: „Totalitatea tipurilor de produse, cantitățile și amplasarea acestora reprezintă secret de stat, dar nu numai în România, în toate statele, pentru un management optim.

Avem o repartizare relativ echilibrată în toate regiunile țării pentru că prin lege trebuie să realizăm intervenții operative și pentru a ajunge în câte-

va ore în orice regiune a țării trebuie să avem rezervele distribuite în mod echilibrat”.

„Asigur populația României că la nivelul rezervelor de stat, facem ceea ce trebuie și progresiv creștem resursele, cum ar fi cele de grâu.

Să iau stocurile la grâu, sunt în depozitele proprii, cât și în baza unor contracte foarte clare de păstrări, servicii și depozitare la agenți economici, specializați din acest punct de vedere, și astfel cantitatea totală este repartizată în mod echilibrat pentru a acoperi întreaga suprafață a țării" mai spunea proaspătul numit pe atunci șef al ANRS, în timp ce presa semnală că, în condițiile crizei din Ucraina, "din rezerva de stat au fost scoase și trimise la graniță, de exemplu, aproape 10 tone de conserve de porc și legume și aproape 20 de tone de ulei, mălai, zahăr, făina și apă, dar și combustibil."

Este firesc să constatăm totodată că toate celelalte prevederi la care face referire postarea, desigur, neprecizate în amintita Ordonanță - cum ar fi lichidarea sau privatizarea celor 1600 de societăți agricole de producție, a 150 de societăți de producție din piscicultură și acvacultură, Comcereal, Semrom, eliminarea subvențiilor la îngrășăminte etc – s-au împlinit în marș forțat.

Cum ar fi putut să rămână neîmplinită evocata limitare a achizițiilor pentru rezerva de stat?

Să fie tipurile de produse, cantitățile și amplasarea lor secrete de stat, când tot lanțul s-a privatizat, când până și arhiva cu bogățiile subsolului și multe alte depozite de date de importanță strategică au fost vândute pe mai nimic, în timp ce pentru noi, românii sunt ținute ca secrete de stat?

Pentru un secret de stat precum rezerva de alimente pentru situații deosebite, ce nu poate fi cunoscut de români, serviciile străine de informații nu au dificultăți să afle ce, de unde și în ce cantități s-a procurat și unde s-a depozitat de-a lungul timpului, câtă vreme statul român nu mai deține controlul asupra acestui lanț de aprovizionare, ca să asigure păstrarea secretului.

Problema, în cazul de față, este dacă măcar cei îndreptățiți să gestioneze situația știu pentru câte zile avem totuși asigurată rezerva de stat.

Prietena IA nu mi-a dat un răspuns în acest sens, ci m-a pasat la Vărul Googul, care m-a bătut la cap cu rezerva de trei zile pentru familie și mai ales cu tonele de alimente care se aruncă anual la gunoi în România.

Cât de cât m-am lămurit, cel puțin în privința grâului/pâinii, deschizând acest link:

<https://agrointel.ro/227403/anrs-romania-are-in-rezerve-grau-pentru-a-acoperi-consumul-national-pentru-cel-putin-patru-luni>

POEZIE

POEMUL ZILEI
apud
Mircea LUNGU

Algimantas Baltakis
(1930-2022), Lituania

Mama

Unde îmi este începutul?
La mii de mile.
Acum mii de ani.
În pântecul mamei.
Sub inimă.
Unde îmi este continuitatea?
În mâinile mamei.
În ochii mamei.
În gândurile mamei.
Acolo îmi este continuitatea.
Și când mama nu va mai fi?
Lângă mormântul mamei.
În ochii mamei.
În gândurile mamei.
În pomul dumnezeiesc.
Și unde îmi este sfârșitul?
La mii de mile distanță.
După mii de ani.
În pântecul mamei.
În ochii mamei.
În gândurile mamei.
Sfârșit nu există,
Există doar continuitate...

*(din volumul Împlinire. (Florilegiu
de poezie lituaniană contemporană).
Selecție, cuvânt înainte și traducere de
Aurel Covaci, Editura Univers, 1988)*

DE SOPHIAE
apud
Nicolae MAREȘ

AFORISME

- Lăcomie = Pârjol /în economie/.
- Nu te speria: mâna liberă, e pretutindenea.
- Prefer pe prostul care lenevește, nu pe cel care tre-
băluiește.
- Cine prea multe-și dorește, sigur se mai și împrăș-
tie.
- Înșelăciune = Goliciune.
- Cuminecătură = Împărtașanie sfântă.
- Maglavit = Mit.
- Pace = Echilibru în toate.
- Ban periculos = Valoare în mâna unui prost.
- Diplomatie = Știință – Artă. /Nicolae Titulescu/.
- Cruce = Ancoră /pentru credincioși/.
- Politica actuală = Politică neghioabă = Apă chioa-
ră.
- Ticăloșie = Neomenie.
- Viața duhovnicească = Spiritualitate aleasă.
- Omul se trezește din beție, nu și din prostie.
- Simplitate = Valoare adăugată = Izbândă merita-
tă..
- Perfecționare = Înălțare.
- A da colțu = A te atinge glonțu /Moartea.
- Europa divizată = Rusia sigur împăcată.
- Tiribombe = Nonbombe.
- Tembelism = Mioritism carpatin.
- Stăpânire = Asuprire.
- Împăcare = Iluminare.
- Irenologie = Știința păcii /în devenire/.
- Cruce = Ancoră /Pentru credincioși/.
- Un octogenar: Mai bine bătrân, decât tânăr și ne-
bun.
- Pace = Echilibru /de forțe/.
- Faptă bună = Viață bună= Răsplată /cerească/
- Sărăcie planetară = Înfrângere globală.
- Donald Trump = Piroman global.
- Faptă bună = Viață bună = Răsplată cerească.
- Iubire = Bună credință = Faptă sfântă.
- Fără Iisus = Omu-i lup.
- Omenire fără pace = Discontinuitate.
- Credință = Lumină sfântă.
- România = Câmpie – cu prea multe flori pârjolate
de prostie.
- Predicție = Mai rar certitudine.
- Doar în gând, steagul poate fi scut.

Repetabila povară

Cine are părinți, pe pământ nu în gând
Mai aude și-n somn ochii lumii plângând
Că am fost, că n-am fost, ori că suntem cuminiți,
Astăzi îmbătrânind ne e dor de părinți.

Ce părinți? Niște oameni ce nu mai au loc
De atâția copii și de-atât nenoroc
Niște cruci, încă vii, respirând tot mai greu,
Sunt părinții aceștia ce oftează mereu.

Ce părinți? Niște oameni, acolo și ei,
Care știu dureros ce e suta de lei.
De sunt tineri sau nu, după actele lor,
Nu contează deloc, ei albiră de dor

Să le fie copilul c-o treaptă mai domn,
Câtă muncă în plus, și ce chin, cât nesomn!
Chiar acuma, când scriu, ca și când aș urla,
Eu îi știu și îi simt, pătîmind undeva.

Ne-amintim, și de ei, după lungi săptămâni
Fii bătrâni ce suntem, cu părinții bătrâni
Dacă lemne și-au luat, dacă oasele-i dor,
Dacă nu au murit triști în casele lor...

Între ei și copii e-o prăsilă de câini,
Și e umbra de plumb a preazilnicei pâini.
Cine are părinți, pe pământ nu în gând,
Mai aude și-n somn ochii lumii plângând.

Că din toate ce sunt, cel mai greu e să fii
Nu copil de părinți, ci părinte de fii.
Ochii lumii plângând, lacrimi multe s-au plâns
Însă pentru potop, încă nu-i de ajuns.

Mai avem noi părinți? Mai au dâșii copii?
Pe pământul de cruci, numai om să nu fii,
Umiliți de nevoi și cu capul plecat,
Într-un biet orașel, într-o zare de sat,

Mai așteaptă și-acum, semne de la strămoși
Sau scrisori de la fii cum c-ar fi norocoși,
Și ca niște stafii, ies arare la porți
Despre noi povestind, ca de moșii lor morți.

Cine are părinți, încă nu e pierdut,
Cine are părinți are încă trecut.
Ne-au făcut, ne-au crescut, ne-au adus până-aci,
Unde-avem și noi însine ai noștri copii.

Enervanți pot părea, când n-ai ce să-i mai rogi,
Și în genere sunt și nițel pisălogi.
Ba nu văd, ba n-aud, ba fac pașii prea mici,
Ba-i nevoie prea mult să le spui și explici,

Cocoșați, cocârjați, într-un ritm infernal,
Te întreabă de știi pe vre-un șef de spital.
Nu-i așa că te-apucă o milă de tot,
Mai cu seamă de faptul că ei nu mai pot?

Că povară îi simți și ei știu că-i așa
Și se uită la tine ca și când te-ar ruga...
Mai avem, mai avem scurtă vreme de dus
Pe conștiință povara acestui apus

Și pe urmă vom fi foarte liberi sub cer,
Se vor împutina cei ce n-au și ne cer.
Iar când vom începe și noi a simți
Că povară suntem, pentru-ai noștri copii,

Și abia într-un trist și departe târziu,
Când vom ști desperați vești, ce azi nu se știu,
Vom pricepe de ce fiii uită curând,
Și nu văd nici un ochi de pe lume plângând,

Și de ce încă nu e potop pe cuprins,
Deși plouă mereu, deși pururi a nins,
Deși lumea în care părinți am ajuns
De-o vecie-i mereu zguduită de plâns.

Adrian PĂUNESCU recitat de Florin PIERȘIC
<https://www.facebook.com/reel/1663151051785485>

Dreptul la eternitate

Îmi tot umblați la nimb,
Mi-l fracturați în rate,
Că șed sau că mă plimb,
Același ornic bate.

Nu cer nimic, în schimb,
Le pot avea pe toate,
Nu cer nici loc, nici timp,
Eu am eternitate.

Adrian PĂUNESCU
(Din doi în doi, 2003)

Emilia AMARIEI

Exil pe Pământ

Mă lovește tăcerea în tâmples
Și-mi acoperă ochii cu dor,
Poate-așa trebuia să se-întâmples,
Să plutesc într-o buclă de nor.

Te prefer, amortire cuminte,
Te ador, te cuprind, te trăiesc,
Mă-înconjur de aduceri-aminte
Și din cele ce-au fost mă hrănesc.

Nu-mi găsesc în prezent rostuirea,
Parc-aș fi în exil pe Pământ,
Mi-e un termen străin „omenirea”
Și-n cutumele ei mă frământ.

Mi s-au frânt legăturile toate,
Și stingheră mă simt oarecum,
O prea mare minune mai poate
Să mă lege de lumea de-acum,

Cu valori rușinos inversate,
Cu mizerii la rang de „normal”,
Cu trăiri spre abject deplasate
Parafate cu-un rânjet formal.

În esențe intens ancorată,
Nu dau credit vânării de vânt,
Sunt amprentă-n pământ inserată
Dar port urme de cer pe veșmânt.

Și eu să-ți fiu, și să-mi fii mie

Se scaldă-n apa vindecării
Ființa mea pierdută-n tine,
Și din durerea încercării
Sufletul tău vine spre mine.

Pe muntele iubirii sacre,
Înălță-mă, și să fim vulturi,
Iar dragostea să ne consacre
Fără canoanele de fluturi.

Efemeridele sclipească,
Doar prin deșerturi și nisipuri,
Imensitatea să ne nască
Din nou, copii cu blânde chipuri.

Și eu să-ți fiu, și să-mi fii mie
Tot ce nu ne-a fost dat vreodată,
Într-o cerească alchimie
Cu fir de dragoste brodată.

Să-învîngem legile-ancestrale
La care timpul ne supune,
Să evadăm în lumi astrale
Departe de Pământ și lume...

Mi-e tare dor de viață și de sacru

Mi-e-așa de dor de simplitatea vieții,
De lutul ce ținea loc de podeală,
Lăicerele ce colorau pereții
Și casa văruită cu sineală,

Aș vrea să văd din nou, prin pânza rară
(Țesută la război, cu mâini de mamă)
Cum mișcă vreo dihanie pe-afară
(Dulci plăsmuiri de prunc, de bună seamă).

Să-închipui brusc o teamă prefăcută,
Ca să o pot zbughi la tata-n brațe,
Acolo-n cuibu-n care-am fost crescută,
Iar răul nu putea ca să mă-înhațe

Și niciun chin nu mă putea înfrânge.
Prin flăcări ce-o zbugheau din plita-ncinsă,
Pornind la dans, în nopțile nătănge,
Priveam din geamul strâmt, poteca ninsă.

Senine dimineți îmi vin în minte,
Cu mămăliga ce-aburea pe masă
De-o tăvăleam apoi prin scrob fierbinte,
Printre cârnații fripți și brânza grasă.

Și nu știam ce-ar fi colesterolul
Nici alte boli nu ne prindeau prea lesne,
Noi, plini de inc, ne-acopeream cu țolul,
În timp ce mama ne cânta pricesne.

N-o ascultam, ci ne-înghionteam în șagă,
Pornind la pișcături fără de număr,
O auzeam în șoaptă cum se roagă
Și adormeam târziu, umăr la umăr,

Înghesuiți, dar plini de pace sfântă,
Porneam înspre tărâmul cel din basme,
Până-auzeam cocoșii-n zori cum cântă
Și destrămau nocturnele fantasme.

Mi-e tare dor de viață și de sacru
Și nu găsesc măcar vreo versiune
La ce a fost. Văd numai simulacru,
Confuzie, erori, distorsiune...

Odă singurătății

Cumva, în toamna asta-mi plouă-n oase
Nici nu mi-e frig, nici nu mi-e cald, adică.

Dezintegrată, liniștea despică
Muțenia tăcutei mele case.

Pe-un vârful de gard stau vrăbii zgribulite,
Tot plouă lin și-agale, de vreo lună,
Și-o mierlă-mi cântă, seara, de nebună,
Cu glas dogit și penele zburlete.

În podul casei, bufnița cobește
Și se tot mută-n cele patru vânturi,
Încep a năvăli prin mine gânduri
De toamnă, ce prin suflet mă răzbește.

Chiar și motanul miorlăie aiurea
Pe-acute note de sperietură,
Când vântul smulge țigle de pe șură
Și se pornește-n vaiete pădurea.
Rețeaua de curent adesea cade
Și n-am lumină, mi-am pierdut lămpașul,
Pe întuneric scârțâie cosașul
Acoperit de gureșe cicade.

Sub trăsnete ce-mi zguduie bordeiul
Mai băjbăi fără rost prin bezna nopții
Și mi-s tovarăși, scârțâitul porții,
O rugă, fila albă și condeiul.

Se-aprind lumini difuze în eteruri,
Eu îmi fac drum prin smoala nopții ude,
Râuri de aur curg și se aude
Cum nasc poeme îngerii în ceruri.

Zăresc scântei sărind dintre cuvinte,
Ce se-întâlnesc depline și rotunde,
Căci numai ele n-au plecat niciunde
Ci mi-au rămas statornice și sfinte

*

Ștefan DUMITRESCU

ACOPERIȘURILOR LE CREȘTE PĂR

Conceptul miel își înfige colții în mielul
care doarme pe pajiște
În satul acesta ninge cu zăpada
albastră în satul
cellalt cu zăpada verde
în alt sat
ninge cu zăpada roșie
o, viziunile mucegăite ale conștiinței
acoperișurilor le crește păr (râurile au urechi
nebunii în ospicii spală bucăți
mari de cer) drumurile se fac colac
ca șerpii
Anemone, Anemone imaginează-ți niște buze
de electroni și sărutul cazând pe ele
ca o seara medievalsă

ASCULTA-MĂ ANASONIA

Să crezi fanatic că mormintele nu
sunt altceva decât niște pahare de cristal
cântecul melancolic al laringelui
în lanul de
orez (dacă ochiul tău ar crește cât Galaxia
abia atunci ai fi tu Elsinor) un mal
al râului e femeie celălalt bărbat pe
câmpul de gunoaie
a-nflorit azi-noapte o locomotivă
asculta-mă Anasonia urmele pașilor tăi

pe pământ peste o mie de ani
vor fi
temple strălucind în soare
roșii sunt dinții dealurilor Feonia
amesteca
angoasa cu mirosul de mâl

tânăra văduvă pe deal își arată
mâna cu cele cinci degete înflorite.

BUZELE ROȘII ALE CRIVĂȚULUI

Bătrâna săruta fericita buzele roșii ale
crivățului
steagul flutură vesel în ogorul de
cânepă iată gura hidoasa a concretului
pe munți
se vede un cal nechezând
cu picioarele în sus
văduva ține un capăt al
drumului în mâini
ca pe o funie
pentru ce
punem bucăți de văzduh
în pământ în apus ninsorile
se vad ca niște femei goale
numai tu
Apulenia stai ascunsă
în fundul zării
ca un punct

CONCEPTUL E UN OCHI ***

Sufletul face coajă
conceptual e un ochi văzând în toate
părțile rănilor umblă pe câmpie
ca vitele (prin parlamentele Europei
cresc buruieni) inima ta Condilenia e un
mușuroi de furnici
privește răpile verzui ale memoriei
granițele țărilor strălucesc în soare
prin minele de cărbuni roboții cânta la
piane (pe un deal
o căpățână de cal pare corola unei lalele)
turme de mașini de scris fac dragoste
în bisericile părăsite)
mirosul de usturoi al secolului al
XVII-lea ajunge până la noi.

CRÂNGURI MESIANICE

Oameni cu gurile în creștetul
capului
ierburi înalte mândre de sine sinapse
foșnind (femei de serviciu)
tapetează
gările cu bucăți de cer cabluri de
neuroni peste prăpăstii
crânguri mesianice
o inimă pe dealuri ca o nava sfîcterele
râurilor

făcute grămadă în piața orașului
(dulapuri pitite în lanul de maci) Condilenia
privește prin izvoare în fundul
haosului
pictorul își vopsește creierii
cântând

FIRUL DE IARBĂ VISEAZĂ

Înaltele cărți prin ierburi
orașele de sticlă se dezbracă în trupul Aneisonia
se vede sângele ca o nuia
prin halele
fabricilor urangutanii înalță zmeiele
epocii

când suprafețele lucrurilor
vor fi de oglinda
al cui himen e cerul?
firul de iarbă visează
eucalipti o mașina de scris în lanul
de secară
adolescentul trece ca un câine pe sub
stele
luna ajunsă în înaltul
cerului o ia înapoi
prin pădurile de mucegai
oamenii politici
săruta icoane.

IUBITA ABSTRACTULUI

Zicea că este iubita abstractului
și nu era decât un ghețar subțire
la marginea câmpiei
în apartamentul
lui contabilul jupoaie pereții
de piele cuburi albe în codri
pe zări patinatorii par sunete
în piața orașului roșii fiordurile
cu gâturile în nori
prin teatrele lumii
cresc arțari de pe
chipul femeii pierdute
se descojesc bucăți de cer
pe masa liceanului înflorește
paharul de cuarț
tulburător de negri ochii mei privesc marea
din mâinile lui Dumnezeu

Elena V. PITEȘ

Te plăsmuiesc

Te plăsmuiesc în fiecare noapte
Te dăltuiesc în norii din senin,
Tu mă aștepti, la tine, în curând să vin,
Eu te aștept în fiecare zi, cu mere coapte.

Grăbește-te și vino, să mai bem un vin
Să-mi cânti acorduri la chitară-n șoapte,
Eu să așez cuminte stelele în glastre
Cărările să le presar cu rozmarin.

Iar gândurile crude și amare
Să urce-n valuri verzi marin,
Tablouri fi-vor purificatoare

Să oblojească-al meu destin.
Sufletului aduce-va-alinare
Doar Domnul, când smerită-I mă închin.

Pe unde mergeai tu

Pe unde mergeai tu
Creștea iarba,
Înfloreau florile,
Și se coceau cireșele...

Pe unde mergeai tu
Nu mai lătrau câinii,
Cîrpeau păsărelele,
Și cai albi alergau printre nori...

Unde te-ai dus tu
Cântă chitățile,
Înfloresc stelele,
S-a deschis universul...

Unde te-ai dus tu
S-a oprit timpul,
A crescut iubirea,
În străluciri de infinit...

Te-am văzut

Te-am văzut într-un portret
La o fereastră vecină,
Te uita la mine cu regret
Și-mi spuneai: „n-ai nici o vină”!

Ți-am văzut portretul într-un nor albastru
Ce prevestea furtuna,
Te uita la mine tandru
Și-mi făceai cu mâna...

Te-am zărit în luciul unui lac
Lângă nuferi albi ca sufletul tău,
Îmi spuneai să tac, să tac
Că nu-i acesta destinul cel mai rău!

Ție

O să mă cufund, în
Muzica glasului tău,
Cu cuvintele tale, o
Să-mi acopăr buzele,
Din privirea ta, o
Să-mi fac haină,
Pe care să mi-o pun
Pavăză,
Spinilor otrăviți
Ai lumii!
Așa o să râdem
Printre suspine,
Așa o să mă cunoști
Mai bine...

Ninge

Ninge ca și altădată
Liniștie alb peste mocirla vieții,
Mai vede cineva vreo pată?
Totul sclipește-n pajiștea curată
Chiar și păcătoșii s-au albit
Și cred în a lor nepăsare,
Dar când soarele din nou s-a ivit
Noroiul peste tot apare.
Să nu ascundem sub preș
Vicii, purtări blestimate,
Că-n viață cel mai des
De ele avea-vom parte!

George D. PITEȘ

De-aș mai putea vedea

De-aș mai putea vedea visele tale
Dintr-o Alaskă rece și pustie,
Când țepii trandafirilor mă-mbie
M-aș transforma în Sfinx pe a ta cale.

Când zâmbetul tău blând mă mai adie
Și cu neantul spelb stau la taclale,
Mi-aș face iureș versul meu agale
Spre a te venera în galaxie.

Căci pentru tin' cu noaptea mă încaier
Să-ți fac din auroră sărbătoare,
Ca mulțumindu-ți pentru regăsire

Să-ți pot aduce luna pe un taier,
Și-mbrățișați într-o iubire mare
Să izbucnim în plâns, de fericire.

Ne mor copiii

Ne mor copiii cu dreptatea-n mână.
Să umple saci cu cărți câștigătoare,
Justițieri se-nfoaie și nu-i doare.
Se-ntreabă tați: cum moartea îi amână?

Mai vin și avocați cu gura mare
Ce scuipă-n scârbă crucea din țărână,
Storcând averi din datina străbună
În legea lor ce limite nu are.

În strofele cu rune-nsângerate
Mai colcăie strigoii neputinței,
Vbrează însă cereri prea curate

Ce aprig vor lovi zidul sentinței.
Defuncte zboruri – vise-naripate
Din teci vor scoate sabia credinței.

Se-ngrămădesc triadele

Se-ngrămădesc triadele să-mpartă
Agoniseala unui câmp de luptă,
Și cad ortaci pe spate și pe burtă
Sub ploaia gloanțelor, când toți se ceartă.

Într-un sfârșit, cu alianța ruptă
Mai marii desenează-o altă hartă,
Negocierea este-o demnă artă-a
Căderilor, din care toți se-nfruptă.

Dar, la un timp, copiii cu pistoale
O halcă cer când totul se împarte,
Și se trezesc surprinși de coate-goale

Și ei cerându-și dreptul, după carte.
Copiii cad sub gloanțe și urale
În timp ce regi fac rostul altei soarte.

Ca un miracol

Ca un miracol șoapta ancestrală
Ne îmbia s-amestecăm destine,
Și în magii de vârste opaline
Să ne-mplinem o clipă-atemporală.

Cu vieți prelinse-n umbrele virgine
Ca într-o pace caldă, ireală,
Împurpurați de-o foame nupțială
S-aprindem lumi în ceruri pelegrine.

Viclene valuri ne vor da târcoale
Păreri de rău ne vor căli în ștanțe,
Iar pașii-nfipți în socluri radicale

Ne-or duce-ntre mister și cutezanțe,
Trasând itinerarii epocale
Printre amurguri pline de restanțe.

Se clatină pereții

Se clatină pereții de ninsoare
Printre celulele înfometate,
Strigoii abili sub măștile fardate
De versu-mi râd și firea-mi visătoare.

Cu rime prinse-n antice erate
Sap catacombe sub un fund de mare,
Încorsetat de furi și legi primare
În inimă râșnind singurătate.

Și păsări vin cu ciocuri de oțel
Să-mi ciugulească din ficat și creier,
Vampirii îmbrăcați în zale grele

Cu ace veninoase mă cutreier.
Ascuns în iarbă, printre ostrețele
Mă ia peste picior și-un hâtru greier.

MĂRȚISOARE POETICE

Mireasma ta

Scăpaseși un Ah ! și felinarul
Patrician sclipind în văzul mării
Urca, urca brocartul împăcării
și plajele în veac îmi râvneau harul

De-a fi robit de roza-mbrățișării
Coapsei de caisă. Busolă adormită,
Mireasma ta de iapă ne-mblânzită
Slăvea prin mine natura-mbărbătării

Cu singuranța frământării-n sânge.
Iubindu-te, un sâmbure-aurit
Foșni-va-n germen cinsindu-te-nmiit,

Când Euxinul velele își strânge.
Soptită palma pe buze mi-am lipit :
Să-ți fiu fierarul ce fierul și-l răsfrânge?

Mircea LUNGU

AUGUSTA FEMEIE

Soră inefabilului dintr-o minune,
Mai misterioasă ca un soare-apune,
Cu dalba frunte strălucind de nestemate,
Cu coapse pietroase, din abanos, sculptate,
Cu gleznele smulse din zările agreste,
Cu mijlocelul, fantasticul din poveste,
Cu ochisorii urziți din uimiri și șoapte
Și genele răsfrânge din miez de noapte,
Cu sâni rotunjindu-se-n maramze dulci,
Focul dragostei, în inimă, să mi-l inculci,
Cu buze din scorțișoară și miere,
Tu ești unica și scumpa mea avere.
În această lume largă și vetustă,
Tu-mi ești mult visata femeie augustă.

Mihai MERTICARU

Azi, mâine, poimâne

Ești frumoasă printre stele,
Și iubirea o păstrăm,
Azi lumea zâmbește a soare,
Și zăpezile din suflete se topesc,
Mâine ne vom preumbla pe valurile Senei,
Și iubirile lui Napoleon le vom găsi,
Poimâne cuprinși de flăcările Notre-Dame,
Vom dansa cu îngerii pictați în cripte,
Pe malurile Senei printre cerșetori, dragostea ne-o
preumblăm.

Iarnă târzie

Ninge peste bisericuța din sat,
Și cimitirul de zăpadă s-a umplut,
Un cort apără groapa de apă,
Așteptând un suflet curat în întuneric,

Noaptea a adormit fulgii înghețați,
Și dansând printre fluturi albi ai iernii,
Iubirile le purtăm în suflete,

Printre crucile îngropate de nea,
Sobe încălzite căutăm,
Copiii din noi la săniuș au fugit,
Și cântăm în zăpadă, dragostea în alb o învelim,

Noaptea au trecut prin albe platoșe ale iernii.

Luptele sufletului

Cârciuma a rămas deschisă și după miezul nopții,
O cafea aburindă lângă un coniac mă așteaptă,
Am adormit lângă iubirile trecute de atâta oboseală,
Și printre stele dansez,

Dragostea a trecut de mult în neființă.

Timur CHIȘ

De Mărțișor

Prăznui-voi, Doamne, ziua asta
Ziua când, în zelu-Ți creator
I-ai crestat Întâiului Om coasta
Și-ai făcut din ea un Mărțișor

Ca să-Ți fie Facerea deplină
I-ai creat pereche pe măsură
Să-i inunde ochii cu lumină
Să-i alinte trupul cu căldură

Eu, urmaș al lui Adam – Bărbatul
Cel din Începuturi – mă închin
Am cu cine-Ți întregi creatul
Și-a mă bucura că sunt – Amin!

Iată, primăvara se arată
Iarba-și reîncepe epopeea
Mulțumescu-Ți, Doamne, înc-odată
Că ai dat Pământului Femeia!

Marian ILIE

Aveam eu o prințesă

În țara asta toate-s nelumești
iubirile par trepte către moarte -
aveam eu o iubită-n București
ce mă dorea și mă voia departe

M-ademenea cu șoapte și tăceri
îngenuncheam și se umplea de mine
ne cățaram în vârful de palmier
strigând la Dumnezeu că ne e bine

Venea o vrăjitoare pe un nor
mi-o descânta și-o preschimba-ntr-o gaie
din vârful de palmier pleca în zbor
și mă lăsa acolo în văpaie

singurătății pradă - doar o zi
că noaptea iar îmi trimitea ispita
mă amăgea din nou cu șoapte și
îngenuncheam și-mi inundam iubita

cu suflet minte trup - dumnezeire
ce nu se dă oricărui muritor -
mă strecuram trușă în a sa fire
și ne-nnălțam dar iar pleca în zbor...

Prințesa mea de jad din București
am dus-o și-n cetatea mea natală
i-am arvunit vapoare și calești
și-am decretat în urbe zi de gală

Am dus-o-n baltă și tocmit-am pești
să-i descrețească fruntea princiară
i-am scris poeme și i-am spus povești
și-așa m-am amăgit o-ntr-o vreme...

Că ne tot ridicam până la cer
și iar ne dădea roată vrăjitoarea
ea dispărea eu rămâneam să sper
că-mpreuna-vom Muntele cu Marea...

Ehei, mi-am zis, voi duce-o-n Ararat
pe urmele Corabiei lui Noe
am s-o îmbrac în pietre de agat
și am s-o scald în seve de aloe

Am să-i descânt de draci cu smirnă crudă
și-n plete am să-i pun cununi de spini
voi duce-o-n Capadocia s-audă
cum Dumnezeu îi muștră pe creștini ...

Prințesa mea de jad din București
pe care Dumnezeu mi-a hărăzit-o
oricât m-alungi și-oricât m-ademenești
eu mă supun și te sărut iubito!

Bir varmiş bir prensesim

Tuhaf bu memleket be kardeşim
Aşklar ölüme dek kademeler
Bir varmiş Bükreş'te bir sevgilim
Beni özler de uzakta ister

Uyuştururdu - hey! - susa susa
Dize çöküp ona sel sel akardım
Uçardık palmye uçlarına
Bağırarak göklere - Eyvah! - yanardım

Bulutlardan bir sihirbaz kadın
Gelip okşar bîr bozdoğan düzerdi
Sevgilimden ki kanatlarının
Tuğlarını açar uçar giderdi

Günlerce yalnızlıkla eş kalırdım
Geceleyin günah yine konardı
Omuzuma - tekrar sel aktarırdım
Onun üzerine. Nazlı bir yârdı

Vücut us ruh olur - fanilere
Verilmeyen duyguları yaşardım
Kibirle eritirdim üstüne
Ondan sonra...izlerini okşardım...

Diyarıma çağırırdı özlemler
Yeşim sultanımı alıp gittim
Kiraladım Tuna'da gemiler
Resmi gün yörede ilân ettim

Nehir sularından balık tuttum
Prenseseimi eğlendireyim diye
Masal, destan, şiir de okuttum
Maalesef düştüm hayallere

Ki göklere onunla binerken
O sihirbaz geliyordu tekrar
Yârim uçup yalnız kalarak ben
Birleştiremem denizle dağlar...

Götüreceğim Nuh izlerini
Takip ederek Ağrı Dağına
Döktüreceğim ametistleri
Aloe suyunu vücuduna

Izmir taze çiçek usaresi
Lânet gibi şeytan karşısına
Ürgüp Vadisinden melek sesi
Hristyanların ettikleri dua

Bir varmiş Bükreş'te bir sultanım
Tanrı hediyesi - sen, yar, anlarsın
Seni öperim, sana kul kaldım
Her nekadâr özler de kovalarsın.

Marian ILIE

traducerea Marian ILIE

PROZĂ

Raluca Ioana MAFTEI

SCRIS IN STELE
Cap. I, episodul 2

Mai târziu în dimineața aceea m-am întors la Alex cu bagajele după ce mi le-am strâns din Bel Mer. Cei de la recepție au fost înțelegători, nu mi-au taxat în plus zilele pe care le rezervasem, m-au înțeles când le-am spus că m-am întâlnit cu un prieten vechi din copilărie, iar când Alex a apărut să mă ajute la bagaje, zâmbetul lui larg a convins-o definitiv pe domnișoara de la recepție.

M-am cazat în camera de oaspeți, cu mobile crem pictate cu flori de lămâiță, luminoasă, spațioasă și cu vedere la mare. Și cel mai important, are un birou plasat exact la fereastră. Acolo îmi depun caietul cu însemnările și încercările de manuscris și am deja sentimentul unei hotărâri de nezdruccinat: voi termina această carte, trebuie să o termin, i-am promis bunicii, iar azi s-a întâmplat efectiv o minune: destinul mi l-a scos în cale pe acest om ce face parte dintr-o familie ce a fost apropiată de a mea cu mult timp în urmă. Mai greu o să fie să stau în casă când vremea e atât de frumoasă în începutul călduț de primăvară. Am o bucurie lăuntrică și mă așez pe pat cu fața în sus, cu ochii în tavan și încerc să-mi revin după această întâlnire neașteptată. Trimit un mesaj la birou și îi rog să nu mă deranjeze decât dacă e într-adevăr o urgență și îi anunț că mai întârziu o săptămână, n-am să mă întorc luni. E o ocazie bună, unica poate pe care o am, de a afla mai mult din ce știe Alex din povestirile bunicului său și vreau să profit de ea cât se poate de mult. Deja am în cap planul zilelor următoare și vreau să îi propun lui Alex să mergem împreună la cumpărături după niște provizii, vreau să am tot ce mi-ar trebui cât mai aproape în caz că m-ar apuca poftele mele obișnuite de struguri, căpșuni, portocale, ananas, ardei roșu, cafea cu lapte, ciocolată, înghețată... E sâmbătă dimineața, o zi însoțită de la mijlocul lui martie, am marea în față și sunt înconjurată de flori și boscheți parfumați, iar în copaci cântă păsărelele. Am inima ușor strânsă că în toată această splendoare sunt singură în casa unor oameni străini, dar sentimentul de însingurare dispare repede și mă adaptez ușor situației. Întotdeauna ne obișnuim repede cu o situație mai bună, sau mai plăcută sau mai ușoară decât cele anterioare și uităm repede tot ce ne-a deranjat sau mâhnit sau supărat până la acel moment. E poate un merit al creierului nostru de a se adapta, de a ordona neuronilor care se 'ocupă' cu uitarea să intre în funcțiune și să ne canalizeze pe făgașul situației de mai bine. Restul dimineții se

scurge la cumpărături, facem și o plimbare și în drum spre casă, văd cu coada ochiului într-o vitrină o rochie casual care îmi face cu ochiul și nu rezist până nu mă opresc și mi-o iau. Doar sunt femeie, nu? Croiala mă prinde foarte bine, probabil am să o îmbrac într-una dintre seri dacă ieșim la masă undeva. Bineînțeles că descopăr că e făcută în România, ba chiar și una dintre vânzătoare e româncă și după ce le povestește tuturor colegelor de mine, se adună toate împrejurul meu să mă admire și să mă complimenteze despre cât de bine arat. Așa i se pare și lui Alex, nu știu dacă e serios sau de fapt nu mai are răbdare și vrea să mă scoată mai repede de acolo. Când ajungem din nou la casa lui, mă simt tare bine să mă întorc, am un simțământ ciudat de 'acasă' și mă opresc un pic pe terasă să admir marea și să urmăresc doi pescăruși care se aleargă velseli pe deasupra apei.

"Deci ce faci acum, te apuci de scris și apoi mâncăm de prânz, pe la 3 să zicem, sau ți-e foame acum?" mă întreabă Alex. "Nu, nu mi-e foame, am să încerc să îmi pun gândurile în ordine și să mă apuc de scris. Sunt încă emoționată de această întâlnire, dar sunt și foarte hotărâtă să pun pe hârtie toate poveștile pe care mi le-ai spus." "Ok, atunci eu ca să nu te deranjez, am să ies la o cafea cu niște prieteni care locuiesc aici și pe care nu i-am mai văzut de ceva timp, iar apoi voi veni să mâncăm împreună, te duc undeva la o terasă la malul mării și mâncăm cel mai bun calamar de pe Cote d'Azur, bine?" "Excelent - zic eu încântată - îmi place la nebunie să mănânc calamari pane cu usturoi". "Dacă ai nevoie de ceva, sună-mă, acesta e numărul meu, nu o să fiu departe, pot ajunge repede". Facem schimb de numerele de mobil, apoi dintr-un garaj de la subsol apare un M3 decapotabil și... Alex dispare. Sunt foarte încântată că am rămas singură, acum pot să studiez în liniște casa, pozele, lucrurile și să îmi creez o imagine despre această familie. Dar o sun întâi pe mama să-i spun despre întâlnirea neașteptată. Vorbesc cu mami peste o jumătate de oră, nu pot să termin mai repede, trebuie să o pun la curent cu întâmplarea, mami se extiază și se bucură în același timp. Promit să o țin la curent cu evoluția lucrurilor și să o sun mai pe seară. Ea e persoana cea mai apropiată de mine și care se bucură sincer pentru orice realizare a mea.

Mă plimb prin fiecare cameră și observ cu atenție fiecare detaliu. Apoi mă decid că mă simt prea singură în casa asta mare, îmi iau stiloul meu preferat Cartier și caietul de gânduri și ies în curte. Îmi găsesc un loc la soare, îmi pun ochelarii de soare pe nas, deschid caietul, deșurubez capacul de la stilou, îl mai admir puțin și... stiloul rămâne în aer, suspendat deasupra hârtiei. Eu aștept să-mi vină ideea de-nceput, hârtia se uită albă și mirată la mine, stiloul descrie arce de cer prin aer

și vântul s-a oprit parcă să nu mă deranjeze.

Of! Nu m-am gândit că e chiar atât de greu! Am răsfoit deja de nenumărate ori notițele luate de când stăteam de vorbă cu buni și am abandonat vreo patru variante de-nceput. Dacă aș putea să sar direct în mijlocul povestirii fără introducere ar fi superb, să înșir pur și simplu câteva idei, așa, cu liniuță, ca la școală și apoi să le văd că se umflă singure și se-nmulțesc și magic se transformă într-o carte... O buburuză se așează pe farfurioara de la ceșcuța de cafea. Arată așa de dulce, parcă e desenată pe farfurie, aș vrea să-i fac o poză, dar aparatul foto e în cameră, în bagaje. Mă mulțumesc să stau și să o admir. Merge în jurul ceșcuței, apoi coboară pe fața de masă și începe să circule. Uneori se oprește, ocolește câte un obstacol, eu pun degetul în fața ei și ea urcă pe degetul meu. Se plimbă și acolo, iscoditoare, apoi urcă în sus pe mână și se întoarce pe palmă, cu fața către mine. Eu încep să-i cânt cântecul pe care-l știu din copilărie: "gărgăriță-riță, zboară-n poieniță, acolo unde vei zbura, acolo mă voi mărita". Termin de cântat, buburuza deschide aripile, mai stă câteva secunde nehotărâtă și apoi își ia zborul. Îmi rămâne pe mână o mică pată galbuie, o fi făcut treaba mare? Mă apucă râsul de comicul situației: eu romantică, împărțășind o dorință intimă cu buburuza mea, ea nepăsătoare făcându-și necesitățile la mine în palmă. Lumea e într-adevăr mult mai simplă decât credem noi.

Mă duc la baie să mă spăl pe mâini și dau cu ochii de mine într-o oglindă. Am privirea încă înviorată, zburdalnică, amuzată de tot ce mi s-a întâmplat. Numai colțurile gurii parcă coboară ușor în jos, a tristețe. Ca orice femeie în lumea asta, mi-aș dori să am acum pe cineva care să mă ia în brațe și căruia să-i pot spune cum l-am întâlnit pe nepotul celui mai bun prieten al bunicului meu. Dar persoana care ar fi trebuit să fie alături de mine e departe, angrenat în treburile zilnice, preocupat de obținerea de noi și noi contracte cu potențiali investitori, lucru ce s-a transformat în sportul zilnic de mulți ani și care a devenit cel mai important lucru, mai important chiar și decât iubirea noastră, mai mult decât viața noastră împreună. Cred că am devenit doi străini, fiecare trăind în lumea lui, dar împărțind casa, masa, patul, vacanțele și singurătatea din jurul verificării P&L-urilor. O adiere de vânt a început să se joace cu paginile caietului meu între care stau ascunse câteva poze cu bunica mea. În unele e tânără și foarte foarte frumoasă, în altele e așa cum o știu eu de când eram copil, din toate te urmărește însă aceeași pereche de ochi vii și pătrunzători de un albastru imaculat. Era frumoasă bunica mea Neli... mă uit atent la fiecare poză și mi se pare că în comparație cu ea, eu arăt de-a dreptul ștearsă. Îmi place o poză de-a ei de când era tânără, avea poate 23 sau 24 de ani. Are părul blond, ondulat

natural, până sub urechi și cu cărare pe o parte. Fața e albă, frumos conturată, cu bărbia voluntară și îndrăzneată. Zâmbește cu gura întredeschisă, are buzele subțiri dar frumos conturate și par a fi date cu ruj, deși poza e alb-negru. Sau poate nu era ruj? Mi-amintesc când bunica povestea cum, la școală fiind, avea o profesoară care era nemăritată, urâtă și înăcrită, domnișoara Lupu. Într-o zi când bunica se plimba pe stradă cu o colegă de școală, s-au întâlnit cu dra Lupu care le-a oprit și a început să le studieze să vadă dacă sunt îmbrăcate decent și regulamentar. S-a oprit cu privirea asupra bunicii și a început să o dojenească că s-a dat cu ruj. Bunica i-a spus că nu a folosit ruj în viața ei, dar domnișoara Lupu n-a crezut-o și și-a scos batista albă din buzunar și a început să o frece pe bunica pe buze. Bineînțeles că batista a rămas albă, spre înverșunarea domnișoarei care cu cât freca mai tare și buzele bunicii deveneau mai roșii, cu atât se enerva mai mult. Mă uit din nou la fotografia din 1939: bunica are fruntea albă, înaltă și bombată și îi poți citi inteligența de pe frunte și din privire. Trăsăturile-i sunt senine, ca și când nimic nu o poate atinge. Poartă o pereche de cercei în formă de floare și o rochie închisă până la gât cu ciucurași.

Bunica mea a fost o croitoreasă îndemnată și creativă. Așa și-a trăit viața, așa și-a construit o casă, așa a trecut prin toate greutățile vieții, așa m-a crescut și pe mine. A trăit aproape un secol, a trecut printr-un război mondial, a iubit un om pe care era să-l piardă doar pentru că era de altă etnie, s-a descurcat singură cu doi copii mici în timpul războiului și a văzut născându-se și stingându-se cel mai umilitor regim din istoria României, cel comunist. Pentru mine, ea a fost icoana vie ce mi-a guvernat copilăria și sper ca într-o zi să pot să îi transmit până departe, acolo sus, cât de mult o iubesc. Deodată, am știut exact cum vreau să-mi încep cartea. Ideile au început să se cristalizeze, apoi să se așternă pe hârtie cursiv, ca și când aparținuseră totdeauna acolo, în acea ordine. Stiloul curgea ușor pe hârtie, iar eu înșiram frazele una după alta, fără oprire și fără să citesc în urmă. Am scris continuu timp de aproape o oră, entuziasmată de avântul pe care-l luasem și de cât de multe aveam nevoie să povestesc. Era ca și când bunica mea, Neli, stătea lângă mine și-mi șoptea încet frânturi din viața ei. Îmi aminteam cu claritate poveștile ei din copilărie, rememoram personajele implicate în istorisirile ei și totul începea ușor să capete contur. Am făcut o schemă în minte despre scheletul cărții ce aveam să scriu, romanțând desigur anumite elemente.

Era după amiază târziu când Alex s-a întors acasă și l-am întâmpinat cu bucuria reușitei în ochi. I-am întins caietul de notițe, s-a așezat în fotoliu pe terasă și a început să citească.

Corneliu LEU

Dor și iarăși dor

M-a îndrăgit după numai câteva luni de corespondență pe e-mail și mi-a propus să mă alătur domniei sale în proiectele ce le începuse și nu se mai descurca singur. Incepusem deja să mă ocup de portalul PORT@LEU, pe care deja organizasem un concurs de poezie și urma să-mi predea efectiv portalul când se va fi întors de la Sinaia, după o programată odihnă, reconfortantă înaintea pregătirilor pentru marcarea Zilei Limbii Române. N-a fost să fie, cu trei zile înainte de planificata revenire a sa în capitală îngerii l-au luat și purtat pe aripile lor la ceruri.

La puțin timp după aceea vechiul cont pe gmail mi-a fost blocat, așa că nu am idee când și cum mi-a parvenit și am arhivat bijuteria memorialistică de mai jos. Un gând pios pentru ambele personaje ale acestui taifas!

A mai trecut un an

A mai trecut un an fără Fănuș
De la Brăila nu avem vreo veste
Că s-ar fi-ncumetat vreun pescăruș
Planând peste-ale valurilor creste

S-anunțe că nebunul cel frumos
Mai calcă prin memoria locală
Că urbea de pe Dunărea de Jos
L-ar mai omagia cu vreo gală

Cum nici măcar atunci, pe când trăia
Și dunărea Buzăul cu Siretul
Și când notabili, în cinstea sa
Mai deschideau pe la județ sipetul...

Ce triști sunt pescărușii-n acești ani
Urmași nostalgici după fosta Baltă
Că-n sipet, la Brăila, nu sunt bani
Să ne-adunăm în părăsita haltă

Metafore să curgă peste noi
La un taifas cu fostul cantonier
Și astfel să dăm timpul înapoi
În Bărăganul aburind mister...

Marian ILIE

Fănuș NEAGU

DORUL DE FĂNUȘ sau DESPRE MICIMEA ÎNALTEI PORȚI

Un dor duios și adânc de Fănuș mă macină din când în când, devenind chiar mai puternic decât dorul de tinerețile noastre, făcându-mă să-l doresc oricum, numai să-l simt alături: Fie-n momentele de sclipitoare genialitate când lamina ca nimeni altul aurul limbii române până la deplina lui valoare în carate, fie și-n sentimental-glumețele noastre relaxări de gen retro, adică din epoca anterioară manelilor cu mult metisaj de neamuri proaste, când el își permitea doar refrenul pur-sânge țigănesc:

„Ce ne facem noi țiganii
Dacă vine americanii?!”...

Și iată că el răspunde dorului acestuia și-mi revine dinainte din când în când parafrazându-se pe sine însuși.

În acest mod, mai zilele trecute, când cu ședința CSAT pe care unii au părăsit-o iar alții au îmbogățit-o cu avioanele second-hand de la portughezi, m-am trezit cu el cântându-mi pe aceeași melodie nici mai mult nici mai puțin decât:

„Măi Barosso, barosaneee,
Nu te da dă milioaneee!”...

Da, îmi cânta, și se amuza și-mi arăta cu degetul spre strada Grigore Mora din vecinătatea casei lui, unde ne-am nimerit la o recepție a Doamnei Karen Fogg, cred că prima ambasadoare (șefă a Delegației, cum se numea), a Comisiei Europene la București. Se cinstea printre altele, dacă-mi aduc bine aminte, o finanțare europeană pentru ridicarea culturii poporului român, pe banii aceștia o echipă de la BBC venind să-i învețe pe dramaturgii și regizorii români cum se realizează „Soap-Opera” – un fel de manea altoită pe ceea ce este mai vulgar în telenovele. Experiment care, de fapt a și eșuat ne având, din fericire, succes la Teatrul National Radiofonic ai cărui ascultători români fuseseră cât de cât obișnuiți cu integrala Shakespeare.

Cum eu făcusem cândva o specializare la BBC, antamând apoi și unele coproducții, aveam ceva cunoștințe printre celebrii realizatori de acolo, despre care am încercat să discut cu membrii echipei venite să „implementeze” generoasa finanțare europeană.

Dar aceștia nu-i cunoșteau pe amicii mei de mare profesie, nu lucraseră cu ei, nu-i văzuseră pentru că, în afară de faptul că erau cam tinerei – adică așa, ca niște verișori, rude mai sărace ai Doamnei Ambasador – nici nu lucrau direct la BBC, ci erau „o firmă parteneră” care doar oferea BBC-ului produse din acestea de Soap-Opera.

Cum ar fi la noi o firmă căpușă de la Olchim. Ne-am lămurit atunci că era vorba

de o afacere de familie și - cu toate că finanțarea europeană acordată cu generozitate nouă, românilor, ca s-o încaseze conaționalii ambasadoarei al cărei Fanar se putea numi Soho; adică cei care se prezentau cam ilicit „echipa BBC” - avea multe zerouri, mi-am dat seama împreună cu Fane că nu pupăm noi nimic și ne-am retras într-un colț unde - comanda lui englezească la barman: „double-double-double” - puteam beneficia de whisky fără conversația „colegilor” englezi.

Pentru că, mi-a spus Fănuș înțelept: În vreme ce fondurile propriu-zise erau doar pentru ei, whiskyul din cheltuielile de protocol nu mai mari de 2%, putea fi și pentru noi...

Poate că la degetul lui indicativ spre strada Grigore Mora unde, în lucrativa perioadă a tranziției fusese sediul Delegației Comisiei Europene, eu nu mi-aș fi amintit tocmai acest amănunt, când el îmi cânta parafraza cu „Barosso – barosane...”, ci mi-aș fi putut aminti altele...

De exemplu cum, în locul Doamnei Fogg cu proverbialul ei șofer, cam în perioada în care și alt ambasador venise în unisex cu soția, a fost acreditat un subtil diplomat grec, în timpul misiunii de câțiva ani a căruia, băncile grecești au înființat cel puțin treizeci de filiale la noi, germinând tocmai acele instituții bancare care, după ce ne-au stors prin transferarea de fonduri, în ultimii ani ne-au accentuat criza molipsindu-ne-o cu falimentul lor.

Iar, când pe scaunul ocupat de acesta (vedeți, nu zic „sofa” ca la Înalta Poartă) a venit din nou un cetățean al Marii Britanii, vântul de la pupa s-a întors spre celebra afacere cu fregatele luate de la fier vechi cu preț ca de noi.

Dar vremurile acelea scuzabile ca „tranzitie” au trecut, Înalta Poarta nu mai are beilic la noi, nici noi nu mai avem capuchehaie la ei, ci am căpătat scaun stabil la masa rotundă a marilor decizii...

Stabil în măsura, bine-nțeles, în care nu trag doi de el: Care să se așeze și care să rămână pe de margine!...

Deci, de bine de rău, suntem la masa deciziilor, nu mai avem în cârcă un reprezentant european care, ocult, să reprezinte și interesele țării lui metropolitane față de bugetul nostru colonial, așa că ne exprimăm liber opinia intrând direct în dezbatere...

Numai că, spre a intra în dezbatere, trebuie să ceri cuvântul de la cel care prezidează. Și, cum „prezidează”, ar putea rima cu „condiționează”, iată că, întâmplător, cu totul întâmplător, aviația noastră strategică își reface viața ca într-o a doua căsătorie, cu aparatele rămase vădane de la armata portugheză.

Armata în care, fără să știi ce grad a avut, bine-nțeles că și-a satisfăcut stagiul militar Domnul Barosso, ca cetățean loial al statului său...

Stat căruia, după cum se vede, îi este și

acum la fel de loial.

Din pricina aceasta, pesemne, cu dulcea amintire a melosului pur-sânge țigănesc, răspunzând dorului meu, în visul de asnoapte Fănuș îmi cânta:

*„Măi Barosso, barosaneee,
Nu te da dă milioanee,
Că ești bișnițar ca noooiii
Și dai țepi cu euroi!*

*Că la noi procuratura
Lui Băsescu ne ia gura;
Iar la voi, la PePeEeee,*

*Român doar Băsescu e!
Păi: ” Ce ne făceam noi țiganii
De venea americanii”,
Ne-ntrebam și noi ca proștii
Că-i credeam pă ei de-ai noștri!*

*Dar veniră-europenii
Făcând caz că-s de milenii;
Însă s-au mânjit la labă,
Iar Euro nu-i de treabă!*

*Că Euro avea rostu
Ca să facă jocu nostru,
Jocul micilor patroni
Pă care i-ați dus cu Roni.*

*Dar pe voi vă-nteresa
Să ne dați nouă țeapa:
Să ne vindeți second-handul
Ca să vă păstrați voi brandul!*

*Si așa măi Barossaneee,
Ai vândut la avioaneee,
Și lui Ponta și lui Băse,
Doar Lisabonei să-i iese!...-*

*Măi Baroasse, barossaneee,
Nu te da dă milioane,
Că ne-ai vândut avioaneee,
Da nu ne ține dă foameee!*

Dragul de Fănuș!...

Cred că, într-un asemenea vis, el îmi cânta ca să mă amuze, ajutându-mă să ies din coșmarul acestei realități europene.

Corneliu LEU

Constantin Ionescu-Tîrgoviște George Emil Palade

O vizită făcută în 2007 lui George Emil Palade (1912-2015)

L-am văzut prima dată pe George Emil Palade la prima lui vizită făcută în România pe la jumătatea anilor '60, pe când eram în ultimul meu stagi de internat la Institutul de Medicină Internă.

Intrasem în clădirea Institutului prin ușa din spre, Ștefan cel Mare, în timp ce din partea opusă, pe culoarul lung, înainta un grup de medici în fața cărora l-am recunoscut pe profesorul Gheorghe Lupu (1884-1966), scund dar vivace, iar lângă el un bărbat înalt cu o alură athletică și o privire fermă, pe care nu îl mai văzusem înainte.

Am aflat repede că este cunoscutul profesor George Emil Palade, care lucrase cândva la Institutul de Antropologie cu profesorul Francisc Rainer (1874-1944) și reușise să plece din țară cu ultimul tren înainte de abdicarea forțată a Regelui Mihai I în 30 Decembrie 1947.

Știam că lucrează la Institutul Rokefeller unde studia celula cu o metodă de microscopie electronică de curând pusă la punct de Albert Claude (ulterior și de către belgianul De Duve). În 1974 primiseră toți trei, Premiul Nobel pentru medicină.

Cel mai inspirat dintre ei, Palade a pus în evidență primele structuri intracelulare: mitocondriile (cele mai particulare și mai mari), dar mai ales ribozomii reticulului endoplasmic, denumiți inițial "corpusulii Palade", titulatura abandonată din considerentele egoiste ale unora din contemporanii lui.

Gunter Blobel, un viitor laureat Nobel, a sesizat bine "invidia medicorum", subliniind importanța majoră și esențială a observațiilor făcute de Palade, caracterizat a avea o memorie prodigioasă (napoleoniană aș zice eu) și o răbdare de benedictin.

A fost, fără îndoială, cel mai inspirat descoperitor al planetei "Celula". După ce George Emil Palade a primit Premiul Nobel pentru medicină, primul român care reușise aceasta performanță, am aflat că la București va fi înființat un mare institut de Biologie Celulară.

Nu-l cunoșteam decât din vedere pe inspiratul Nicolae Simionescu, ai cărui ochi fascinau nu numai pe studentele care ascultau lecțiile de fiziolo-

gie, dar și pe noi, studenții din anul II ai Facultății de Medicină.

Am aflat ulterior de stagiile petrecute de el și soția lui (Maya Simionescu) în SUA, la invitația lui George Palade. Evident, aprobarea unui asemenea proiect, ca cel al unui Institut, depindea strict de aprobarea lui Nicolae Ceaușescu.

A fost o minune a timpului că proiectul s-a perfectat ca urmare numai a câtorva întâlniri ale lui George Emil Palade cu Ceaușescu. Este unul din exemplele de diplomatie intelectuală, exploatând orgoliul nemăsurat al președintelui român de atunci, care se baza pe latura psihologică a acestuia.

După monografia dedicată lui George Emil Palade, scrisă de istoriograful Radu Iftimovici (1931-2020), am devenit conștienți de rolul jucat de acest cercetător, caracterizat cândva de Francisc Rainer ca având o "memorie prodigioasă și răbdare de benedictin".

M-am bucurat când, în ediția din 2005 a celebrului tratat "Lehninger Principles of Biochemistry", sub redacția lui David L. Nelson și Michael M. Cox, am găsit portretul lui Palade (laureat al Premiului Nobel în 1974) și al elevului său, Günter Blobel, ulterior, și el laureat al Premiului Nobel.

Acesta din urmă afirma un adevăr mare și anume că: "George Palade a fost pentru biologia celulară ceea ce Einstein a fost pentru fizica atomică". Într-adevăr, cu ajutorul unor tineri cercetători pe care i-a selectat în funcție de expertiza pe care aceștia o aveau în anumite domenii (precum biochimistul Philip Siekevitz), care lucra la Universitatea din Wisconsin și pusese la punct un sistem care reunea in vitro câteva componente subcelulare, mimând într-un fel biosinteza de proteine, încorporând în proteine un aminoacid marcat cu un izotop.

Problema îl interesa întrucât bănuia că sinteza proteinelor are loc în ribozomii atașați reticulului endoplasmic, lucru care va fi dovedit în anii care au urmat.

Revenind la George Emil Palade, îmi amintesc cu plăcere vizita pe care i-am făcut-o în primăvara anului 2007, cu ocazia participării mele la Congresul Asociației Americane de Diabet (ADA), organizat la San Diego, oraș aflat la o distanță de cca. 30 km de faimosul orașel La Jolla, aflat pe țărmul oceanului Pacific, devenit unul din cele mai cunoscute centre de cercetare în biologia celulară, condus de George Emil Palade.

Într-o corespondență purtată cu el am convenit să îi fac o vizită împreună cu inginerul roman Doru Dumitru care locuia în aceeași zonă și pe care îl anunșasem de sosirea mea la San Diego.

În ziua și ora fixate, prietenul meu Doru m-a condus prin labirintul orașel plin de vile înecate într-o mare de pomi, care mai de care mai colorați, de parcă te aflai într-o grădină botanică.

La ora fixată am sunat la sonerie parcă înecați în florile din curte, iar de după ușă a apărut secretara domniei sale care ne-a condus în marea sufragerie, unde, pe o canapea mare ne aștepta, cu cafelele pregătite, marele nostru compatriot.

Am petrecut ceva mai mult de o oră, informându-l asupra noutăților care surveniseră în țară după 1989 și pe care le cunoștea foarte bine, fiind profund îngrijorat de turnura pe care o luase societatea românească după celebrele mineriade din 1992.

În camera sa de lucru, separată de sufragerie de un glazvand, se vedea pe masă o revistă deschisă și deasupra ei la cca. 30 cm distanță se găsea o lupă mare prin care se putea citi foarte bine textul fără ajutorul ochelarilor.

La vârsta sa de peste 90 de ani, interesul pentru lucrurile noi nu încetaseră, iar când l-am întrebat care consideră că vor fi în viitor domeniile cele mai mult vizate de către cercetători, mi-a spus ca acesta va fi cel legat de patologia metabolică indusă de alimentația din ce în ce mai artificializată.

Prin aceasta înțelegea modificarea calităților native ale alimentelor naturale, pentru a căror prelucrare sunt utilizate din ce în ce mai multe substanțele chimice, al căror efect în organismul uman este greu de prevăzut. Oricum, principalele patologii din Statele Unite sunt obezitatea, diabetul, bolile cardiovasculare și cancerul.

Predicția se referea la SUA, dar ea s-a dovedit a fi valabilă pentru toate țările care au adoptat același stil de viață (scăderea gradului de efort fizic—automobilul fiind mijlocul obișnuit de transport - și excesul de alimente bogate în lipide și glucide simple, intens aseasonate cu ingrediente capabile să stimuleze consumul lor).

Nicolae Paulescu

Evident în discuție am vrut să știu care este opinia sa privind modul în care genialul nostru fiziolog Nicolae Paulescu a fost privat de Premiul Nobel, la care ilustrul om de știință a spus că vina cea mai importantă au avut-o colegii lui Paulescu de la Facultatea de Medicină, într-o perioadă în care etnia profesorilor era destul de eterogenă, iar interesele unora erau divergente de interesul României.

Așa se explică de ce Paulescu n-a fost propus de nicio instituție românească sau dintr-o altă

țară, inclusiv Franța, unde elevul lui Lancereaux, ca și acest mare profesor, nu se aflau în grațiile sforărilor din acea vreme și din toate timpurile.

Evident, privit retrospectiv, adevăratul descoperitor al insulinei a fost și este Paulescu, așa cum va recunoaște Arne Tiselius (1902- 1971), el însuși laureat al Premiului Nobel (în 1948), care a afirmat că “într-adevăr, acesta ar fi meritat primirea acestei distincții.

Evident, faptul este consumat, iar datoria noastră este aceea de a ne mulțumi cu recunoașterea descoperirii insulinei ca aparținând României, întrucât regulile Premiului Nobel nu prevăd niciun mecanism prin care să poată modifica atribuirea unui premiu odată acordat.

De altfel, sunt mulți cercetători valoroși care au marcat istoria biologiei și medicinei și care nu au fost recompensați cu această distincție.

În lumea în care trăim, o asemenea onoare poate fi intens manipulată de oculte forțe malefice subterane, puternice și influente, întrucât răul se poate impune mult mai ușor decât poate fi impus binele, care așteaptă să fie apreciat de la sine, nu fabricat de cineva.

În final, i-am adresat următoarea întrebare: “Ce sfat ați da tinerilor cercetători romani?”.

Răspunsul a venit de la sine: “Sfaturi aș putea da multe. Important este ca tinerii să muncească fără a avea ca obiectiv obținerea vreunei distincții, inclusiv a Premiului Nobel.

Sunt sigur că munca cinstită și perseverența constituie unicul mijloc prin care se pot obține performanțe în știință. Restul contează mai puțin.”

Acesta este mesajul lui către generația tânără pe care George Emil Palade îl certifica prin semnătura sa.

Prin fereastra larg deschisă, se vedea o câmpie întinsă, multicoloră și m-am gândit că numele acesteimici localități “La Jola”, care înseamnă “bijuterie”, se potrivește bine cu peisajul mirific datorat în mare măsură climei specifice sudului Californiei, mediteraneene aflându-se la câteva zeci de km de granița cu Mexicul.

**Despre canon și unitate identitară
în creația literară**
Un dialog cu Mirela Dumitru-Savin
realizat de Claudia Popescu

Mirela Dumitru-Savin: O informație necesară în analiza textului lui Mircea Lungu o constituie izotopiile...

Claudia Popescu: **La finalul cărții Unități identitare în opera lui Mircea Lungu, Editura Betta, 2025, scriați următoarele: „Dacă e să fim sinceri cu noi înșine, vom remarca faptul că drumul inițiat al acestei analize este un revers progresiv către ceea ce este esențial – proces prin care înțelegem acea axiomă universală care afirmă că sfârșitul este egal cu începutul plus experiența ciclului”. Sunteți profesoară de limba și literatura română. Când scrieți literatură?**

Mirela Dumitr-Savin: Cel mai prețios dar pe care îl avem, alături de familie, este timpul.

Dar, degeaba avem familie, dacă nu avem timp pentru aceasta și tot la fel, degeaba avem timp, dacă nu facem nimic concret cu el.

Aparent, am evitat răspunsul la întrebare, dar, de fapt, literatura înseamnă timp, răbdare, cunoaștere, joacă, amintiri, conexiuni. Ea nu se scrie de azi pentru mâine sau pentru săptămâna viitoare.

Literatura este acea flămă ce există acolo, în fundal, ce caută a se dezvolta, ce așteaptă în tăcere explozia de a încălzi idei, sentimente, suflete.

Literatura nu se scrie, se simte.

Este o stare, o atitudine continuă, o trăire aparte. Există literatură și scrieri. Depinde de noi dacă alegem calitate sau cantitate, dacă alegem texte ce ne îmbogățesc trăirile sau ceva comercial, de sertar, imediat.

Dar, aceasta este marea provocare a societății actuale!

Un vis al scriiturii nu e mereu compact. „Înainte de a fi conceput în carte, ca să-l citez pe Roland Barthes, înainte chiar și de a avea cea mai mică idee despre ceea ce va putea fi într-o bună zi cartea aceea, sau punându-ți tu însuși întrebarea dacă ea va exista sau nu, poți fantasma tocmai în jurul unui detaliu”...

În cazul de față cred că detaliile au fost descoperite cu ajutorul unei cunoașteri temeinice a subiectului. Au fost ele un catalizator amorsat anume pentru eforturile creatoare reunite, în final, sub forma Unități identitare...?

Este destul de complicat răspunsul la această întrebare. Niciodată nu aș putea spune că știu clar ce vreau atunci când urmăresc un subiect, compun un text și atât.

De multe ori, revin asupra textului, refac, eventual schimb cu totul.

A scrie, pentru mine, înseamnă a respira

profund, a avea parte de confort, de zâmbet și puțină culoare.

Poate că sună ciudat, dar scrisul mă ajută să fiu eu într-o lume în care accentul cade pe etichetă, pe cantitate, pe marcă, pe orice nu înseamnă profunzime, detaliu, înțelegere, asumare. Complicat?!?

Utilizați în construcția cărții o ierarhizare a unor tipare de analiză: estetică, filosofică, psihanalitică a eului personal, simbolică și semi-otică (imagine și semn), astfel că veșmântul lingvistic face din aceasta o compoziție polifonică, inedită, tiparele respective fiind integrate cu măiestrie în bogăția propriilor interpretări care dau consistență demersului exegetic.

Poate deveni acest demers o altă identitate a dumneavoastră?

Poate că da, poate că nu. Toate sunt etape din evoluția lecturii.

O lectură făcută în timp, la care revin cu drag pentru că mereu descopăr aspecte care mi-au scăpat inițial, revalorizez trăiri și recalibrez aspecte care păreau golite de sens.

Nu există o formulă ideală sau o șampilă a identității. Este un proces continuu de formare, de gândire, de găsire a sinelui.

„Totul semnifică” este reflecția pe care cred că o transmiteți prin concluziile propuse cititorului ca urmare a lecturilor și relecturilor, vizavi de interpretarea poeziei și prozei lui Mircea Lungu. În acest sens aduceți în atenție și termenul de „canon”.

Propuneți, astfel, o actualizare a lui și când e vorba de literatura dobrogeană?

Literatura dobrogeană cunoaște diferite interpretări, analize, dar cele mai multe se află la limita unui „a nu deranja”.

Dacă spui ceea ce textul transmite, cei mai mulți se simt jigniți, iau critica textului drept ceva personal și, de aceea, în acest spațiu am ajuns la un munte de texte de o calitate nocivă creierului uman.

Tocmai de aceea, pentru mulți am fost incomodă. Am prostul obicei de a spune ceea ce cred.

Acest aspect incomodează. Așa că aleg să scriu ceea ce simt, cum simt și da, este cazul a se discuta la rece despre literatura dobrogeană.

Sunt scriitori dobrogeni buni, uitați în sertare și scriitori care nu au habar de o banală metaforă care se doare a fi mereu în centrul atenției.

Dar, după cum am spus mai devreme, trăim într-o perioadă în care accentul pe calitate este denaturat. Consumul cere forme, imagini și texte ușoare, simple, de duzină.

Iar această situație se resimte, din plin, și în spațiul dobrogean. Este fix ca în educație.

Unii muncesc, dar nu mai contează pentru că valoarea nu mai este dată de calitate, ci de „cine țipă și unde”.

Pentru următoarea întrebare pornesc de la o mărturie dintr-una dintre cărțile dumneavoastră: „De ceva vreme trec printr-un proces de „resetare” completă. Ceea ce am aflat despre mine, prin tot ce s-a întâmplat, am aplicat.

Astfel, mi-am (re)scris propria personalitate, cu sângele și transpirația pe care le-am (re)descoperit în mine”.

Cartea de față este rodul resetării despre care vorbeați?

Cartea de față are un proces lung de scriere, de aproape 5 ani de zile. Am început a scrie într-o perioadă în care am fost profund dezamăgită de tot ceea ce citeam, căutam texte pentru jocurile mele de la clasă de la clasa a IX a sau la alt nivel pentru a explica diferite concepte de teorie literară fără a îi „teroriza pe elevi cu pagini întregi de scriere a unor definiții și atât”.

Oarecum, am scris, am șters, am revenit, am învățat și m-am reinventat. Cartea este un efort de imaginație, creație, pasiune pentru cercetare și speranță.

Revenind la experiența ciclului: vocea personajului Mircea Lungu, așa cum ați „tradus-o”, argumentat, din cărțile sale, este un tip de cunoaștere și identitate a sinelui acestuia? Și apropo de sine: Poate rămâne el proaspăt când e vorba de propriul scris al Mirelei Dumitru-Savin?

Totul este trăire. O trăire care se traduce prin comunicare, înțelegere, analiză, aplecare spre studiu.

Poetul Mircea Lungu are emoții intelectualizate, prozatorul Mircea Lungu se apleacă spre partea trăirilor interioare, eseistul Mircea Lungu este cinic, ironic.

Fiecare etapă înseamnă evoluție. Având în vedere toate aceste aspecte, da, cartea poate fi văzută ca o formă de identitate a sinelui. Acest sine se află într-o continuă evoluție cu fiecare literă pusă pe foaie, cu fiecare pagină parcursă, cu fiecare dialog care ridică mînea la fileu. Bineînțeles că rămâne proaspăt, se reinventează și se reface continuu.

31 ianuarie 2026

Scriitoarea Mirela Dumitru – Savin, profesoară de limba și literatura română la Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” din Constanța, și-a lansat, săptămîna aceasta, primul volum de critică literară „Unități identitare în opera lui Mircea Lungu”.

<https://www.radioconstanta.ro/2026/01/31/scriitoarea-mirela-dumitru-savin-si-a-lansat-primul-volum-de-critica-literara-unitati-identitare-in-opera-lui-mircea-lungu/>

Mirela DUMITRU-SAVIN

Interpretare și reinterpretare: Mircea Lungu

Binomul semiozic Antropos - Cosmos constituie cheie de înțelegere a scriiturii lui Mircea Lungu. Concretul, realul, palpabilul, marea și, mai ales, realizarea acestora se esențializează, în mod substanțialist, în a descoperi frânturi de existență, reduse la înțelesurile posibile.

Mai presus de toate, binomul are rolul său de a privi lumea, lucid, detașat, de a transmite stări sufletești care se întrepătrund cu acelea ale eseistului. Actul de scriitură devine o *re* - cunoaștere și nu o *re* - invenție, care se bazează pe ideea de transformare a cuvintelor, esența scrisul fiind instrumentul cunoașterii.

Din moment ce limbajul poeziei pare să fie adecvat continuării, aspectului temporar, identității ca modalitate de confruntare cu destinul, al afectului, al așteptării, lirica lui Mircea Lungu are un mod propriu de a dialoga cu realul, cu marea, accesul la substanță reprezentând scopul ultim al cunoașterii, identificându-se prin intuițiile pe care mesajul eului liric îl presupune, intertextualitatea fiind aceea care pune sub lupă memoria poetică într-un ansamblu de chemări, amintiri, aluzii, iluzii, supoziții, presupozii și ironii subtile.

Mergând pe linia lui Franco D'Intino, „eul” implicat în atribuire se opune lui „tu” care reprezintă o strategie a autorului de text prin care identitatea autobiografică pune din ce în ce mai mult accentul pe termenul „bios vita”, recombinaînd perspectiva eventualei reflexivități a actului de scriitură (Franco D'Intino: 1989, p. 21).

Astfel, poezia lui Mircea Lungu capătă un sens existențial dur. Marea este surprinsă dinăuntru fie cu teroare și oroare, fie cu căldură și pasiune. Versurile alcătuiesc un fel de jurnal de mare, ținut destul de strict, dacă ne gândim la lecturile care se află la baza acestor scrieri.

Trebuie precizat faptul că reușește să aducă în prim plan conexiunea poezie – proză pentru că în miezul structurii poetice se simte firul ritmului narativ. Eseistica, însă, se află sub semnul unei măști a sincerității prin apelul la concretul absurd.

Universul creionat, în scriitura lui Mircea Lungu, este unul al deziluziei, al *reproducerii* stării de conflict dintre eu și societate, grup și societate,

indivd și eu, individual și general, iar dorința de schimbare în și prin scris este bine înrădăcinată.

Lupta omului Mircea Lungu cu sistemul se duce în plan abstract, prin intermediul cuvântului care devine armă indestructibilă, limbajul comun fiind unul echivoc.

Conținutul scriiturii constituie rescrierea propriei reprezentări, stări, iar forma privește transformarea limbajului, iar sensul poetic se naște din suma semnificațiilor cu convențiile vehiculate de către eul lirico - narativ.

Predomină, în lirica lui Mircea Lungu, jocul sonor /ug/, /il/, /re/, /ui/, /ul/, /ge/, /ie/, /ăt/ etc. acesta având rolul de a accentua cuvântul cheie, *foc*, pentru a întări ideea trecerii ireversibile a timpului: SCHIMB DE FOCURI se va transpune S/s/ è soartă; C /c/ è cartea; H /h/ è hoinar; I /i/ è inimă; M /m/ è marea; B /b/ è beznă; // D /d/ è diferit; E /e/ è elan; // F /f/ è foame; O /o/ è ochi; C /c/ è coerență; U /u/ è urcare; R /r/ è rățacire; I /i/ è informat.

Acest exemplu arată faptul că discursul poetic jonglează în jurul unul lexem cheie care, alăturat cuvintelor din text, actualizează alte sensuri în funcție de context.

Dar, cu toate aceste intersectări, sensul prim al textului rămâne același.

Eul liric prin intermediul măștii sau al unei aparente sincerități, rescrie realitatea, așa cum observăm în versurile de mai jos: „*Pufăie din țigara-nnădită, prelung, / jarul îmi pare-un fitil / ce -și ține sub haină ziua-n răcoare, / strâng mânerul joagărului / și-ncerc să țin ritmul: / Nu-mpinge, doar trage, / mă-ndeamnă Ilie... / Fumul proaspăt / îi face mustața / să rădă cu furie, afumându-i obrazii, / cum iese pe nări ca prin coșurile locomotivei / de pe scara căreia cobora din mers, / învăluit, ca-ntr-o robă, / în aburii de câmp carbonifer / tocmai în dreptul străzii, cum un fugar clandestin. / Proptiți în picioare, / fixăm capra cu ancora brațelor, / joagărul se cabrează, / spinii săi fluieră în miezul traversei, / rumegușul palpită, strălucește mut / pe hainele mirosind a păcură, spre seară, / când vom face cu soba de zid, / schimb de focuri.*”. (*Schimb de focuri*).

Acest lucru poate fi tradus astfel: schimbarea, sufletul, marea și cunoașterea au în centru *focul*.

Mai mult, se poate redimensiona astfel: interior, pozitiv /vs./ exterior, negativ; elan /vs./ foc, cunoaștere /vs./ schimbare și suflet /vs./ gol.

Prin urmare, putem spune că textul liric al lui Mircea Lungu oferă numeroase strategii de lectură, deci, implicit și posibilități de redimensionare a viziunii poetice.

De asemenea, vorbim de o participare reală la răsturnarea situației prin scris: informații

generale presupun atât context, cât și veridicitate care se transpun prin circumstanțe, dinamism și act de scriitură, adică subiect vs. obiect.

Toate aceste elemente construiesc textul în sine.

După ce am subliniat importanța cuvintelor, accentuăm rolul verbului *a ține*, care întărește ideea de conservare, de memorie, de luptă și prin subînțelegerea unui eu în plină cădere, de ideea căutării sinelui.

Cele două paralelisme tematico -expresive care alcătuiesc textul trimit la refacerea sinelui, la introspecție și la descoperirea lumii, aflându-se sub semnul deschiderilor în și prin interpretări:

DEZASTRU EXISTENȚIAL, adică dezacordul față de modelele socio-culturale; izolare, distanțare și îndepărtare; revoltă morală, etică și creștină (volumul I, IV);

REVENDICAREA LIBERTĂȚII prin rebeliune (volumul I, II, IV);

REVENDICAREA ÎN GENERAL, alteritate (volumul III),

REVOLTA INVOLUNTARĂ, prin pesimism și negare (volumul I, II, III);

NONSENS POLITIC, respectiv protest, contestare (volumul I, II, III);

REVENDICĂRI ECONOMICE, lupta de clasă (volumul I, II, III); REVOLUȚIE, prin violență, transformări (volumul III, IV);

DINAMISM, tensiuni, rapiditate (volumul I, II, III).

Toate aceste aspecte, se pot explicita și astfel:

IPOSTAZIERI la nivel semnatic, nume; biografie; portret (fizic, comportamental, moral etc.); la nivel sintactic, relațiile între personaje; relațiile dintre trăiri etc.; la nivel pragmatic, relațiile la nivelul limbajului, psihologiei, mimicii, gesticii, comportamentului etc. și

EXEMPLIFICĂRI, la nivel semantic, personaj referențial etc.; la nivel sintactic, Ilie etc.; la nivel pragmatic, personaj anaforă.

Din toate elementele de mai sus se deduce faptul că orice act de construcție parcurge o succesiune de etape care constituie travaliul creator al unității în cauză, aspect decelat în analiza anterioară.

Cele trei forme ale travaliului psihic: al visului, al doliului și al creației presupune schimbarea, ființa poetică având sentimentul ușurării, născând noi emoții creatoare ale actului creației.

Nicolae MAREȘ

Papa Ioan Paul al II-lea, poet

Sfântul Ioan Paul al II-lea, a debutat ca poet, la 15 octombrie 1938, în sala azurie a Casei Catolice din Cracovia, student fiind în primul an la Facultatea de Filologie a Universității Jagiellone. Am subliniat – nu o dată – premoniția întâlnită în lirica sa juvenilă. A grăit, încă din primele versuri, rostite atunci: *Eu sunt David/Eu îs Păstor*. I-a fost dat să fie, în viața sa zbuciumată: și David și Păstor. David – pentru că a pus umărul la demolarea și năruirea Goliatului vremurilor sale comunismul, Păstor – pentru că timp de aproape 27 de ani, al treilea pontificat ca lungime, să conducă pe vremuri dintre cele mai zbuciumate, în plin război rece, barca credinței.

Dacă, în jilțul Sfântului Petru n-ar fi fost chemat El – un Papă „de departe” –, din Polonia, din Răsăritul aflat sub cizmă moscovită, cunoscând astfel în profunzime, din interior, imperiul răului, mai mult ca sigur comunismul ar fi dăinuit vreme îndelungată. Nu sunt prooroc să spun exact până când. Dar, din clipa în care, la 2 iunie 1979, L-am văzut îngenunchind pe pista aeroportului Okęcie din Varșovia, azi Frederic Chopin, la fața locului, sărutându-și pământul natal, într-o postură insolită, ca după o jumătate de oră să trec cu autoturismul, care urma convoiul de mașini de câțiva kilometri după al său, peste un strat de flori de 5-10 centimetri, aruncate de compatrioții săi care îl întâmpinaseră cu zecile de mii, peste papamobilul cu care se deplasa spre reședința din centrul orașului, m-am gândit că ceva trebuie să se schimbe în lumea aceea. Și s-a schimbat.

În aceeași zi, câteva ore mai târziu, am fost martor la o slujbă religioasă grandioasă, la care au

participat zeci de mii de credincioși varșovieni și autoritățile locale. Pontiful a îngenuncheat a doua oară, în fața urnelor Eroilor Poloniei de la Mormântul Ostașului Necunoscut din Piața Victoriei, azi Piłsudski, din centrul capitalei poloneze, într-o atmosferă electrizantă. În timpul predicii rostite, aplaudat, la scenă deschisă, nu o dată m-au trecut fiorii auzind ceea ce grăia și cum articula totul, din punct de vedere spiritual, uman, social, cultural. În aer chiar se simțea o s c h i m b a r e. Nu credeam, și nimeni n-a crezut, în avalanșa ce avea să vină peste sistemul social-politic din țara sa.

Ajuns acasă, destul de emoționat, am luat copiii de mână și m-am dus cu ei la plimbare în Parcul Łazienki nu departe de strada Chopin pe care locuiam, din apropierea Seimului Poloniei. Treacănd pe lângă impozanta clădire de pe Wiejska, pe străzile care înconjurau edificiul, înțesate de utilaje militare și armată, oamenii calmi, îngândurați, la datorie, aveau figurile ca o stană de piatră.

În ochi mi-a sărit însă afișul cu care era împânzită Varșovia de dinaintea vizitei, înfățișându-l pe timonierul care conducea o navă, având pe ea inscripția: POPORUL E CU PARTIDUL (Partia z Narodem). Pe afiș însă cineva scrisese cu litere la fel de mari, cu o carioacă neagră: Narod Z Papierzem /Poporul e cu Papa/.

Să fi fost acesta primul semnal că începe numărătoarea inversă a năruirii comunismului? Nu mi-am închipuit. Interesant că forțele de ordine n-au înlăturat afișul. Știam că aceasta intra în tactica autorităților de stat poloneze de a lăsa populației un ventil pentru defulare. Așa se spunea. Și de aceea nimeni nu l-a atins. În Polonia de atunci existau asemenea modalități de acțiune, care în alte capitale ale trâmbișatei „democrații socialiste” nu se întâmpla.

Atunci, nu putea nici măcar să-mi treacă prin minte, că peste 14 ani, grație secretarului personal al Pontifului, monseniorul Stanisław Dziwisz, voi fi primit în audiență, la 26 februarie 1993, în Cetatea Eternă, de Eroul acelor zile, pentru a-I înmâna un volum cu poemele sale, traduse în limba lui Eminescu.

Bucuros și intrigat de gest, Ioan Paul al II-lea m-a întrebat: – *De ce m-ați tradus, dragă domnule Mareș în românește?* – I-am răspuns sincer, tranșant, fără nici cea mai mică ezitare: – Mi-am ispășit păcatul, Sanctitatea Voastră, că nu V-am inclus într-o *Antologie de poezie poloneză contemporană* (83 de poezi), apărută cu câțiva ani în urmă la Cluj; abia după ce V-am citit poemele, în 1991, am ajuns la concluzia că meritați să figurați printre marii poeți polonezi. – *Nu, că sunt Papă?* – V-am tradus că sunteți Poet. – *Da, dar nu sunt atât de mare....* – Sunteți mai mare decât vă imaginați, Sanctitatea Voastră.

– *Și totuși nu mai scriu poezie.* – Nu este timpul trecut – i-am răspuns automat parcă. Mi-a zâmbit de parcă i-aș fi descoperit niște intenții ascunse.

Și a scris. Da, a scris opera vieții sale, tipărită în anul 2003, cu titlul: *Triptic Roman* – florilegiu apărut în 20 de limbi și în românește, în zeci de mii de exemplare, exact în același an. Până atunci, poemele sale au fost semnate cu pseudonim, iar în volum, adunate, abia în 1980: Karol Wojtyła.

În *Tripticul Roman* există un bilanț poetic despre măreția credinței, despre menirea și locul omului în universul creat de Dumnezeu, după chipul și asemănarea Sa, convins că numai Natura, Scrierile Sfinte și Michelangelo i-au surprins splendoarea. A semnat de data aceasta demersul său poetic cu calitatea pe care o deținuse un pătrar de veac în Cetatea Eternă, de Episcop al Romei: **Ioan Paul al II-lea**. Aceasta dă o importanță aparte poemului în ansamblul scrierilor sale tipărite în 200 de volume. Spuneam, imediat la apariție, și îmi mențin părerea, că Ioan Paul al II-lea este: „gânditorul care nu moralizează, constatând numai ceea ce este bun și ce e rău, ce este frumos și ce-i hidos, care sunt umbrele și luminile existenței umane, ale dăinuirii trecătoare, precum ale șuvoaielor ce se scurg din munți. Asupra a tot ceea ce ne înconjoară și asupra lumii în primul rând a meditat Sacerdotul-Poet cu voce tare, devenind prin îndoiala exprimată și mai persuasiv în a ne convinge cu privire la puterea nemărginită a c r e d i n ț e i.

Din dragoste, Poetul a căutat izvorul, doxologia îi spunea că acesta există, câtă vreme pârăul, torentul și șuvoaiile ce vin de pe cele mai înalte culmi își manifestă existența. Omul e sortit a fi efemer pe lume ca și acestea. *Torentule, ce ai a-mi spune? / În ce loc te vei întâlni cu mine? / Ca și tine... simt și eu că mă tot duc – / Oare la fel ca tine?* Călăuza principală la care apelează poetul pentru a găsi răspunsuri la întrebările stringente ale trecutului și ale prezentului, care să rămână pilde pentru viitor, tocmai pentru a ieși din labirintul adânc în care omenirea s-a afundat, rămâne Michelangelo. Marele artist Bounarroto este cel care ne poartă pașii prin Capela Sixtină pentru a ne arăta Geneza și calea omului de la începutul începuturilor, de la naștere la Judecata de Apoi“.

Grandoarea naturii din prima parte a *Tripticului* își găsește oglindirea convenită în cea mai importantă realizare artistică a cinquecentoului. Splendoarea frescelor și tematica abordată ne apasă și mai puternic pe umeri, pentru că aici se interferează creația și arta, iar noi îl întâlnim și îl cunoaștem în primul rând pe Creator, pe Cel care a biruit totul și neființei i-a dat viață, neconținut îi dă viață. *Omnia nuda et aperta sunt ante oculos Eius* constată poetul, amintind că „la început a fost

Cuvântul și totul prin El s-a făcut“. Cuvântul veșnic nu este altceva în poem decât *pragul invizibil a tot ceea ce a fost, există și va exista*. Nu putea afirma acest adevăr decât un mare poet și un mare gânditor, cel care din fragedă tinerețe a cântărit puterea Cuvântului: „*Eu sunt David/ Eu îs Păstor*/. Odată trecut de acest prag, El – ca om – a intrat în analele istoriei.

Această sinteză biblică, dar mai ales modul cum se înfățișează și se prefigurează calea omului, totul în contextul vremurilor pe care le-a cunoscut și pe care împreună cu mulți dintre noi le-a trăit, impresionează în *Tripticul* Pontifului.

A spune că gestul este insolit e prea puțin. De data aceasta, Papa Ioan Paul al II-lea, precum David, cel care l-a ucis pe Goliat, dar a și lăsat omenirii nemuritorii psalmi, la fel Pontiful de azi prin opera sa, care pe „scaunul huliților n-a șezut“, demonstrând prin toată viața lui că „în legea Domnului e voia lui, și la legea Lui va cugeta ziua și noaptea“ – ne-a adus spre luare aminte și învățătură acest florilegiu răscolitor. De la început trebuie spus că, în construcția *Tripticului*, Pontiful pleacă de la ceea ce a cunoscut și a admirat de la începuturile existenței sale: munții. Pentru cel care toată viața s-a considerat muntean /goral/ și care a purtat chiar ca Pontif pelerina foștilor păstori din Tatra și Beskizi, prin măreția lor munții pot fi asemuiți cu credința, pâraiele lor – cu viața, izvoarele lor – cu puritatea. Spre ele Poetul se cațără, spre izvoarele cele curate, pentru a ajunge la izvorul cel adevărat, cel al credinței pe care a împărtășit-o lumii ca Papă pelerin și pe care a propovăduit-o neobosit minunându-se de tot ce îl înconjură. Numai cine știe puterea Cuvântului are puterea de a se încânta. *Torentul nu se miră că se lasă în vale / că pădurile i se dau la o parte din cale / – doar omul se minunează!*

Precum marii gânditori, de data aceasta, poetul iscoditor vrea să afle t a i n a începutului, știind că izvorul trebuie să existe pe undeva.

Cu atât mai mult dorește să îi știe obârșiile, pentru că din viață a simțit că buzele în el înmuiate îi vor aduce revigorarea.

Ce simplă constatare și ce îndemn la credință. Se știe că dintotdeauna pe pragul mirării s-au așezat cele mai luminate minți.

Acestea au născut și au propulsat progresul, așa cum Pontiful a spus-o în numele adevărului, de-a lungul și-n latul pământului, ca un neobosit Păstor al credinței, în timpul Pontificatului său; nu s-a sfiit să spargă tipare închistate și va fi primul care va recunoaște din Scaunul Pontifical pe cei huliți din cauza dogmatismului îngust sau din neștiință, tocmai că au slujit adevărul și cunoașterea.

Triptic Roman

- Fragmente -

IZVORUL

Zariștea pădurii scoboară
în ritmul torenților din munți...
De vrei să dai de izvor,
Pe creastă trebuie să te urci, împotriva curentului.
Să te cațări, să cauți, să nu cedezi,
Știi că izvorul trebuie să fie pe undeva –
izvoarele, unde ești?... Unde ești, izvoarele?!
Liniște...
Șuvoiule, șuvoi de munte,
descoperă-mi taina
începutului tău!
(Liniște – de ce taci?
Cât de stăruitor ți-ai ascuns taina începutului.)
Îngăduie-mi, să-mi înmoi buza
în apa izvorului
să-i simt prospețimea lui
revigorantă însuflețitoare.

ÎN PRAGUL CAPELEI SIXTINE

1. PRIMUL VĂZĂTOR

„În El trăim, ne mișcăm și existăm“ –
a spus Pavel în Areopagul atenian –
Cine-i El?
Acel inefabil spațiu, care cuprinde totul –
El este Creatorul:
Biruie totul și neființei îi dă viață,
nu doar la început, ci neconținut.
Totul durează, în devenire aflându-se neconținut –
„La început, a fost Cuvântul și prin El totul s-a făcut“.
Misterul începutului se naște împreună cu Cuvântul,
trăgându-se din Cuvânt.
Cuvântul – veșnică vedere și veșnică pomenire.
Cel care a făcut a și văzut – a văzut „că a fost bine“,
a văzut cu o altă vedere decât a noastră,
El – primul Văzător – A văzut, a găsit în toate un fel de
urmă a Ființei sale, a plenitudinii sale –
A văzut: Omnia nuda et aperta sunt ante oculos Eius* –
Gol și vaporos – Adevărat, bun și frumos –
A văzut cu o vedere nemaivăzută, alta decât a noastră.
Vederea cea veșnică și veșnica-i pomenire:
„La început, a fost Cuvântul și totul prin El s-a făcut“,
totul în care trăim, ne mișcăm și existăm –
Cuvântul, misteriosul Cuvânt – Cuvântul primordial,
acel prag invizibil, a tot ceea ce a fost, există și va exista.
De parcă Cuvântul acesta a fost prag.
Pragul Cuvântului, în care totul a fost într-un fel
invizibil, preaveșnic și divin – după acest prag, începe
istoria!
Stau la intrarea în Sixtină – S-ar putea ca toate
acestea să fie mai ușor de spus în limba
„Cărții Facerii“ – Dar Cartea își aștepta chipul. – Pe
drept.
L-a așteptat pe Michelangelo al ei.
Pe cel care a creat, „a văzut“ – a văzut
că „a fost bine“.
„A văzut“, Cartea a așteptat așadar fructul „vederii“.
Iar tu, omule, care vezi, de asemenea, vino – Vă chem pe

voi toți, „văzători“ ai tuturor timpurilor.
Te chem pe tine, Michelangelo!
La Vatican se află capela care așteaptă rodul vederii tale!
Vederea a așteptat chipul.
De când Cuvântul a devenit trup, vederea așteaptă
neconținut.
Stăm în pragul Cărții.
Aceasta este Cartea Facerii – Genesis. Aici, în această
capelă, rescrisă de Michelangelo
Nu în vorbe, ci cu bogăția afluențelor de culori.
Intrăm, ca să recitim, din uimire în uimire trecând.
Așadar, aici – ne uităm și recunoaștem
Începutul, cel care s-a născut din netocmit și gol,
ascultător în fața Cuvântului creat;
De pe acești pereți Facerea grăiește.
Ca și mai puternic poate să fie exprimat Sfârșitul.
Iar cea mai cutremurătoare Judecata este.
Judecata cea de Apoi...
Iată așadar calea, calea pe care toți o străbatem –
toți și fiecare din noi.

2. CHIPUL ȘI ASEMĂNAREA

„Și L-a făcut Dumnezeu pe Om după chipul
și asemănarea Sa,
pe bărbat l-a făcut și-apoi pe femeia lui –
și văzut-a Dumnezeu că a fost bine așa,
amândoi arătându-se goi fără a se rușina.“
Să fie posibil oare?
Să nu-i întrebați pe contemporani, pe Michelangelo
întrebați-l, (de ce nu, poate și pe contemporani!?).
Sixtina-i de întrebat.
Ce multe au de spus pereții aceștia!
Începutul este invizibil. Totul indică aceasta.
Întâlnim toată vizibilitatea exuberantă pe care geniul
uman a eliberat-o.
Sfârșitu-i și el invizibil.
Cu toate că în ochi îți sare, vizitatorul, viziunea Judecă-
ții de Apoi.
Cum să-l faci vizibil, cum să pătrunzi peste fruntariile
binelui și răului?
Începutul și sfârșitul, invizibile, străpung pereții spre
noi!
El. „În El trăim, ne mișcăm și existăm.“
Să fie El doar spațiul de existență al celor ce există?
Este Creatorul. Cuprinde totul făcând și dând viață –
Produce asemănarea. Când Pavel apostolul predica în
Areopag, în cuvintele sale se exprima toată tradiția Le-
gământului. Fiecare zi se termina acolo cu slovele:
„Și a văzut Dumnezeu că era bine“.
A văzut, a regăsit urma Existenței Sale – A găsit oglindi-
rea Lui în tot ce-i vizibil. Primordialul Cuvânt e ca un
prag prin care trăim, ne mișcăm și existăm.
Omul (Eu)
De ce tocmai despre această singură zi s-a spus:
„A văzut Dumnezeu toate câte făcuse și erau bune foar-
te“? Nu neagă aceasta istoria?
Fie și veacul nostru al douăzecilea! Și nu numai al două-
zecilea!
Dar niciun veac nu poate ascunde adevărul
Despre chip și asemănare.
(În românește de Nicolae Măreș)

MEDALION ANIVERSAR SIMION PETRE CICHIRDAN 75 DE ANI

Simion Petre Cichirdan și-a onorat în mod remarcabil misiunea nobilă de creator.

Este o personalitate plurivalentă, de anvergură, cu o biografie impresionantă: inginer în tehnologia construcțiilor de mașini, inventator, inovator, scriitor, publicist, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, artist plastic.

În aceste domenii de mare importanță socială a desfășurat o activitate prodigioasă, susținută, cu vocație, dăruire și pasiune, cunoscută și apreciată și pe plan național, pe care o continuă cu succes.

A militat în mod consecvent, perseverent, pentru afirmarea valorilor perene, autentice, ale științei, tehnicii și culturii în societate.

Este un veteran al cuvântului scris și deține un record greu de egalat.

*Prof. Gheorghe Pantelimon
Președintele Asociației Seniorilor Vâlcea
20 februarie 2026, Râmnicu Vâlcea*

Profesia sa de inginer, o profesie a „științelor exacte”, s-a armonizat perfect cu aptitudinile pentru artă.

A îmbinat pragmatismul cu sensibilitatea spirituală, cu „plăcerile” sufletului.

Personalitatea domnului Cichirdan este una polivalentă, creând o armonie între știință și muzeele inspiratoare ale artelor.

Pe lângă profesia de inginer și-a pus în valoare talentul în creațiile literare și artistice, ale artei plastic.

Este Pictor, sculptor, eseist, poet, cronicar literar, prozator, critic musical și jurnalist.

Are editura INTOL PRESS unde editează revistele „Cultura Valceană”, „Cultura Ars Mundi”, „Forum Vâlcean”, „Povestea vorbei”, în care publică și promovează valorile culturale vâlceane și nu numai.

Cristina Nălbitoru

Ștefan DUMITRESCU

UN MARE ROMÂN ȘI UN MARE ROMAN. PETRE CICHIRDAN: „ORAȘUL DE CARTON”

Îmi aduc aminte forate bine cum ne-am cunoscut. Prietenul meu Emil Catrinoiu, unul din marii editori de carte și de artă pe care îi avem în această țară (a tipărit „Pravila de la Govora”, un Monument de cultură) m-a așteptat împreună cu domnul Petre Cichirdan în autogara din Vâlcea.

Ne-a făcut cunoștință și ne-am așezat sub un chioșc la vorbă. Atunci am aflat că Petre Cichirdan editează în Vâlcea patru reviste de cultură pe banii lui, reviste în care sunt oglindite toate evenimentele culturale care aveau loc într-o lună.

M-am gândit atunci că numai un om care iubește cultura și e un om de mare generozitate poate să facă lucrul acesta!

Tipărite ani de zile Revistele dumnealui devin o Memorie-Peisaj, o Frescă imensă în care trăiește istoria culturală a uneia din marile vetre de cultură și de românism, Râmnicul Vâlcea.

Mai târziu, când aveam să ne cunoaștem mai bine, aveam să trăiesc o mare surpriză. S-o luăm mai de departe.

Pentru că tot sunt autorul cărților „Pedagogia și psihologia poporului român” și „Explicarea poporului român”. Noi, românii, în istoria noastră, datorită sistemului de patologii și complexe ale psihologiei poporului român am avut puțini Mari Bărbați.

În Textele pe care le pun pe Facebook eu chiar repet lucrul acesta, România nu are bărbați. Ceea ce pentru un popor este o nenorocire, o tragedie. Desigur nu mă refer la sex, ci la tăria de caracter a noastră, la patriotism, la anvergura culturală, la implicarea curajoasă în cultura și în istoria țării tale. Am fost mulți ani de zile prieten cu un mare om de știință, un maramureșean genial care era ca personalitate umană o statuie de cremene.

Ioan Crișan, căci despre el este vorba, ar fi putut să-i aducă României Premiul Nobel pentru Chimie. Era un om de o cultură vastă, om de știință și scriitor deopotrivă, de o noblete sufletească înaltă, cu un caracter de cremene. Omul aceasta nu se îndoia după cum bate vântul cum fac mai toți românii.

Nu exista temă, problemă în fața căreia să nu ia atitudine. Nu exista om pe care să nu-l ajute, nu exista om de valoare pe care să nu-l aprecieze.

De aceea a și fost în viață învidiat, marginalizat, și a avut probleme cu Securitatea.

Ei bine, românul Petre Cichirdan îmi amintește de prietenul meu Ioan Crișan, Domnul să-l binecuvânteze în rai de unde ne privește cu tristețe.

Este foarte adevărat, domnul Petre Cichirdan face parte din tipologia aceasta a oamenilor de mare caracter, a oamenilor generoși, dedicați neamului lor. Îl pun alături de Paul Goma și de Ioan Crișan, mari oameni despre care am scris, oameni pentru care am o mare admirație.

Când spuneam că este un caracter de piatră mă refeream la tăria, la generozitatea și la puterea personalității lui. În același timp personalitatea lui este dublată de complexitate, de armonie și de bogăție. Domnul Petre Cichirdan, de profesie inginer în tehnologie de aviație, hidraulică și mecanică fină are cunoștințe științifice și tehnice care te uimesc, este sculptor, este muzician.

În puținele ore petrecute împreună mintea mea uimindu-se de bogăția de cunoștințe din arta plastică și din muzică nu putea să-i urmărească ușurința cu care făcea conexiuni în spațiile acestor arte, rezultate fiind judecăți estetice profunde și totodată cuprinzătoare.

Am făcut această prezentare a personalității domnului Petre Cichirdan pentru că îmi doresc ca Omul acesta de mare cultură și dăruire să fie cunoscut de vâlceni și de români.

Și în speranța că asemenea oameni vor răsa mai mulți din balta stătută a societății românești. Mai ales acum, în această perioadă grea pentru poporul român, când noi am avea mare nevoie de asemenea personalități. Din păcate intelectualii români sunt, ca să folosesc conceptul romanului lui Petre Cichirdan, de carton.

Referindu-ne acum la romanul domnului Petre Cichirdan, „Orașul de carton”, apărut într-o formă grafică splendidă la Editura Intol-Press, din Vâlcea, Orașul dintotdeauna al cărții, vom spune că nici romanul nu putea să fie altfel. „Orașul de carton” este un roman de o complexitate extraordinară, o mare frescă sinteză alcătuită din sute de puzzle care se adună într-un univers istoric cultural imens mirosind a românism vechi și sănătos. Autorul îi spune roman epistolar și este roman epistolar, dar și un roman simfonic și arhitectural. Valoarea și măreția romanului stă deopotrivă în știința și arta cu care acest mare artist, care își trage sevele din toate artele, alege bucățile de puzzle și în îmbinarea lor. Astfel că reușește să construiască un univers cultural întreg.

Toată această construcție romanească, barocă, am spune noi, și simfonică în același timp, este centrată pe un concept esență. Conceptul Adevăr despre noi, românii, despre care ar trebui să ne ferim, pentru că din păcate acest concept ne subminează substanța românească de mult timp. Iată care este acest concept, cheia de boltă a romanului și rădăcina din care crește : « APOCALIPSA DUPĂ 2000. ORAȘUL DE CARTON (ROMAN EPISTOLAR) Cuvinte înainte *Când într-un oraș zidurile de cărămidă și de piatră, de beton armat, se învelesc cu carton ca izolație, apoi se zugrăvesc, se poate spune fără nici o reținere că avem de a face cu un oraș de carton.

*Comunitatea în care valorile reale, umane, sunt date deoparte este una de carton...marea mulțime de locuitori fiind privată de beneficiile faptelor acestor valori.

*Într-un oraș de carton, după anul de grație două mii, lumea umblă ca beată de dimineața până seara fără să aibă treabă sau stă la Registrul Comerțului pentru a înregistra o firmuliță care nu se știe când va prinde bine.

*Denumirea „... de carton”, este inspirată după o povestioară țaristă răstălmăcită de tatăl meu, când eram copil, și care mi-a rămas în minte spunând-o la rândul meu copiilor și nepoților: „Împărăția Animalelor”!... în care împăratul repartiza case, locuințe, animalelor după contribuția la bunăstarea împărăției. Cea mai rea locuință era din carton și se construia sub formă de vaporeș, pe apă, și se repartiza șobolanilor, șoarecilor, animalelor care nu plăceau împăratului; în general, care nu plac. »

Ne aducem aminte de conceptul de „Forme fără fond”, Concept-Idee care nu este al lui Titu Maiorescu, ci al lui Eminescu. Este în istoria și în viața noastră socială și culturală o alterare a fondului de către formă care te duce cu gândul la patologiiile psihologiei poporului român, care vin și ele din istorie, și care s-au pietrificat în noi.

Tot ce se întâmplă în istoria noastră de două secole se datorează irizației acestei lipse de fond, de temelie. Nu vedeți că în istoria și viața noastră a românilor nu merge nimic (sublinierea autorului)?.

Am construit o Economie supradimensionată în vremea lui Ceaușescu (și foarte bine că am construit-o, pentru că ea ne dădea tărie și putere ca neam) și iată că s-a ales praful de ea. Tot ce construim azi dărmăm, noi în primul rând, noaptea.

Este vorba de Conceptul de noapte din noi, asupra căruia ar trebui să medităm.

Iată de ce romanul „Orașul de carton” al domnului Cichirdan este un roman mare și profund, pentru că dincolo de epistolele minunate alese și dincolo de bucățile de puzzle minunate scrise de el, vezi proiectate pe cerul istoriei noastre Marile Adevăruri.

Dar dacă romanul are acest Titlu care te trimite la substanța, la rădăcina lumii pe care o construiește, se numește „Orașul de carton”, romanul este în realitate un „Oraș de piatră”.

Adică un roman alcătuit cu știință, cu instinct bun, bine scris, având temelia de piatră, substanță bogată, frumusețe estetică, făcut ca să dureze, pentru că el chiar este un Burg de piatră, medieval și modern totodată.

După lectura cărții noi afirmăm franc, dacă domnul Petre Cichirdan mai dă două trei romane ca acesta, el rămâne acolo sus, lângă Marin Preda și Eugen Barbu.

Nu putem să încheiem fără să spunem că romancierul Petre Cichirdan este și un portretist de excepție, tot este el familiarizat cu arta plastică, folosind când tușa groasă, când culoarea vagă și dulce de acuarelist. Rezultatul este o încântare românească, așa numi-o.

Cum cartea se citește cu plăcere, cum are un damf de epocă, autorul fiind un excelent creator de atmosferă, noi o recomandăm din toată inima cititorilor, felicitându-l pe autor.

Bucurându-ne în sinea noastră Adânc.

Doamne ajută !

Ștefan Dumitrescu,
membru al Uniunii Scriitorilor din România.

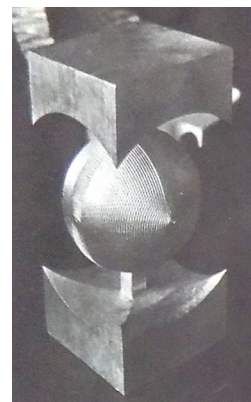
S-P Cick- 2004 Vulturul de la Pietrari - zamac

S-P Cick - Monument AFDPR Vâlcea -
Ocnele Mari - Ocnița - 2009

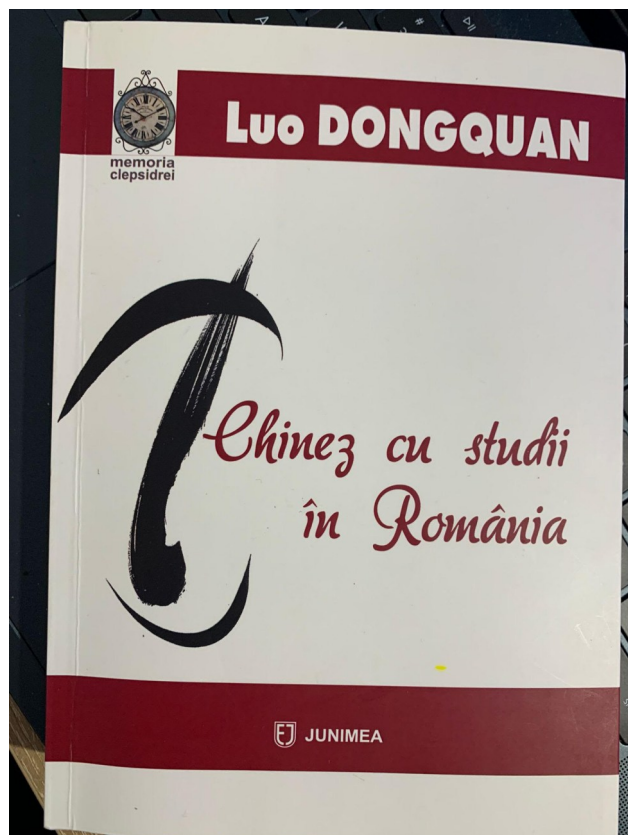

Petre Cichirdan: Becul cu leduri, 21 W / 24 Vcc,
inventat în 1994, înlocuitor al becului cu filament incandescent, utilizat la semaforizarea mobilă și la semaforizarea orașului Petroșani-1996

Petre Cichirdan, Sculptură cibernetică, duraluminu,
MUCN Starag, I.Av.Craiova, 1978, premiat la Sesiunea
Națională de Informatică Aplicată - Secțiunea Inteligență Artificială Cluj Napoca 1986

TABLETA LUCON

CRONICĂ SCLIPITOARE
A SFÂRȘITULUI DE VEAC XX

O carte unică și originală, *Chinez cu studii în România* de Luo Dongquan, 334 pagini, a fost publicată de Viorel Dumitrașcu și Lucian Vasiliu în Colecția Clepsidra a Editurii Junimea, Iași, 2018. Cartea, savant alcătuită, menționează încă de la titlu că sunt cuprinse „amintiri, secvențe, consemnări”.

Autorul se consideră a fi martorul de peste cincizeci de ani al prieteniei și cooperării bilaterale româno-chineze. „Citind această carte”, scrie el pe 6 Iunie 2018, într-un *Argument* așezat la deschiderea cărții, „puteți pune mâna pe inima unui cetățean chinez, care bate la unison cu destinul poporului român, cu evoluția raporturilor chino-române.” Iar mai departe: „Prietenia chino-română a crescut și s-a maturizat, asemenea unui arbore, cu bogate ramuri, crengi luxuriante și frunze verzi. Dar acest arbore trebuie udat, îngrijit și ocrotit, ca să fie mai robust.”

Scriitorul Ion Pop notează în prefața cărții: „Această culegere de relatări și însemnări, de reflecții și evocări jurnalistice ale prietenului nostru Luo Dongquan va rămâne un document semnificativ nu doar pentru secvențele de biografie personală a autorului său, ci și pentru câteva momente ilustrând felul cum s-au statornicit în timp, pe suprafețe mai mari sau mai mici, aceste „punți ale prieteniei” dintre China și România ultimelor decenii. El a contribuit la așezarea lor pe temelii solide.”

Luo Dongquan a studiat limba și literatura română la Universitatea București, între anii 1964 – 1969. Pe ziaristul specialist rafinat în limba română Luo Dongquan l-am cunoscut în China.

De calitățile Domniei Sale mi-au vorbit întâi Coralia Meteleanu și soțul ei, ea fiind pe atunci expert din partea României la Radio China, emisiunea în limba română, unde el fusese repartizat, la terminarea universității, apoi alte personalități din România și din China, remarcând profesionalismul său, căldura sufletească și exprimarea sinceră prin cuvinte și fapte, neobosit în promovarea culturii și civilizației chineze în România, a culturii și civilizației românești în China, un adevărat Ambasador al culturii.

În acest sens, Institutul Cultural Român de la Beijing i-a acordat diploma cu titlul Ambasador al Prieteniei. Ne-am întâlnit de mai multe ori, în China sau în România, cu prilejul unor delegații culturale. Cooperare perfectă, înțelegere cu profunde semnificații.

Câțiva ani, când am fost directorul Institutului cultural, am organizat împreună evenimente în cinstea lui Mihai Eminescu și a literaturii noastre. Luo Dongquan știe pe dinafară două-trei duzini de poezii eminesciene și le recită nu ca un școlar, ci ca un actor profesionist, cu dicție impecabilă și voce de stentor, cucerind de fiecare dată ascultătorii, publicul.

Luo Dongquan este ziarist, redactor, crainic la redacția de limba română, director adjunct al Departamentului Radio pentru Europa Răsăriteană, membru al Colegiului redacțional al Radio China Internațional.

A fost mai mulți ani acreditat la București drept corespondent al Agenției de presă China Nouă. Luo Dongquan iubește România, iubește poporul român și iubește limba română.

Îi place Mihai Eminescu și poezia sa, recită oricând poezii eminesciene, pe de rost, la radio și televiziunea chineză, la evenimente culturale și la diferite manifestări omagiale.

Cel mai mult a recitat peste douăzeci de poezii, primite cu bucurie de publicul cărui poemele le erau concomitent prezentate în traducere în limba chineză.

Din 2013, este vicepreședinte al Asociației de prietenie China-România.

Un om plăcut, foarte civilizat, politicos, elegant, serios, bun și mărinimos, dispus să-i ierte pe greșiiți săi, deținătorul unei culturi strălucite.

Luo a scris mii de articole, informații, corespondențe, interviuri, reportaje despre România și evenimente ale relațiilor de prietenie și cooperare dintre cele două țări și popoare. Adunate între co-perți ar umple o mare bibliotecă.

Cartea *Chinez cu studii în România* cuprinde șase părți, riguros distribuite, intitulate: *Prietenie trainică, schimburi culturale: Schimburi literare; Marele Zid și Carpații; China pe drumul modernizării; Personalități; Album foto sentimental.*

Fiecare parte conține articole mai lungi sau mai scurte, în funcție de ceea ce vrea să transmită ziaristul și omul de cultură experimentat.

Însoțind adesea delegații chinezești în vizită în România și delegații românești deplasate în China, și-a dat seama de nivelul de interes și înțelegere al oamenilor și expunerile sale vin să confirme priceperea dobândită în secvențele practice.

Rețin atenția prezența premierului Zhou Enlai (Ciu En-lai) la București, ceremonia înmormântării lui Gh. Gheorghiu-Dej, pasiunea președintelui Chinei Jiang Zemin pentru România, Eminescu și limba română; întâlnirile cu pianistul Li Mingqiang, câștigător al marelui premiu în România, cu Luo Zhongxu, deținătorul Cerbului de aur de la Brașov, cu soprana Andreea Soare, filatelitul Al. Bartoc, naista Cornelia Tihon, pictorul Gorenuc, mini eseul privind filmul românesc în China etc.

Se citesc cu plăcere și interes toate cele aproape cincizeci de texte pe relațiile bilaterale, scrise impecabil, cu stil, ca niște povești ale unor lumi din alte timpuri.

Ocupând două treimi din carte, aceste prime articole surprind magistral momente și personalități politice și intelectuale de seamă, dezvăluie totodată sentimentele autorului pentru România.

„Am crescut cu pâine românească” declară la un moment dat sau Universitatea București a fost „școala mea mamă” și multe altele.

El deține mereu informații exacte, adevărate, nu exagerează, face comentarii experte și le redă cu eleganță și note lirice, încât captivează cititorul.

Patriotul Luo Dongquan, într-un alt capitol al cărții, prezintă cu mândrie țara sa, China modernă de astăzi.

Nu mai vorbim de trenuri de mare viteză și autostrăzi, dar sunt reportaje despre Xian, o cetate a filmului și televiziunii, programele spațiale, fața nemaivăzută a orașelor, construcții care uluiesc prin modernitate și unicitate.

Partea dinaintea albumului de fotografii, de real interes și acestea, cuprinde succinte relevări ca un flashback cu reprezentarea unor evenimente din trecut, cu date exacte și amintiri personale.

Pentru prima oară găsim informații exacte, adesea pioase, în legătură cu primii vorbitori ai limbii române printre miliardul de suflete ale Chinei. Este un omagiu de mare preț și un dar nemaîntâlnit pe care virtuosul Luo Dongquan îl face țării noastre. Cei douăzeci și ceva de oameni de prestigiu chinezi care și-au însușit primii limba română,

au cunoscut și studiat îndeaproape, profund, în original, nu numai limba și literatura, dar și istoria, tradițiile, întreaga civilizație românească, întocmai ca autorul cărții.

Deschizătoarea de drumuri este Tincuța sau Ding Yongning, din Shanghai și ea, ca și autorul acestei cărți. Ea a fost urmată de Li Xilin și Ruan Jiafan, aceasta ajunsă la București la doar optsprezece ani.

Cu toții s-au dovedit oameni și cărturari de înaltă valoare. Remarcabil în traducerea poeziilor lui Eminescu a fost Xu Wende, absolvent în România în anul 1956. Cel mai prolific traducător este Li Jiayu, ajutat de colegul său Zhang Zhengxin, devotat cărții și culturii, repartizat la Editura pentru literatură și de subsemnatul, pe când eram consilier cultural al ambasadei, prin angajarea sa de a traduce valori ale literaturii române clasice și contemporane.

Gao Xing, poet și traducător, a studiat limbile română și engleză, a tradus Blaga, Marin Sorescu și alți poeți moderni și contemporani, situându-se pe poziția cea mai înaltă în ceea ce privește nivelul transunerii în chineză a operelor literare românești.

Această inițiativă, va trebui reluată și publicată, în China și în România, o carte care să-i cuprindă pe toți chinezii care au învățat limba română și au profesat în domeniul artei translației, a traducerii literare și altele.

Sunt eminenți vorbitori ai limbii române care au activat pe linie economică, militară, sportivă. Sunt cei care s-au dedicat învățământului. În prezent, limba română este predată la vreo zece – douăsprezece universități din întreaga Chină.

Cartea *Chinez cu studii în România* este o pledoarie pentru cunoaștere, apropiere, creșterea legăturilor și a cooperării multilaterale, pentru înțelegere și prietenie între popoarele român și chinez, pentru unitatea lumii. De aceea se cuvine relevat caracterul umanist al lucrării.

Luo Dongquan pledează pentru un timp al armoniei, al bucuriei generale. Luo Dongquan nu inventează. El consemnează judicios, oferă o imagine epistemică a vieții.

Totodată, nu uită să pună în valoare semnificațiile fiecărui fapt de viață prezentat. El oferă prin această carte o surprinzătoare și deopotrivă sclipitoare cronică a sfârșitului de veac XX, un document de preț, care se înscrie ca un omagiu, un imn închinat prieteniei.

Iar autorul devine el însuși unul dintre cei mai importanți cronicari al istoriei comune, un cărturar pe care această carte, cele câteva zeci de lucrări publicate, miile de articole tipărite și transmise pe calea undelor îl fac nemuritor.

Din Valea Brazilor, Ianuarie 2026

Cinzia DEMI

Luceafărul. Sugestii și comparații cu literatura italiană

Introducere. Dovezi de filosofie

Opera lui Eminescu a fost considerată, inițial, direct influențată de gândirea lui Schopenhauer, de la care a împrumutat un pesimism amar, înțeles ca voință oarbă a lumii, ca reprezentare și voință, deși nu poate fi exclusă o relație creativă cu Hegel și Kant, care l-au inspirat pe poet în reprezentarea mișcării spiraleate a lumilor, unde primul îl conduce în tărâmul individului istoric și pe căile umanității, contopindu-se cu gândurile sale și oferindu-i inspirație pentru imaginile eroilor săi demonici și metafizici; în timp ce cel de-al doilea îl duce la dimensiunea călătorului absolut.

În filosofie, disciplina care le asigură profesorilor săi parfumul specific al pământului proaspăt al propriului suflet, poetul se conectează doar creând sub semnul unei obsesii generale, sistemice, care trece de-a lungul secolul său, creând o artă născută din resentiment, din singurătate existențială, de la o tentativă de a-și recupera propria identitate.

Mai mult, poezia sa și variațiile constante din scrisul său au o abordare care duce la o încercare de a înțelege unicitatea lumii, unde arhetipurile devin țesătoare ale existenței, unde se încearcă reprezentarea sufletului: în esență, el face posibilă căutarea ontologică a ființei noastre.

Însă Eminescu nu este doar un visător înnăscut, ci apreciază și știința, preocupându-se de legătura continuă cu universul, fără de care lumea nu ar exista, și inventând principiul determinismului causal, ce duce la viziunea holografică a timpului: totul există în fiecare clipă, întrucât fiecare mișcare nouă le conține pe cele anterioare, într-un lanț natural la care ne putem raporta în orice moment.

Chiar și activitatea jurnalistică a lui Eminescu este legată de cea a unui poet: aruncând invective împotriva monstruoșităților oribile, el pune în scenă un fel de spectacol intelectual, social și etic al felului său de a fi, fără partizanat sau intoleranță față de adversarii săi, combinând armonios regulile deontologice cu cele axiologice. Abordarea sa în această lucrare este îndreptată spre probleme filosofice și etice generale: arhetipul, cosmosul, mașina universului cu legile sale; probleme sociale, politice, economice și etice: teleologia muncii, formele

fără substanță, vidul etic, starea naturală și demagogică. Meditația etico-socială a autorului demonstrează profunzimea infinită a substanței ontologice a geniului, de care Max Scheler vorbește în cercetările sale despre etică, sensul valorilor și sacrului.

Întreaga sa operă este ca o dramă în care se confruntă doi actori-regizori: Poetul și Demiurgul, doar aparent și inițial în armonie unul cu celălalt dar, mai târziu, într-un etern conflict de o respirație tragică de esență istorică, în scrierile sale timpurii și folclorice în scrierile sale mature, așa-numitele luciferiene. Acest conflict afectează și relația sa cu divinul. Dumnezeuul începuturilor este o figură ce conține forme multiple: seamănă cu Dumnezeuul gnosticilor, care se dezvăluie cu o lumină parțială asupra misterului, cu Dumnezeuul maniheist creator al Cosmosului și al umanității, cu Dumnezeuul care devine Cel Unul al lui Plotin sau Cel Primordial al lui Aristotel. Ulterior, când gândirea lui se întâlnește cu gândirea Nietzscheiană, cu referire la amurgul zeilor, demersul său va merge în direcția opusă și va fi cea a unei recuperări realizate prin verticalitatea unei viziuni, care îi permite Zeului Gnostic să se transforme într-un Demiurg cu care este consubstanțial precum un geniu. Această ultimă idee va culmina în poemul Luceafărul.

Luceafărul: Un atelier între basm și poezie. Interpretări critice

Poemul Luceafărul este opera centrală a lucrării lui Eminescu, fie datorită experiențelor sale de rescriere și editoriale, fie datorită legăturii sale cu boala sa, fie datorită diverselor interpretări care au fost dezvoltate.

În special, în anii 1930, monografia lui Tudor Vianu (Poesia lui Eminescu, Cartea Românească, București, 1930) și opera în cinci volume de G. Călinescu (Opera lui Mihai Eminescu, Ed. Cultura Națională, București, 1934-1936) au căpătat o relevanță deosebită. Vianu a scris, în rezumat, despre operă: „Care este secretul locului excepțional pe care, așa cum toată lumea percepe, îl ocupă Luceafărul în opera lui Eminescu?”

Toată literatura creată în jurul acestei poezii își are motivația psihologică în sentimentul că, odată cu ea, Eminescu se autodepășește. Data la care a decis să publice poemul coincide cu anul în care a atins un vârf, care nu avea să fie urmat de o coborâre pe o pantă lină, ci de abis și catastrofă. [...]

De pe înaltul promontoriu pe care se află, el privește toată opera sa trecută, culege din ea cele mai importante semințe de inspirație autentică și le concentrează într-o singură mare viziune. [...] în consecință, Luceafărul este o sinteză a celor mai importante categorii lirice pe care poezia lui Eminescu le-a produs [...], - „din ea

strănepoții noștri ar putea să-și creeze imaginea esențială a poetului.”

Și, odată cu opinia lui Călinescu, coincinzând parțial cu cea a lui Vianu, se inaugurează o tradiție autoritară, care a văzut bibliografia despre Eminescu și Luceafărul crescând enorm, deși nu lipsesc notele critice care, cel puțin parțial, sunt mai negative.

Negoitescu, de exemplu, a fost dezamăgit de lectura completă a poemului, considerând-o prea concentrată pe alegoria geniului schopenhauerian, deși consideră de netăgăduit farmecul versurilor născute din dimensiunea mitico-vizionară, rod al liricii pure eminesciene.

Însă, fără îndoială, una dintre temele principale ale comentariului asupra operei privește natura sa compozită: născută dintr-un basm, își păstrează structura, cu personaje și evenimente legendare, dar este densă în registre lirice și nu poate fi redusă, cum spun unii, la o simplă alegorie a geniului; dacă e să spunem ceva, poate fi ridicată la rangul de „poem metafizic născut din tensiunea sufletului lui Eminescu către ipostaza sa existențială [ale cărei] metamorfoze continue indică o dramă. Sfâșiat la început, sufletul liric își recapătă unitatea la sfârșit.

Dialogul vocilor exprimă aventura metafizică: inspirație și renunțare, suferință și extaz, încredere și dezamăgire, veselie și pasiune, resemnare și sarcasm. [...] Luceafărul vizează „condiția omului.” (Manolescu).

La rândul său, criticul Zoe Dumitrescu-Bușulenga, atrage atenția asupra faptului că poemul este rezultatul fuziunii a două mituri străvechi: cel al Luceafărului, mit popular românesc legat de Steaua Păstorului, și cel al Hyperionului, mit de origine greacă, prezent și la alți mari poeți precum Höderlin și Keats.

„În descrierea unei călătorii prin ținuturile românești, germanul Kunisch narează legenda lui Hesperus. Acesta este basmul. Dar sensul alegoric [...] pe care i l-am dat este că, dacă geniul nici măcar nu cunoaște moartea [...] și numele său scapă de noaptea uitării, în schimb, aici pe pământ, nu este capabil nici să facă pe cineva fericit, nici nu este capabil să fie fericit. Nu are moarte, nici măcar noroc. Mi s-a părut că soarta stelei din basm seamănă mult cu soarta geniului pe pământ și i-am dat acest sens alegoric” (Mihai Eminescu, Opere, II, 1043).

Pasajul din glosa poetului, care indică sursa și sensul poemului, poate fi comparat cu un altul găsit în capitolul 31, intitulat „Despre geniu”, din Suplimentele la „Lumea ca voință și reprezentare” de Schopenhauer: „Din toate acestea rezultă că geniul, deși poate să-l facă foarte fericit pe cel ce este înzestrat cu el, în orele în care acesta din urmă,

abandonându-se sieși, se bucură nestingherit de încântările sale, totuși nu este absolut potrivit să-i procure o existență fericită, ci mai degrabă dimpotrivă.”

Basmul care a inspirat opera lui Eminescu este „Fata din grădina de aur”, bazat pe cartea lui R. Kunish din 1861, „București și Istambul”, care conține și două basme românești nepublicate (a căror sursă este necunoscută), al doilea fiind „Fata fără trup”, ambele basme au fost inițial versificate de Eminescu, dar numai primul poate fi considerat o variantă a „Luceafărului”.

Ideea versificării basmelor a izvorât din relația complexă a poetului cu folclorul, întrucât acesta nu a colecționat niciodată opere populare cu intenție folcloristică, ci mai degrabă pentru propriul său laborator (Mihai Pop), pentru care a considerat două cerințe fundamentale: adnotarea fidelă, pentru a transmite scrupulos anumite caracteristici ale stilului oral și dialectului moldovenesc și utilizarea basmului ca material tematic pentru forme noi, versificate.

Într-un fragment recent descoperit, Eminescu însuși vorbește despre culegerea sa de literatură populară în acești termeni: „E păcat că românii au obiceiul să vadă în basme doar basme, în obicei doar obicei, în formă doar formă, în formulă doar formulă. Formula nu este altceva decât manifestarea palpabilă, sensibilă a unei idei determinate.

Ce face, de exemplu, istoricul cu mitul? Îl lasă așa cum este, sau îl citează mecanic în compendiul său de istorie, pentru a-l transforma în jucării mnemonice pentru copii?

Nimic din toate acestea. El caută spiritul, ideea acelor forme, care ca atare sunt basme, și arată că mitul nu este altceva decât un simbol [...] de a cărui formă nu este suficient să ne amintim pentru a o putea imita [...] ci trebuie citită și interpretată.

[...] Este adevărat că poezia nu are sarcina de a descifra, ci dimpotrivă, aceea de a codifica o idee poetică în simbolurile imaginilor (care) trebuie să constituie veșmântul unei idei [...] Ideea este sufletul (care) poartă deja în sine, ca immanent, gândul propriului corp.”

Este evident că Eminescu a citit basmul ca poet — influențat de concepția hegeliană despre poezie — și în contrast cu diversele interpretări care se dădeau basmelor la acea vreme, văzând în ele o idee care trebuia interpretată.

Centrate pe motivul iubirii imposibile dintre o ființă supranaturală și un om, în cele două variante ale conflictului complex dintre bărbat și zeiță și femeie și zeu, cele două basme menționate au fost versificate de Eminescu, care a fost atras de temă, și de posibilele succese literare, pe care doar unul dintre cele două le-ar primi.

Astfel, Fecioara în grădina de aur, care împletește cucerirea unei prințese de către un prinț prin depășirea anumitor încercări, și dragostea nefericită a unei ființe supranaturale pentru o creatură pământească, este un basm care rezultă dintr-o combinație de elemente populare și intenții rafinate, este, cu alte cuvinte, un basm hibrid în care dimensiunea rafinată provine din motivul iubitului nemuritor (zmeu), care dorește să se elibereze de nemurire pentru a putea gusta fericirea iubirii pământești, precum și de ascensiunea sa către Dumnezeu, cu dialogul care urmează, în timpul căruia i se arată femeia pe care o iubește în brațele unui tânăr.

Aceste elemente, introduse în mod conștient de Kunish, vor deveni fundamentale pentru nașterea Luceafărului, așa cum îl cunoaștem.

Narațiunea basmului se desfășoară pe cinci secvențe discontinue având ca protagoniști: prințesa și prințul; prințesa și zmeul; prințesa și prințul; zmeul și Divinitatea; prințesa, prințul și zmeul.

În versificația sa, Eminescu nu urmează pasiv, (orbește) sursa, ci introduce câteva inovații care, deși nu modifică structura narativă a basmului, cu excepția finalului, conferă textului o amprentă poetică specifică, ce a fost remarcată de comentatori.

Structură și tematici

Luceafărul este, pe scurt, o poezie filosofică în care tema romantică a condiției omului de geniu își capătă toată splendoarea. Însuși autorul, așa cum am menționat mai sus, notează în marginea unui manuscris inspirația pentru Lucifer, cu privire la condiția omului de geniu, așa cum, conform ideii născute din lectura lui Schopenhauer, cunoașterea lumii este accesibilă doar omului superior, singurul capabil să depășească sfera subiectivității, să se depășească pe sine și să se înalțe în tărâmul obiectivului, lucru pe care omul de rând nu îl poate face.

Titlul lucrării devine o sugestie a dualității, a vieții și a morții, inspirându-se din mitologia românească, în care Luceafărul este steaua călăuzitoare a păstorilor, și din mitologia greacă, unde Hyperion, fiul cerului, - Uranus, și al zeiței grecești, Gea, devine precursorul, o ființă superioară care își îndepărtează fața de planul pământesc, uman, devenind o sugestie a cripticului.

Există însă un pasaj, în a cincea secvență a poemului, în care Eminescu pare să se distanțeze mult de ideea Schopenhaueriană despre geniu. Într-adevăr, pentru filosof, geniu se exprimă, pe de o parte, prin activitatea artistică (unde arta cea mai înaltă este poezia), iar pe de altă parte, întrucât arta este o viziune a ideilor platonice, esența geniului este contemplativă, aceasta, din perspectiva filosofiei sale, implică ideea că: în artă, nu se cunosc fenomene, ci idei, eliberându-se, chiar dacă temporar,

de sub supunerea față de voință; răscumpărarea se produce dintr-o perspectivă etică, la un prim nivel, prin lege și dreptate; dar adevărata eliberare se realizează doar printr-o serie de acte care variază de la compasiune până la asceza marilor mistici, prin care se realizează abolirea voinței de a trăi.

În textul eminescian, găsim și cinci modele de genialitate: sfântul/ ascetul, filosoful, poetul/ cântărețul, împăratul și cuceritorul.

Doar primele două prototipuri pot fi parțial atribuite definiției lui Schopenhauer, întruchipând concepția contemplativă a geniului; geniu poetic este singurul care s-ar putea regăsi direct în indicațiile filosofului, este cântărețul orfic, care este în ton cu natura și se concentrează mai mult pe acțiune; ultimele două, însă, sunt expresia deplină a acțiunii.

Contrastul celor două modele, contemplativ și orientat spre acțiune, face ca opera lui Eminescu îndatorată cultului romantic al geniului, extinzându-i semnificația și la alte domenii ale activității umane, nu doar la cel artistic - modele pe care poetul le considera absolut necesare pentru propria sa concepție de genialitate.

Însă, componenta eroică este esențială și în opera poetului, așa cum afirmă Rosa Del Conte: „Nu se va înțelege niciodată poezia eminesciană dacă nu-i sesizezi accentul eroic, care se îndepărtează din ce în ce mai mult de convulsivul titanism romantic — de rebeliunea satanică; în timp ce, amintitul Tudor Vianu ne spune cum această poezie este cea mai înaltă expresie a poeziei românești, deoarece reunește aproape toate motivele, toate ideile fundamentale, toate categoriile lirice și toate mijloacele lui Eminescu, poemul fiind, într-un anumit sens, testamentul său poetic, care lămurește retrospectiv chipul care și-a conceput propriul destin.

Luceafărul este alcătuit din 392 de versuri, structurate în 98 de catrene și este dominat de existența a două planuri: unul universal-cosmic și celălalt uman-teluric, care converg unul spre celălalt și uneori interferează în scene, concepute ca unități distincte; este de remarcat că, în trecerea de la basmul versificat la prima schiță a poemului, se produce o schimbare radicală în structura metrică.

De fapt, Eminescu, în timp ce alesese metrul octav pentru versificarea basmului lui Kunish, care nu avea tradiție în literatura românească, însă poetul experimentase deja acest lucru și în alte poezii, scrise între 1871 și 1879 (publicate postum), cu caracter predominant liric și inspirându-l din tradiția occidentală (în tradiția italiană era metrul narativ prin excelență, dar era și foarte util pentru poezia lirică), experimentând aspectul epic-narativ și făcându-l să devină prevalent, pentru poemul Luceafărul se va folosi o altă formă stilistică, amprentată de esențialitate, simplitate

a exprimării, formă pe care poetul o va inventa în faza sa creativă finală, alegând catrenul și alternând versuri de opt silabe cu rimă masculină (versuri trunchiate) cu versuri de șapte silabe cu rimă feminină (simplă, dar în număratoarea italiană ar fi novenari (eneasilabice) și settenar (heptasilabi-ce), cu un ritm iambic.

Un limbaj între inovație și tradiție

Când Eminescu vorbește despre limbajul folosit pentru a scrie poemul, adică cel al tradiției literare, o definește ca un limbaj arhaic și înțelept care trebuia turnat într-un nou tipar: „Limba literară, nu cea vorbită în societatea cultă, limba cronicarilor și a legendelor, este uneori de o frumusețe rară.

Multe texte, atât religioase, cât și laice, au un ritm atât de sonor în înălțuirea cuvintelor, încât este imposibil să atribuim frumusețea stilului lor întâmplării și nu talentului scriitorului și evoluției limbii.”

Această tradiție, însă, trebuia să concureze cu limba vie care fusese maestra de stil pentru Ion Heliade Rădulescu, considerat de Eminescu „primul scriitor român modern și părintele limbii literare pe care o folosim astăzi”.

La aceste două elemente, a fost necesar să se adauge un al treilea, nu mai puțin important: tradiția orală, cea a cântecului popular, care, cu farmecul său, este capabil să dea cea mai concisă expresie sentimentului și gândului, lăsând deoparte tot ce este neesențial, devenind limbajul sentimentului și alegând întotdeauna cuvântul cel mai simplu.

Eminescu, în practică, a devenit creatorul unui alt limbaj poetic, mult superior celui folosit de predecesorii săi, chiar dacă a avut același material la dispoziție: limba maternă, pe care a reușit să o folosească în toate variantele sale cronologice, teritoriale și sociale.

Cu mare curaj, poetul face astfel apel la limba arhaică, la dialectele regionale, la aspectul cult, bogat în neologisme, la limba timpului său, la graiul familiar și popular, încurajându-se să-i folosească chiar și potențialitățile și formele lingvistice ireale, dar posibile.

Claritatea clasică a limbajului din Luceafărul, evidentă pe tot parcursul poemului, este, de asemenea, un element demn de remarcat, claritate ce se realizează printr-un proces de scuturare a ornamentației stilistice, la care poetul renunță, realizând o expresie de mare simplitate și rafinament prin: utilizarea unor adjective puține, dar frecvente, printre care mândru, frumos, mare, blând, dulce și viu; exprimarea gnomică și aforistică, cu maxi-

me, fraze și precepte morale; puritatea limbii grație utilizării unor cuvinte de origine latină; obținerea muzicalității în poezie grație efectelor eufonice ale cuvintelor, aliterațiilor și unei proze neobișnuite care, așa cum am menționat deja, se bazează pe un ritm iambic.

Comparații ale traducerilor italiene ale poemului

Luceafărul, poemul pe care îl examinăm în acest scurt (și cu siguranță inepuizabil) eseu, are mai multe traduceri în italiană, care, în sine titlul evidențiază imediat cât de complexă este problema traducerii dintr-o limbă în alta și câte teorii există și coexistă pe această temă, adesea aproape în opoziție una cu cealaltă, cu diverse implicații teoretice și practice de diferite feluri: Lucifer, Luceafărul, Hesperus... acestea sunt variantele a ceea ce găsim în bibliografia dedicată.

Personal, nu sunt de acord cu cei care spun că „o traducere trebuie să fie un text care reproduce identic un text original”, mai ales având în vedere faptul că un text literar poartă cu sine caracteristici de originalitate și unicitate și că, dacă o abordăm cu o încercare de a respecta cât mai îndeaproape echivalența sa cu originalul, din motive metrice și/sau lexicale, riscăm să pierdem din vedere codul limbii țintă.

Acum, lăsând la o parte o examinare amănunțită a diferitelor teorii privind traducerea (pentru că nu este locul potrivit pentru a face acest lucru), este posibil să evidențiem, luând în considerare unele versiuni italiene, în acord cu Giuseppe Manitta, care a scris despre aceasta, unele constante și variante față de versiunile italiene ale poemului în cauză, cel puțin prin compararea incipitului poemului în sine, din care vom raporta variantele doar în primele patru versuri, din cauza constrângerilor de spațiu cu textul nostru, dar care, suntem siguri, va oferi deja un exemplu explicit a ceea ce s-a afirmat mai sus.

Acum, dacă traducerea unei opere ia forma unui text literar însuși, care, ca atare, va fi citit chiar și de cei care nu cunosc limba sursă, devenind într-un anumit sens autonomă față de original, pare clar că valoarea culturală a traducerii nu poate fi în detrimentul valorii sale literare.

În unele cazuri, însă, așa cum vom vedea, rafinamentul stilistic al unora dintre traducerile eminesciene nu ia în considerare impactul metrului și al rimei asupra limbii italiene, privilegiind stilul în detrimentul sensului.

În esență, pentru acest text, unii traducători au acordat o importanță mai mare textului sursă, subordonând limba italiană, menținând o structură și un vocabular care nu fac

dreptate limbii țintă, fără a crea o adevărată tensiune mediatică între cele două. În unele cazuri, în plus, există abateri discutabile, poate inutile, de la original. Iată traduceri, în ordine cronologică:

A fost odată, ca în basme,/ A fost odată, / dintr-o mare descendență de împărați/ o fecioară frumoasă (Ramiro Ortiz)

A fost odată... deci basmul.../ a existat... - cum niciodată fu,/ din descendență regală o fecioară/frumoasă ca soarele. (Rosa Del Conte)

A fost odată, ca într-un basm,/ a fost, și niciodată nu fusese dat,/ o fecioară extrem de frumoasă,/ dintr-o familie regală. (Marco Cugno)

Fu, ca în legende,/ fu o singură dată,/ din regi celebri descendentă/ o fiică splendidă. (Sauro Albisani)

A fost odată ca niciodată/ așa povestesc basmele,/ o fată fără egal, / de mare origine regală. (Geo Vasile)

A fost odată ca-n povești,/ A fost ca niciodată,/ Din rude mari împărătești,/ O prea frumoasă fată. (Mihai Eminescu) *

Primul lucru de remarcat este varianta din traducerea lui Albisani, pe care acesta preferă să o traducă cu „Fu” mai degrabă decât cu „A fost”, poate justificat pentru a întări concluzia în trecut, a evenimentului care va fi povestit de poet.

Totuși, alegerile făcute de alți autori par mai convingătoare, având în vedere narațiunea de basm a textului, chiar dacă nu sunt perfect corecte din punct de vedere gramatical.

Din al doilea hemistih al primului vers, în afară de varianta singular/plural a lui „fiaba”, găsim două poziții indicative: cea a lui Del Conte, care creează o ruptură, față de precedentă „A fost odată... deci basmul”, care pare să urmeze un model oral, și cea a lui Vasile, care inversează cele două versuri, dându-i o structură diferită de cea românească.

Al doilea vers conține patru traduceri complet diferite: Ortiz menține anafora, netraducând „ca niciodată”; Cugno menține figura retorică cu incipitul „A fost”; Albisani iterează cu al său „Fu”. În acest moment, suntem de acord cu afirmația lui Manitta că incipitul basmului nu implică neapărat anafora, dar ar fi plauzibil să se opteze pentru o figură poliptotică, așa cum face Rosa Del Conte, justificată de problematica „ca niciodată”, care implică o concluzie în trecut, care în italiană preferă trecutul îndepărtat sau trecutul proximal.

Pentru a evita redundanța verbală, s-ar putea alege să se traducă prin „A fost odată, ca în basme/ a fost ca niciodată”. În același timp, o redare filologic corectă, dar cacofonică pentru un cititor al traducerii „a fost și niciodată nu a fost dat” este cea a lui Cugno. Mai apropiată de ceea ce s-a spus este cea a lui Albisani, care surprinde acea concluzie în

trecut și, pentru atracție, o extinde și la primul vers, lăsând deoparte, însă, redarea naratologic-basmică, care este punctul esențial al întregului incipit. Trecând la al doilea distih, alegerea lui Vasile și Cugno de a propune traducerea rîndului 4 înainte de rîndul 3, inversează structura românească, dar oferă o redare mai apropiată de incipitul narativ.

Mai mult, determinarea liniei genealogice a fetei, „Din rude mari împărătești”, ar putea fi legată de expresia italiană „discendente da lineage regale” (descendent dintr-o linie regală). Alegerea lui Cugno pare cea mai poetică în definirea... Fata răătăcește, încadrându-se într-un lexicon leopardian și distingându-se de expresiile literare „prea frumoase” sau „frumos” ale lui Ortiz.

În concluzie, chiar și din această scurtă comparație, putem observa că cele mai îndrăznețe traduceri sunt cele care reintroduc motive metrice și ritmice care, pe de o parte, apropie textul de original, dar, pe de altă parte, constituie un element constrângător al limbii țintă.

Eminescu versus Carducci

Referințele intelectuale ale lui Carducci și Eminescu, în ceea ce privește elaborările lor respective ale figurii lui Lucifer, pot fi găsite în dimensiunea dramatică ce apare, de exemplu, în Milton, în Mesia lui Klopstock și în povestirile despre Faust publicate de Spies (1540) în Historia von Doktor Johann Fausten, precum și în Urfaust (Primul Faust) de Goethe.

În Italia, Giosuè Carducci, cu imnul său „A Satana”, scris în 1863 și publicat doi ani mai târziu, și în România, Mihai Eminescu, cu Luceafărul (1883), au încercat să se plaseze într-o dimensiune europeană, în comparație cu propria lor scriere și cu literatura secolului al XX-lea, abordând tema reprezentării îngerului decăzut cu un spirit contemporan, răsturnând o tradiție care avea să fie ulterior adoptată de mulți alți autori.

Nu trebuie spus că Satana a lui Carducci și Hyperionul lui Eminescu sunt același lucru, și nici că intenționează să-l reprezinte pe diavolul însuși, totuși, îngerul căzut tradițional este reînnoit, interpretat și variat de cei doi poeți, într-o perioadă a secolului al XIX-lea în care tradiția istorică și literară se afla într-o completă răsturnare.

Înainte de a examina temele, este necesar să menționăm structura metrică și strofică a celor două opere, care prezintă o structură similară deoarece cea a lui Carducci este compusă ca un imn-toast iar cea a lui Eminescu ca o odă clasică, cu textul distribuit în catrene în ambele cazuri.

Luceafărul, așa cum am menționat, este împărțit în șase secvențe în care alternează șase situații diferite, de la realitate la vis și la

abandon și se inspiră din literatura basmului european, deși cu implicații filozofice care nu sunt prezente în opera lui Carducci, ca de exemplu, utilizarea epitetului „nimic” cu referire la divinitate, care capătă o dimensiune de „nimic”, apropiind-o foarte mult de filosofia gnostică a lui Scotus Eriugena, care îl identifica pe Dumnezeu ca o Supraesența-Nimic.

Aspecte care, în acest caz, îl apropie pe Eminescu mult mai mult de Leopardi decât de Carducci. Personajele din Luceafărul confirmă o situație organică și nu se angajează în salturi temporale dinamice precum cele întâlnite în opera lui Carducci, care variază de la descrieri clasice la trenul modern.

Dimensiunea filosofico-religioasă a textului românesc își are rădăcinile în dimensiunea interreligioasă, care poetului italian îi lipsește, cum ar fi expresia religioasă medievală și hindusă, reușind să interiorizeze, printre altele, lupta dintre divin și uman, aspect des întâlnit în literatura „titanică” a romanticismului.

Acest ultim aspect, însă, este strâns legat de rebeliunea lui Carducci împotriva creștinismului și este probabil atribuibil, pentru ambii autori, unei reflectări a unui moment literar european caracterizat de o criză a conștiinței romantice însăși, pentru care nu poate fi exclusă o legătură cu Litanii Satane de Baudelaire, la care, nu întâmplător, Carducci face referire în Polemicile sale satanice (deși cu intenția de a se distanța de acestea).

Paralelismul și variația temelor din Luceafărul capătă o tentă mitică și sunt legate de „frumosul mort”, în dualismul dintre demon și înger, clar conectat la europenism, tot în raport cu operele lui de Rougemont și Vigny, de exemplu.

La rândul său, Carducci răspunde acuzației aduse de cei care îl judecă pentru imnurile sale aduse răului și nemuririi, cu acest citat: „Da, am imnat aceste două divinități ale sufletului [...] divinități pe care ascetismul solitar, risipitor și necivilizat le detestă sub numele de carne și lume, pe care teocrația le excomunică sub numele de Satan. Pentru asceți, Satan este frumusețe, dragoste, bunăstare, fericire...”

Conflictul menționat anterior dintre divin și uman, dintre cer și pământ, corespunde unui sens cosmic în poezia și satanismul lui Carducci, așa cum recunoaște el însuși într-o intervenție a sa, unde reflecția asupra sensului cosmic îi unește încă o dată pe cei doi poeți, chiar dacă lui Eminescu îi lipsesc tonurile explicite ale criticii sale anticlericale și anticreștine: concepția sa este mitică și onirică, romantică, în timp ce cea a lui Carducci este rațională și mai puțin vizionară.

Dar, la o privire mai atentă, există într-adevăr multe asemănări între cele două imnuri;

prima se referă la figura îngerului căzut ca entitate de materie necorporală, ca spirit: *Ție, îți este nestăvilit/ Versul îndrăzneț/ Te invoc, o, Satana/ Rege al banchetului* (la Carducci); *El asculta tremurător,/ Se aprindea mai tare/ Și s-aronca fulgerător,/ Se cufunda în mare;/ Și apa unde-au fost căzut/ În cercuri se rotește, / Și din adânc necunoscut / Un mândru tânăr crește. // Ușor el trece ca pe prag / Pe marginea ferestei / Și ține-n mână un toiag / Încununat cu trestii.* (la Eminescu, unde imaterialitatea atinge pragul unei traversări a sticlei).

Cel mai evident aspect al relației dintre cele două poezii se găsește în sfera iubirii.

Întregul text eminescian are puterea seducătoare a unei tinere care încearcă să cucerească Luceafărul, în timp ce el țese o pânză de lumină în jurul ei. Sfera luminoasă oferă, de asemenea, o legătură între cele două texte: Satana lui Carducci coboară într-un car de foc (precum Apollo, stăpânitorul soarelui), în timp ce Eminescu își leagă protagonistul de Hyperion, care, în mitologia greacă, a dat naștere, împreună cu sora sa Theia, după căsătoria lor, soarelui și lunii.

Prezența mitică a lui Apollo-Hyperion îi leagă inevitabil pe cei doi autori de lumea greacă clasică; ea, de asemenea, dovedește o legătură pentru viziunea relației dintre apă și pământ care apare în ambele, precum și în reprezentarea personajului Lucifer, care nu este văzut în dimensiunea negativă a literaturii medievale, ci trăiește în dorința de libertate care, la rândul său, îl leagă de nestatornicie, în dispariția sa bruscă.

Revenind la aspectul iubirii, parte fundamentală a celor două opere, este clar că, la Carducci, aceasta se bazează pe o viziune clasică, plină de referințe la opere grecești și latine, printre care se numără scrisorile lui.

Printre acestea se numără scrisorile lui Abelard către Heloise și referința la Venus Anadyomene. (Venus ridicându-se din mare). Referința la Venus, în plus, este prezentă și în Luceafărul, unde se discută despre ritul fecundării, amintind spuma mării.

În final, există referiri la dimensiunea erotică, pe care Eminescu o evidentiază chiar din titlu, care înseamnă literalmente „Stea”(Hyperion), în care, pe lângă simbolismul basmic, apare și simbolismul dublului, pentru reprezentarea subiecților.

Dublul, însă, nu este înțeles de Carducci, care face un adevărat imn exaltându-l pe Satana-tren în formele sale, în anticreștinism, sau ca sens al libertății intelectuale și vitale, chiar și în conștientizarea de a crede și a iubi.

Bibliografie esențială

- Giuseppe Manitta, Mihai Eminescu și „Literatura italiană”, Il Convivio Editore, Castiglione di Sicilia (CT), ediția a treia, martie 2023.
- Editat de Alexandra Pelin, Mihai Eminescu, Lucifero, Robin Edizioni, Torino,
- Marco Cugno, Mihai Eminescu: în Laboratorul Luceafărul, Edizioni dell'Orso, Alessandria, 2006.
- S. Nergaard, Introducere în AA. CC., Teorii contemporane ale traducerii, editat de S. Nergaard, Bompiani, Milano, 2014.
- Vezi A. Lefevere, Traducere, rescriere și manipularea famei literare, Routledge, Londra, 1992; traducere italiană, Traducere și rescriere. Manipularea faimei literare, UTET, Torino, 1998.
- Vezi E. Nida, Către o știință a traducerii, Brill, Leiden, 1964.
- Editat de M. Erbetta, Apocrifele Noului Testament. Scrisori și Apocalipse, Marietti, Genova, 1969.
- G. Carducci, Satan și polemicile satanice, ediția a 14-a revizuită de autor, Zanichelli, Bologna, 1882.
- Madchen în Grădina de Aur, la București și Istanbul. Skizzen aus Ungarn, Rumunien und der Rurkei, Berlin, 1861.
- George Calinescu, Viața lui Mihai Eminescu, Edițiile Eminescu, București, 1973.
- Mihai Eminescu, Luceafărul, Edizione Agorà, Torino, 2008.
- R. Del Conte, Eminescu sau dell'Assoluto, Società Tipografica Editrice Modenese, Modena, 1962.

Text preluat în original din revista *Constelații diamantine*/ianuarie 2026 – ediție specială Eminescu.

Traducere de **Rely Maria NICULESCU**

*

* *

Tușeu e-MI**Cel mai vândut poet din Spania**

Știam că în țările hispanice poezia încă se mai bucură de trecere la public. Se citește poezie, dar nu mi-e clar dacă se și publică la fel de multă poezie ca la noi. Și mai neclar mi-este conceptul în sine, când e vorba de poezie - ce anume și cum se mai scrie pe acolo, pentru ca un poet să vândă în doar 10 ani peste 200.000 de cărți.

Cifra asta ne duce la o sumă ce depășește milionul de Euro, din care, desigur, un procent oarecare îi revine autorului, câștig net, iar un alt procent consumat pentru cheltuielile de promovare în Spania și în alte țări hispanice.

În sfârșit, se zice că avem de a face cu cel mai vândut poet de limba spaniolă. Faptul că poetul este un român este însă marea senzație, vestea veștilor din tot ce se poate povesti despre literatură.

Miguel GANE

Care să fie secretul? Într-un interviu realizat de revista *Clipa* în urmă cu 6 ani, după ce își publicase în 10 țări primele două volume, George Mihăiță/ Miguel Gane se destăinuia:

"Am coborât poezia dintr-un munte de zei și erudiți și le-am oferit-o tinerilor și oamenilor de rând. Ca să mă înțeleg cu ei, trebuie să vorbesc pe limba lor, adică pe limba noastră. Sunt o persoană foarte empatică, cu probleme de rând, și asta face ca cititorii mei să se simtă mai puțin singuri pe lume și mult mai înțeleși, când mă citesc. În plus, rețelele de socializare m-au ajutat foarte mult; sunt geamul meu către librării."

Așadar, publicul țintă (tinerii, oamenii de rând) și calea de acces către el (rețelele de socializare/librăriile) par a fi marele secret. Dar asta nu e tot, nu ne spune și ce anume și cum anume trebuie să comunice un poet publicului țintă. Deducem însă că acei oameni de rând trebuie să se regăsească pe ei înșiși în ceea ce scrie poetul, care astfel să se facă purtătorul lor de cuvânt. Așa se explică opțiunea autorului pentru limba spaniolă, ca vehicul purtător al emoțiilor, sentimentelor și trăirilor sensibilului public hispanic. Dincolo de frământările globale, oamenii rămân totuși oameni, în coordonatele tradiționale ale vieții lor. Poezia, ca să fie citită, trebuie "coborâtă" de pe "muntele de zei și erudiți" în mijlocul oamenilor. Din pacate, Mihai nu și-a tradus poeziile în limba maternă. Poate că numai așa ar putea "mișca (și) România", cum titra în urmă cu doi ani Radio Romania Actualități o emisiune dedicată lui (v. link). <https://www.romania-actualitati.ro/emisiuni/oameni-care-misca-romania/oameni-care-misca-romania-invitati-dinu-sararu-si-mihai-miguel-gane-id182468.html>

Brâncuși 150

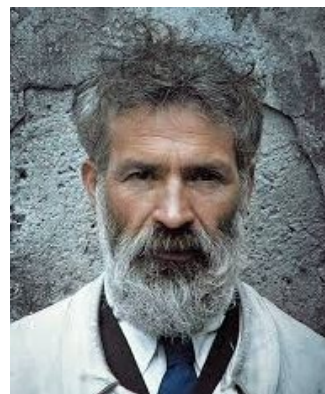
Tușeu E-MI

Sfântul cu pleoapele lăsate

De la pictorul *Amedeo Modigliani* ne-a rămas un portet făcut lui Brâncuși:

„Nu pot să termin portretul tău. Nu pot să te fixeze și să te definesc. Ești viclean ca o vulpe. Dar nu te pot picta ca pe o vulpe, fiindcă ai o inimă bună de țaran. Nu te pot picta ca pe un om de știință, deși ești detașat ca orice savant. Ești un bucătar excelent. N-am mâncat nicăieri o friptură de berbec mai bună decât la tine. Cum o să te pictez ca bucătar? Te văd că postești zile întregi până la înfometare pentru a atinge stagiul iluminării. Dar cum o să te pictez ca sfânt când îți licăre ochii de fiecare dată când vezi vreo femeie? Tu ai fațete în figura ta atât de felurite încât nu pot desena fizionomia esențială. Spune-mi ce fațetă preferi? În jurul tău este mai mult mister decât în jurul lui Rousseau Vameșul.”

<https://putereaacincea.ro/brancusi-in-pictura-lui-modigliani/>

infinitului, Sărutul sau Pasărea în spațiu, nu copiază fidel obiectele, natura sau persoane, ci merg pe latură adâncă, abstractă, transmițând energia, mișcarea, libertatea și ideea. Forma abstractă a lucrărilor brâncușiene au valențe expresive, nu sunt doar decorative; ele revoluționează nu doar forme, ci și concepte; prin esențializare lor ele se spiritualizează.

Pe scurt, Constantin Brâncuși a fost un pionier al modernismului, devenind o sursă de inspirație pentru numeroși artiști; cariera lui fiind marcată de unele scandaluri și, chiar de procese.

Unul dintre cele mai mari scandaluri în care a intrat Brâncuși, s-a datorat vizionarismului său, legat de „Prințesa X” - lucrare exponențială a marelui sculptor. Sculptura „Prințesa X” a fost inspirată de prințesa Maria Bonaparte, o aristocrată bogată - figură importantă a societății pariziene. Relația ei cu Brâncuși era mai degrabă platonice, iar sculptura respectivă simboliza marea ei în societatea pariziană. Și aici, Brâncuși a simplificat forma până la esență, sculptura având o seamă de linii curbe, cu un aspect neted și simetric, care nu seamănă cu un bust tradițional de femeie. Criticilor aduse de diferite medii, Artistul le-a răspuns: „Dorința mea a fost să surprind esența feminismului, nu doar trăsăturile fizice ale acestei doamne”. Se vede cum publicul francez, probabil și de pretutindeni, nu ajunseseră la stadiul de a înțelege esențele exprimate de artistul novator. Astfel, nu un fitecine, ci Henri Matisse ar fi exclamat „*Voilà le phallus!*” (Uite falusul!) – declarând că lucrarea ar fi pornografică. Brâncuși a fost șocat de această reacție și, se întreba, cum de indivizii prezenți la expoziție, majoritatea artiști, oameni de cultură nu au reușit să-i pătrundă esența și să se gândească doar la ceva grobian. Insinuatorilor, Brâncuși le-a răspuns: „Sculptura mea este Femeia, esența Femeii Eterne”.

De fapt, sculptura plecase de la o altă lucrare mai realist, numită „Woman

Nicolae MAREȘ

Memento Brâncuși

„Trebuie să încerci neconținut să urci foarte sus, dacă vrei să poți să vezi foarte departe.”

Constantin Brâncuși

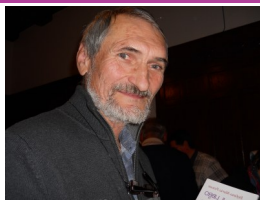
Pe drept cuvânt, se spune că sculptorul din Hobița, Constantin Brâncuși a fost artistul, care a revoluționat ideea de artă modernă, stârnind în perioada interbelică, numeroase controverse. Până într-acolo, încât s-a judecat cu Guvernul SUA, deoarece vameșii americani n-au vrut să recunoască valoarea artistică a operelor sale, considerându-le ustensile de bucătărie.

Pentru secolul al XX-lea, Constantin Brâncuși a fost unul din pionierii artei moderne. El a redefinit sculptura și a determinat lumea artei să accepte abstractul, esențializarea și, spiritualitatea în formă pură; el a trecut de la realismul tradițional românesc la o formă de artă abstractă, concentrată pe esența obiectului sau a ființei reprezentate. Unele din sculpturile sale, precum: *Coloana*

Looking in a Mirror” (n.r. „Femeie care se uită în oglindă”), inspirată chiar de prințesa Maria, dar Brâncuși a lucrat timp de ani de zile la simplificarea efectivă a formei până la a ajunge la ceea ce vedem azi la „Prințesa X”. „*Sculptura mea este despre femeie, toate femeile într-una, Femininul Eterno al lui Goethe redus la esența sa. Timp de cinci ani am lucrat, am simplificat, am făcut materialul să vorbească și să exprime ceea ce nu se poate spune*”, a adăugat Brâncuși. Scandalul de la Paris a fost o nimica toată față de ceea ce avea să urmeze șase ani mai târziu pe continent american. Brâncuși, în ciuda controverselor și a celor care nu erau pregătiți cultural să-i înțeleagă arta, a avut numeroși fani și adepți. Printre aceștia și Marcel Duchamp, cel care va deveni un celebru pictor francez. Ei bine, acest Duchamp, organizează la New York o expoziție personală Constantin Brâncuși, cu 71 de lucrări. Duchamp a plecat la New York cu exponatele. La vama americană, stupoare. Cum spuneam, ofițerii vamali au văzut lucrările din cutii, le-au analizat și au decretat scurt: *nu sunt obiecte de artă*. Motivul era unul hilar. Conform legislației de la acea vreme, operele de artă importate puteau intra în SUA fără taxă vamală, dar numai dacă respectau canoanele conservatoare ale artei. Nu erau sculpturi, dacă imitau direct formele naturale sau lucrări clasice. Sculptura abstracționistă a lui Brâncuși nu se potrivea acestei definiții. Mai ales, după ce au văzut lucrarea „Pasărea în spațiu”, care nu semăna deloc cu o pasăre, în accepțiunea ei naturală. Era o formă alungită, din bronz, elegantă și curbată, fără aripi, cap sau ochi. Ea sugera doar zborul și grația unei păsări. Ideea lui Brâncuși era esența zborului, nu detaliile fizice. Lucrarea capta lumina și crea impresia de mișcare și ușurință, de parcă ar zbura. Abstracțiunile acestea erau însă total străine pentru oficialii vamali care căutau să vadă o pasăre, așa cum oricine le poate vedea în natură, cu pene, cioc, aripi. Așa că s-au hotărât să o treacă la categoria ustensile de bucătărie și să o taxeze cu aproximativ 200 de dolari. Abia după intervenții sporite pe la autorități, din partea prietenilor lui Brâncuși, și mai ales a artiștilor americani pasionați de lucrările românului din Hobița, lucrările au fost acceptate în țară și duse la Galeria Brummer. Expoziția a avut un succes fulminant, fiind ulterior preluată și de Clubul Artei din Chicago. Cu toate acestea rămânea o chestiune nerezolvată: arta lui Brâncuși nu putea să rămână la categoria ustensile de bucătărie. A urmat o luptă juridică care a schimbat profund viziunea despre artă și a fost sentința care a oferit, în mod legal, legitimitate artei moderne.

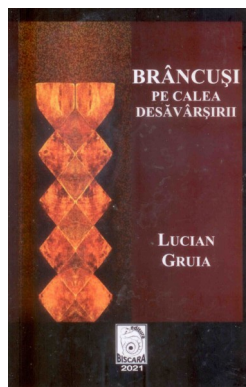
Toată tevatura a început după ce evaluatorul vamal a precizat că toate lucrările vândute în Statele Unite, de Brâncuși, vor fi taxate, pentru că nu reprezintă obiecte de artă.

Lucian GRUIA

BRÂNCUȘI DEMIURG

Motto: *"Brâncuși a vrut să-i semene lui Dumnezeu și i-a reușit pe deplin acest lucru."*
(Karl Sandburg)

Orice creație artistică tinde să reitereze, fragmentar sau cvasi-integral, facerea lumii. Înfăptuirea creației este sacră, absolută, eternă – o fereastră deschisă din timp spre veșnicie, prin care clipa efemeră se proiectează în “illo tempore” = timpul fabulos al începuturilor. În limba egipteană cuvântul “sculptor” înseamnă “creator”. Nici unui

artist plastic nu i se potrivește mai bine acest epitet ca lui Constantin Brâncuși, demiurgul unui univers artistic unitar, articulat armonios între toate compartimentele sale. Despre rostul novator al artei și rolul demiurgic al artistului, sculptorul s-a pronunțat în repetate rânduri /1/:

“Arta nu face decât să înceapă continuu.”

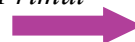
“(…) Artistul trebuie să știe să scoată la lumină ființa din interiorul materiei și să fie unealta care dă la iveală însăși esența sa cosmică într-o existență cu adevărat vizibilă.”

Exegeții au remarcat aspectele cosmogonice ale sculpturilor brâncușiene, de la ovoidul pur al *Începutului lumii* la arborele cosmic/axis mundi – *Coloana fără sfârșit*, precum și viziunea artistului asupra destinului tragic al omului în existența sa efemeră, de la grupul mobil intitulat, chiar de artist, *Copilul în lume (Micuța franțuzoaică + Coloana + Cupa)* la *Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu* și la proiectul *Templului eliberării sufletului de corp*.

În ceea ce privește analiza întregii creații brâncușiene, Ionel Jianu a mers cel mai departe dintre toți exegeții, încercând să grupeze în cicluri tematice toate sculpturile artistului.

În *MONOGRAFIA* din 1963/2/ autorul propune gruparea sculpturilor după trei mari teme (care oferă o privire asupra cosmogoniei și gândirii filosofice brâncușiene):

1). misterul existenței, evocând **Facerea lumii** și etapele trezirii conștiinței umane (*Începutul lumii, Noul născut, Adam și Eva, Primul pas, Prometeu, Fiul risipitor, Leda,*

Muza adormită, Muza, Vrăjitoarea, Socrate, Spiritul lui Buddha);

2). construirea lumii și legătura om și pământ (*Coloana fără sfârșit, Poarta sărutului, Masa tăcerii, Templul contemplării și al descătușării*);

3). solidaritatea dintre tot ce există și aspirația spre absolut (*Măiastra, Pasărea în văzduh, Peștele, Cocoșul, Pinguinii, Foca, Țestoasa zburătoare*).

În INTRODUCEREA LA SCULPTURA LUI BRÂNCUȘI din 1976 /3/ Ionel Jianu privește opera artistului plastic român ca formă în devenire pe 3 mari axe:

a). drumul către omenie și căutarea formelor primordiale (*Sărutul, Rugăciunea, Începutul lumii, Noul născut, Adam și Eva, Fiul risipitor, Vrăjitoarea, Spiritul lui Buddha*);

b). nostalgia cerului (*Măiastra, ciclul Păsărilor în văzduh, Cocoșul, Foca, Țestoasa zburătoare*).

c). în căutarea absolutului (*Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu, Templul contemplării și al descătușării*).

Ambele sisteme de grupare lasau la o parte seria portretelor – ciclul *Domnișoarei Pogany, Portretul Doamnei Eugen Meyer, Portretul Principesei X, Portretul lui Nancy Cunard*, variantele *Negresa albă și Negresa blondă*, seria *Torsurilor, Cumințenia pământului* și altele.

În ultima carte, pe care Ionel Jianu a dedicat-o operei lui Constantin Brâncuși /4/, autorul încadrează aceste portrete și torsuri în capitolul "Om și natură în opera lui Brâncuși", întregind astfel viziunea sa asupra universului artistic brâncușian.

Aceluiași subiect fascinant i-am dedicat cartea mea UNIVERSUL FORMELOR LUI BRÂNCUȘI (Editura Fundației C. Brâncuși din Târgu-Jiu, 2001), /5/ în care remarcam trei modalități de decodificare/interpretare a unității acestuia:

1. metamorfoza unei singure forme plastice – ovoidul;

2. materializarea mitologiei cosmologice din triada oului primordial - țestoasa, imago munda – axa lumii;

3. materializarea formelor plastice ale prototipurilor ființelor reale, după model platonice și biblic.

Într-o carte celebră (MARII INIȚIAȚI), pe care Brâncuși o avea în bibliotecă /6/, Edouard Schuré subliniază că preoții egipteni încifrau în scrierile sacre hieroglifice trei sensuri de semnificare: **propriu, figurat și transcendent** (pentru inițiați).

Această ierarhizare a semnificațiilor textelor cred că se va revela și în încercările de deco-

dificare ale universului brâncușian pe care le propun în continuare.

1. Metamorfoza ovoidului (sensul propriu)

Forma plastică cea mai potrivită (simplă, sugestivă) pentru exprimarea genezei este cea ovoidală (oul, pânțelele matern).

De aceea, *Începutul lumii* brâncușiene are această formă organică, pură, sugestivă chiar și la o atingere tactilă (opera, denumită și *Sculptura pentru orbi* a fost mascată într-un sac prevăzut cu mâineci de acces pentru pipăit).

Această formă privilegiată, organică, odihnitoare, palpită, pare imponderabilă (având o suprafață minimă de contact cu suprafața pe care este așezată).

Crestând cu *Barda* (sabia timpului) ovoidul pur al *Începutului lumii*, se conturează o gură, prin care universul scoate *Primul strigăt* (capul *Primului pas*, distrus de artist). Continuând creșterea până la desprinderea unei calote ovoidale și conturându-i o mică bărbie și un strop de năsuc, *Primul strigăt* devine *Noul născut*.

Alte sculpturi brâncușiene rezultă prin metamorfozarea plastică a acestor forme superbe prin simplitatea ei arhetipală: gușile păsăruicilor sunt ovoide bombate, corpurile *Măiestrelor* - ovoide ușor alungite, *Focile* - ovoide topite, mult alungite (aproximativ cilindrice) și îndoite aproape la 90 de grade, *Animalul nocturn* și *Peștii* sunt ovoide turtite (aplatizate), iar *Păsările în spațiu* sunt felii (ca de pepene) decupate din asemenea ovoide fluide.

În *Muzele adormite* și *D-șoarele Pogany* ovoidul ușor înclinat al chipurilor, cufundă sufletele prin uitare de sine în reverie.

Mișcarea de aplecare a capetelor *Principeselor X, D-șoarelor Pogany* și a femeii prosternate în *Rugăciune*, pe arcu unei elipse (rezultatul unei secțiuni plane printr-un ovoid) transfigurează cu blândețe sufletele prin împăcarea cu sine.

Conturul părului ființelor îmbrățișate în *Sărut* creează un spațiu ovoidal protector al iubirii eterne.

Cumințenia pământului pare un embrion chircit în pânțelele ovoidale al *Începutului lumii*.

Romboedrele *Coloanei* nesfârșite pot fi și ele înscrise în ovoide verticale, suprapuse.

Verticala *Coloanei* și zborul *Păsărilor* eternizează forma ovoidală individuală prin înălțare cosmică și identificare cu *Începutul lumii* (eliberarea prin ieșirea din sine), pe când *Muzele adormite* descoperă universalul/divinul în sine (eliberarea prin introspecție).

Această identificare Om = Cosmos ar fi fost exprimată cel mai pur într-una din variantele propuse de unii exegeți (cea ovoidală) a proiectului *Templului eliberării sufletului*

de corp (spațiul sacru al meditației având forma craniului omenesc, identificat cu forma ovoidală a cos-mosului) /7/.

Putem accepta acum, cu puțină bunăvoință (exceptând sculpturile din lemn, care se îndepărtează mult de această formă), afirmația sculptorului Henry Moore, potrivit căreia Brâncuși a fost "martirul unei singure forme - ovoidul".

2. Materializarea mitologiei cosmogonice din triada oul primordial – țestoasa (imago mun-di) – axa lumii (sensul figurat)

Problema genezei universului, prioritară în economia formelor plastice brâncușiene, o putem trata și altfel, pornind de la omologia ou - țestoasă - axis mundi, propusă de Sergiu Al-George /8/.

Trebuie însă să ne despărțim de afirmația celebrului indianist potrivit căreia Brâncuși aparține mai mult mitologiei indiene decât celei autoh-tone, întrucât considerăm că părintele sculpturii moderne a coborât pe filiera tradiției populare ro-mânești până la mitologia comună indo-europeană, ceea ce poate explica influențele remarcate de regretatul Sergiu Al-George.

În sprijinul părerii noastre cităm pe remarcabilul brâncușiolog arhetipal Ion Pogorilovschi: "Temele majore brâncușiene nu pot fi decodate decât presupunând în ele, ca pe o engramare profundă, nostalgia unui arhitectural *paradis pierdut*, adică văzând cum în aceste sculpturi subzistă memoria ancestrală a casei românești patriarhale cu detaliile ei constructive și decorațiile în lemn ce au *căzut* din condiția lor ca să devină sculptură cultă..

(Ne gândim la casa tradițională centrată cosmic, într-o topografie mitică, ca loc de comunicanță sărbătorească între nivelele lumii -, aspecte ce dau casei întregi, ca și detaliilor ei asazis ornamentale, o înaltă consistență simbolică)" /9/. Revenind la cercetarea noastră, să urmărim cum a tratat sculptural artistul nostru următoarele mituri cosmogonice fundamentale:

1. nașterea universului din oul primordial;

2. țestoasa, susținătoarea universului, "imago mundi";

3. separarea oului primordial/carapacei țestoasei în Cupele Cerului și Pământului prin intervenția unei divinități (germenele de aur), care apoi așează între ele ca element de susținere un ax al lumii/arbore cosmic). Cum a tratat Brâncuși aceste mituri, vom vedea în continuare.

1. Oul/ovoidul

După ce ne-am imaginat geneza universului brâncușian din ovoidul atemporal al *Începutului lumii* și trezirea sa la viață prin creșterea acestei forme

pure cu sabia timpului - moment în care se naște *Primul strigăt* -, să ne închipuim că acest moment marchează începutul separării Cupei Cerului de cea a Pământului.

Cronologic, primul moment semnificativ al acestei separări o marchează brațele orizontale ale cuplului monolit *Sărutul* din 1907 (capetele alipite putând reprezenta în această cheie - Cupa Cerului; iar busturile - Cupa Pământului. Mai abstract, motivul este reprezentat de ochii alipiți, dacă îi rotim cu 90 de grade, căci iubirea poate roti osia lumii).

Ouăle de paști, încondeiate cu motivul *Sărutului* de Natalia Dumitresco, la sugestia lui Brâncuși, relevează perfect sugestia noastră. Putem accepta, într-o altă interpretare că personajele *Sărutului* semnifică: bărbatul - Cerul iar femeia - Pământul (demarcația fiind acum verticală). Motivul cosmogonic al *Sărutului* va evolua în *Coloana sărutului* (varianta a II-a), stâlp cosmic susținând Cupa Cerului (capitelul dezvoltat în arcele de cerc derivate din motivul ochilor alipiți sau al calotelor sferice). În *Piatra de hotar*, cuplul alipit devine axis mundi, iar Cupele Cerului și Pământului fiind întruchipate de același motiv.

Coloana sărutului cu dublu capitel - macheta *Templului descătușării sufletului de corp* (varianta definitivă) ar fi reprezentat culmea evoluției acestui motiv, Cupa Cerului urmând să fie reprezentată de camera individuală pentru meditație /10/. *Cariatidele* (simple sau duble), susținând capiteli paralelipipedice, joacă un rol similar *Coloanelor sărutului* - omologabile ca "axis mundi".

Chiar *Masa tăcerii* poate constitui un exemplu sugestiv al momentului separării cupelor, roata de moară superioară fiind a Pământului (dacă ne amintim legenda românească a formării munților, când, până a-l consulta pe arici, Dumnezeu a făcut Pământul prea mare și nu mai încăpea sub Cer). În această ipoteză, monumentul menționat poate sugera un univers răsturnat, văzut din perspectiva mortului, căci *Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu* are o semnificație fundamental funerară. Tot o răsturnare a cupelor, de această dată cu o altă conotație, o reprezintă scaunele clepsidrice din jurul *Mesei*, cele ale *Aleii* și jumătățile modulelor inferior și superior ale *Coloanelor infinite*. Acum ele sugerează nesfârșirea, Cupa Pământului de deasupra așteptându-și Cupa Cerului pentru a-și împlini ciclul cosmogonic (modulele întregi ale Coloanelor reprezentând etape încheiate în istoria repetabilă a universului). Originalitatea lui Brâncuși se vedește ingenios în alipirea cupelor obținute prin aliterția entitate sculpturală - imagine reflectată în oglindă (disc polisat, bazin cu apă, soclu etc), realizând astfel:

- o clepsidră din *Peștele* congruent reflecției sale în disc șlefuit;

- un ovoid, aglutinând *Animalul nocturn*, imaginii sale reflectate/răsturnate;
- o coloană din două ovoide - *Noul născut* și adiacenta sa oglindită.

Torsul de femeie (ovoid vertical din care lipsește calota superioară) poate fi identificat drept Cupă a Pământului, în conformitate cu mitologiile popoarelor de păstori și agricultori, care atribuiau Pământului (datorită fertilității sale) virtuți materne (chiar și în mitologia chineză principiul feminin yin desemnează ogorul, iar cel masculin, yang - cerul).

Cupele rustice brâncușiene simbolizează și ele țărâna și deșertăciunea, dacă le asociem cu cea din care *Socrate* și-a băut cucuta, încheindu-și destinul terestru.

Tot Cupe ale Cerului pot fi considerate și arcadele porților brâncușiene

- *Arcada* (aflată astăzi în muzeul de artă din Philadelphia);

- *Poarta zimțată* a fostului atelier din Impasse Ronsin nr. 11 (azi în muzeul parizian de artă modernă);

- *Poarta sărutului* (lintoul incizat cu motivul ființelor îmbrățișate - iar pilonii de susținere în această situație pot fi coloane cosmice).

Bazinele emisferice/jumătățile superioare ale carapacei țestoasei ale lui *Platon* și ale *Micutei frantuzoaice* (sculpturi aproape identice), reprezintă de asemenea Cupe Celeste, iar picioarele lor, alcătuite din ovoide alungite (identice cu cele ale coloanei vertebrale a lui *Socrate*), pot fi omologate drept coloane cosmice.

În cazul grupului mobil *Copilul în lume*, Cupa Cerului *Micutei frantuzoaice* / *Platon* se închide prin Cupa Pământului - *Căucul* de pe fruntea lui *Socrate*, accentuându-ne astfel destinul nostru de ființe muritoare.

Aceeași întregire a cupelor între două entități sculpturale asociate o putem descoperi și în cazul monumentului funerar din cimitirul buzoian Dumbrava, unde femeia îngenunchiată în *Rugăciune* simbolizează Pământul, în timp ce bustul defunctului *Petre Stănescu* sugerează Cerul în care acesta s-a mutat întru vesnicie.

Putem interpreta și sculpturile etajate ca o suprapunere de cupe și astfel *Eva* devine Cerul lui *Adam*; *Planta exotică* organică - Cerul soclului ei mineral;

arcada porții *Fiului risipitor* - Cerul apăsător și muștrător al celui rătăcit, care revine spășit la dreapta credință.

În ultimă instanță, toate sculpturile pot constitui Cerul soclurilor lor și împreună pot deveni axe ale lumii.

2. Țestoasa = imago mundi

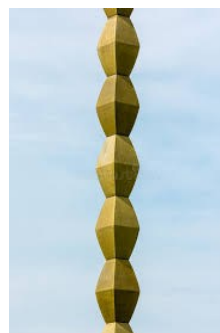
Brâncuși stilizând carapacea broaștei țestoase a identificat-o cu un ovoid verticalizat, surprins în momentul înălțării/desprinderii cupelor, fenomen trădat de prezenta intersecției

a două axe perpendiculare (perforaturile cap - coadă și cele ale ieșirii labelor din învelișul osos). Țestoasa realizată în 1944 (primind prin stilizarea menționată o singură pereche de picioare) exemplifică supoziția noastră.

Ovoidul vertical perforat îl regăsim în soclul Himerei, la unul dintre tabureții din atelierul artistului, la partea inferioară a Regelui regilor - sugerând mitul țestoasei ca picior de susținere al universului.- Ovoidul perforat, amplasat în poziții superioare (capetele ilustrilor Budha și Socrate) reprezintă identitatea lume - spirit, imagine a universului întreg.

Dar cea mai limpede trimitere la această omologie o reprezintă celula de meditație a Templului descătușării sufletului de corp, exteriorul ei reprezentând intersecția celor două axe menționate. Abia spre sfârșitul vieții artistul se va opri explicit asupra temei, Țestoasa așezată pe picioare redând funcția ei de susținere a lumii, iar Țestoasa zburătoare poate fi considerată Cupa Pământului gata să se ridice la Cer, ea reprezentând desigur cântecul de lebdă al artistului însuși (ultima sa lucrare originală).

3. Coloana cerului

Coloanele nesfârșite trimis indubitabil la axis mundi, suprapunând totodată arborele cosmic/bradul ascendent celui descendent. Coloanele sărutului și Criatidele pot fi asimilate aceluiași destin prin similitudine. Piatra de hotar identifică Pământul - Omul și Cerul prin motivul Sărutului.

Aspecte columnare au și alte sculpturi brâncușiene (Adam și Eva, Spiritul lui Buddha, Socrate, Platon, Planta exotică, Torsurile de băiți și fete, chiar Păsările în vâzduh (despre care autorul lor spunea că dacă ar fi mărite la infinit, ar putea susține Bolta Cerească - lucru pe care l-am mai amintit) - îndeplinind aceeași funcție.

În sfârșit soclurile își plasează sculpturile susținute în centrul lumii, comunicând nemijlocit cu Pământul și Cerul.

Există oare în universul brâncușian o sculptură care să marcheze tocmai

momentul spargerii ovoidului/carapacei țestoasei și înălțarea lor prin Coloana Cerului? Răspundem afirmativ, Portretul doamnei L(éone) R(icou) în care regăsim extrem de clar cupele/calotele ovoide și axa lumii realizată printr-o succesiune verticală de ovoide alungite (procedeu cu care ne-am familiarizat deja la Socrate și Platon/Micuta frantuzoică). În cazul portretului menționat, care reprezintă un cap uman, regăsim identitatea om = univers.

De ce a reprezentat artistul acest moment cosmogonic fundamental prin Portretul doamnei L.R. și nu printr-unul al vreunui personaj ilustru, rămâne desigur tot o dodie brâncușiană. În finalul excursului nostru mitologic să revedem Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu prin această perspectivă cosmogonică, privindu-l rintr-o dublă perspectivă: a defunctului și a noastră. Pentru cel plecat în marea călătorie, Masa tăcerii reprezintă momentul realipirii cupelor, sfârșitul lumii, încheierea ciclului, iar scaunele clepsidrice din jurul Mesei și de pe Alea sunt amintirile lumii abia părăsite și de care îi este greu să se desprindă. Poarta sărutului semnifică pentru defunct Poarta Cerului, iar Coloana nesfășită marchează drumul ascensional spre contopirea cu absolutul.

Pentru noi, Masa tăcerii marchează momentul separării cupelor, începutul ciclului, scaunele Mesei și ale Aleii sunt "hodini" pentru pomenirea celor plecați, iar Poarta și Coloana semnifică iubirea și recunoștința noastră eterne.

Cu urcarea sufletului la cer pe Coloana nesfășită (de la Târgu-Jiu), sau prin interiorul Templului descătușării sufletului de corp, proiectat pentru Indor, revenim la motivul trecerii lumilor. Momentul revelației în Templul eliberării, din păcate nerealizat, mi l-am imaginat în felul următor /10/.

Templul urma să aibă forma Coloanei sărutului cu dublu capitel, în interiorul căruia s-ar fi ajuns printr-un pasaj subteran. Piciorul coloanei ar fi fost îngropat în pământ, la suprafață trebuind să rămână numai capitelul, înconjurat de apă, care ar fi adăpostit celula individuală de meditație. Laturile incintei trebuiau să fie orientate exact spre cele patru puncte cardinale. Interiorul ar fi adăpostit un bazin cu apă și următoarele sculpturi:

- trei Păsări în spațiu (una din bronz polisat, amplasată pe latura estică, una din marmură neagră pe latura nordică, una din marmură albă pe latura sudică);

- Regele regilor/Spiritul lui Buddha pe latura vestică;

- Coloana sărutului cu simplu capitel, susținând urna cu cenușa funerară a prințesei indiene, pe latura sudică, alături de Pasărea de marmură albă. Pereții camerei ar fi fost acoperiți cu fresce reprezentând păsări în zbor.

Vizitatorul ar fi pătruns în pasajul descendent subteran printr-o intrare nu prea largă. Îmi închipui că traseul spiralat descendent ar fi fost ca o peșteră iluminată cu făclii, a cărei secțiune s-ar fi îngustat treptat. Prin ferestrele lăsate special prin susținerea de piatră s-ar fi putut vedea alternanța de strate ale rocii. Ultimul ocol al spiralei, ar fi trebuit parcurs aplecat, sau chiar în genunchi. În această ipostază, peregrinul și-ar fi amintit de Rugăciunea brâncușiană, care mășăluiește, purtându-și crucea, în genunchi, despuiață de orice vanitate (și veșminte) în fața domnului. De altfel, după cum povestește Florence Hetzler, se pare că însuși Brâncuși intenționa să amplaseze Rugăciunea în Templul său. Astfel, gândindu-se la deșertăciunea vieții, vizitatorul ar fi ajuns la intrarea în piciorul Coloanei, unde l-ar fi întâmpinat un bazin cu apă până la glezne.

Trecând desculț prin apa rece ca gheața, ar fi simțit un fior, întâi prin șira spinării, apoi prin tot corpul, uitând orice senzație fizică. Ar fi urcat în continuare ușor, prin interiorul lujerului Templului, pe scara albă ascendentă, până ar fi pătruns în camera de meditație, prin trapa practică în pardosea. Aici, în clar – obscurul incintei, ar fi înaintat până la marginea bazinului cu apă, unde l-ar fi întâmpinat o Coloana sărutului cu simplu capitel susținând urna funerară cu cenușa defunctei.

Meditând asupra vieții noastre trecătoare, pelerinul ar fi cercetat încăperea, înconjurând bazinul. Ar fi descoperit cu surprindere, săpate în marginea nordică a bazinului niște locașe curbate organice (șanțulețe semicirculare având un diametru egal cu cel al picioarelor omenești), invitându-l să îngenuncheze. Privind prin penumbra încăperii, omul îngenunchiat pentru reculegere ar fi întrezărit, conform aranjamentului pe care-l propun, sculpturile menționate, adăpostite în nișe.

Înainte de iluminarea naturală (nemijlocită) a încăperii, sculpturile ar fi părăsit nișele lor și acționate de mecanisme silențioase ar fi poposit pe marginile bazinului cu apă, înclinându-se ușor, alăturându-se parcă vizitatorului aflat în reculegere. În penumbra încăperii, s-ar fi distins neclar în acest moment, contururile sculpturilor ca niște umbre. Și deodată lumina ar fi pătruns în incinta sacră, coborând sofianic prin nișa tavanului, iluminând frescele cerești reprezentând Păsări în zbor, de pe peretele vestic, transformând deodată Pasărea de aur într-o flacără orbitoare. Cel îngenunchiat în meditație ar fi fost o clipă orbit/strivit, luând poziția aplecată a Rugăciunii brâncușiene, identificându-se cu starea spirituală a acesteia, trebuind să-și coboare privirea în bazinul cu apă. Îngenunchiați în Templu, am fi descoperit uluiți, la momentele zenitale ale echinocțiilor de primăvară și toamnă, propriul nostru chip

reflectându-se în oglinda apei împreună cu imaginile sculpturilor brâncușiene sosite pe marginea bazinului: Pasărea albă a noastre efemere, Pasărea neagră a morții noastre viitoare, Coloana sărutului cu simplu capitel purtând urna cu cenușa funerară a defunctei iubite și cu Regele regilor, adică Dumnezeu – Tatăl. Până să ajungă soarele la zenit, imaginea Pasării de bronz polisat, întruchipatoarea Duhului sfânt ar fi fost acaparatoare, pe când aceea a Tatălui – Regele regilor abia s-ar fi întrezărit minusculă în dreapta noastră. Dar până să ne dezmeticim, - soarele ar fi ajuns la zenit și chipul Regelui regilor s-ar fi extins, devenind egal ca dimensiune cu acela al Pasării de aur (dar mai estompat, sculptura fiind realizată în lemn). Și toate formele rețelate s-ar fi întâlnit într-o cruce.

Ce am fi putut noi îngâna în această clipă de extaz, decât finalul rugăciunii creștine, binecunoscute nouă: "În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Amin!" Și fiecare dintre noi am fi simțit că suntem Fiul! Pentru că am fi constatat cu mândrie că am fi fost postați în dreapta Regelui regilor! În clipa revelației astfel imaginate, am fi presimțit, prin contopirea cu spiritul divin, marea eliberare a sufletului din închisoarea trupului, pe care o vom trăi în clipa expierii.

Apoi, soarele continuându-și drumul pe boltă, imaginea Regelui regilor ar fi crescut coplesitor, pentru ca în final, - întreaga imagine a chipurilor rețelate în oglinda apei să se urce pe marginea estică a bazinului, apoi pe aripile Păsărilor zugrăvite în frescă pe bolta estică a incintei și în final să dispară în văzduh, prin orificiul Templului.

Sufletul nostru eliberat și-ar fi văzut din înaltul încăperii trupul rămas împietrit în Rugăciune, apoi, părăsind incinta prin orificiul tavanului, s-ar fi contopit cu lumina divină, risipindu-se în cerul senin.

Revenindu-ne din extaz, am fi constatat că sculpturile s-au întors în nișele lor și clar obscurul domină iarăși încăperea.

Ne-am fi regăsit uimiți trupul amorțit, ne-am fi ridicat cu efort și după câteva mișcări de dezmoțire am fi părăsit Templul întorcându-ne la îndeletnicirile noastre zilnice. Și dacă am fi fost tentați vreodată să mai săvârșim vreo faptă nedemnă ne-am fi gândit foarte serios asupra comiterii ei întrucât, dacă am săvârși-o nu cred că am mai avea curajul să ne privim chipul contopindu-se cu al Tatălui divin și al Sfântului Duh, în Templul brâncușian al eliberării.

Prin acest templu, Brâncuși voia să împace atât elementele budiste ale comenzii prințului indi, cât și credințele sale religioase, creștine.

Elementele budiste sunt: credința în reîncarnare, păsările suflete, bazinul cu apă în care se

reflectă viața noastră trecătoare, Regele regilor/ Spiritul lui Buddha ca îndrumător spiritual spre contopirea cu Nirvana, simbolizată prin cerul senin de deasupra templului.

Din creștinism, Brâncuși a preluat crucea, iar semnul clar că urma să uziteze întâlnirea reflexelor sculpturilor în bazinul cu apă, sub această formă, îl constituie desenele făcute de artist pentru versiunea templului în aer liber /11/.

3. Materializarea formelor plastice ale ideilor pure, după modelul genezei biblice (sensul transcendent)

Modelul biblic este momentul cel mai înalt în decodificarea unității universului plastic brâncușian. Dar și aici ne întâmpină o surpriză. Sensul transcendent al genezei biblice trebuie considerat cel dat de Moise acestui capitol, al cărui autor chiar este (după Fabre d'Olivere), sens cunoscut de sculptorul român din cartea lui Eduard Schouré – MARII INITIAȚI, pe care o avea în bibliotecă.

Sensul acesta esoteric, s-a pierdut prin traduceri succesive ale Bibliei, din egipteană hieroglică a lui Moise în ebraică, greacă și latină (făcute de neinitiați), astfel că noi, astăzi citim un text inferior/ignorant.

Conform sensului transcendent al cosmogoniei date de Moise și prezentate în cartea fascinantă a lui Eduard Schuré /6/, Dumnezeu/Aelohim nu a făcut în cele șase zile ale creației universul material ci pe cel imaterial/spiritual, al principiilor tuturor formelor de existență.

La începutul genezei numai gândul lui Dumnezeu exista în spațiul noetic divin, nesubstanțializat, iar lumina făcută în ziua dintâi nu era lumina fizică, ci lumina spirituală, sufletul universal din care se vor naște toate sufletele individuale ale ființelor.

În acest sens trebuie să interpretăm universul brâncușian ca încercare fără precedent în istoria artelor lumii, de a crea o lume deplin articulată a ideilor pure, a prototipurilor ființelor terestre și celeste, printr-o viziune colosală, decurgând din matricea noastră stilistică specifică.

Acum, ne putem închipui geneza universului artistic brâncușian, astfel /5/:

Ziua întâia

La început, în spațiul brâncușian era lumina și somnul; sculptorul meditând, a concentrat energia minerală a somnului până când acesta s-a materializat într-un ovoid, Începutul lumii.

Ovoidul era pustiu și gol, numai lumina și gândul lui Brâncuși se mișcau deasupra somnului. Încet, încet, prin mângâieri, artistul a șlefuit ovoidul până când de pe suprafața acestuia a țâșnit lumina rețelată. E ca și cum lumina

absorbită ar țâșni din interiorul formei și s-ar curba docilă în jurul suprafețelor șlefuite ori polișate, sfîșîind volumele cu o aură.

Astfel, a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua întâia!

Ziua a doua

Priviți! Suprafața ovoidului se mistuie în lumină. Nu știm cu certitudine unde se termină piatra, oțelul sau bronzul și unde începe lumina spiritualizată. Această suprafață incertă, mîntuită de lumină, o putem numi uscat și ea desparte pămîntul și apa brîncușiană de cerul aspirațiilor spre care ființele universului își vor înălța trupurile clare. Astfel, a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a doua!

Ziua a treia

Lumina și somnul, amestecat într-un subtil dozaj, constituie materia universului brîncușian; putem considera somnul - partea minerală, pămîntul, iar lumina - viața, lumina - viața, gîndirea, spiritul. În centrul ovoidului somnul este mai concentrat, la suprafața formei lumina și somnul se amestecă în cantități egale, apoi, în cer, rămîne numai lumina și poate amintirea somnului.

După ce uscatul s-a răcit, lumina reflectată și cea interioară au înghețat, acoperind pămîntul cu Plante exotice.

Astfel, a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a treia!

Ziua a patra

Brîncuși a instituit în universul său două legi fundamentale: prima înalță formele pe verticală, făcându-le imponderabile - această tentație a luminii și zborului constituie luminătorul cel mare”; a doua, concentrează volumele până la împăcarea cu sine, eliberându-le interior - este “luminătorul cel mic”, tentația somnului. Din liniște, seninătate, blîndețe, bucurie și puritate, artistul a făcut *Muzele* - “stelele” sale -, ele sunt niște semne care vor arăta oamenilor cum trebuie să le fie zilele și anii.

Astfel, a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a patra!

Ziua a cincea

Luminile cerului, apei și pămîntului erau nemișcate. Brîncuși a făcut atunci viețuitoarele chtoniene: *Animalele nocturne*; viețuitoarele mării: *Peștii*; pe cele amfibii: *Focile*, *Țestoasele*, *Pinguiinii*; pe cele ale văzduhului: *Păsăruicile*, *Măiestre-*

le, *Păsările în spațiu*.

Astfel a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a cincea!

Ziua a șasea

Ca să vestească apariția omului, Brîncuși a sculptat altarul soarelui, *Masa tăcerii*. Apoi a modelat *Cumințenia pămîntului* și primul cuplu uman - *Adam și Eva*, din care va descinde întregul șir de copii, bărbați și femei care vor popula lumea.

Cum totul în universul artistului se naște din iubire, Brîncuși a amplasat în jurul *Mesei tăcerii* șase perechi de scaune pe care a așezat șase cupluri primordiale, făcute după chipul și asemănarea puității sufletului său:

1. - viețuitoarele chtoniene (*Cumințenia pămîntului* și *Animalul nocturn*);
2. - viețuitoarele mării (*Peștii*);
3. - viețuitoarele amfibii (*Focile*);
4. - viețuitoarele aerului (*Păsările*);
5. - viețuitoarele terestre/oamenii (*Adam și Eva*);

6. - personajele mitologice, aspirațiile oamenilor și ale tuturor ființelor (*Prometeu* și *Muza adormită*).

Și nu l-a așezat pe om stăpîn peste celelalte viețuitoare, ci toate își ocupă locul firesc la masa tăcută a armoniei lumii.

Descendenții acestor cupluri primordiale vor popula întregul univers, evoluând continuu spre înaltare solară și reverie ovoidală.

Ca să vestească începutul metamorfozei formelor, Brîncuși a făcut *Cocoșii*, amplasându-i (câte unul) în spatele fiecărui cuplu așezat la *Masa tăcerii*, iar pe altarul solar a plămădit/desăvârșit *Începutul lumii*.

Astfel, a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a șasea!

Ziua a șaptea

După șase zile, construcția universului a fost încheiată. Brîncuși și-a contemplat creația, a văzut că totul era armonie și a binecuvîntat-o să aducă ființelor care o populează, bucurie pură și veșnică.

Atunci sculptorul s-a împăcat cu sine însuși și s-a odihnit. Meditînd, a ajuns la concluzia că lumea căreia a reușit să-i dea viață a devenit independentă, autonomă și nu mai avea nevoie de creatorul ei.

A contruit o scară la cer, o *Coloană infinită* pe care s-a urcat în văzduhul de lumină divină și nu s-a mai întors niciodată.

Astfel a fost o seară și apoi o dimineață; aceasta a fost ziua a șaptea!"

*

Continuând prezentarea genezei lui Moise, Edouard Schuré ne relevă și alte posibilități de interferențe cu statuara brâncușiană.

E vorba de Eva și de Iahve/Aelohim. Eva, în denotația transcendentă moiseeană, pe filiera Isis – Eva – Ieva – Iahve, simbolizează principiul feminin universal (terestru și celest, ca Isis), dar înglobează prin particula I (ca Ieva) și forta principiului universal masculin, devenind prin această androginitate spirituală, nu numai femeia lui Adam (principiul universal masculin) ci și soția spirituală a lui Iahve/Stăpânul Universului = Regele Lumii /2/.

Dacă ne gândim că Brâncuși a sculptat în lemn, mai întâi ca entități separate, pe Adam și Eva, suprapunându-le în final, putem concluziona că a ajuns la acest rezultat meditănd la cartea lui Edouard Schuré despre androgenizarea semnificației esoterice a Evei biblice. (Faptul că Adam o susține pe Eva pe umeri ne amintește desigur de concepția românească tradițională conform căreia bărbatul este stâlpul casei).

De asemenea, prin asemănările formale (aspectul columnar, spiralat al torsurilor) ale sculpturilor brâncușiene Adam și Eva și Regele regilor/Spiritul lui Buddha, putem apropia pe acesta din urmă de Iehova/Aelohim și mai departe, cuplul realizat prin alăturarea celor două opere plastice realizate ar putea simboliza spiritele supreme din univers, adică pe Dumnezeu și soția sa spirituală Eva biblice esoterice (la acest ultim gând contribuie și floarea de lotus de pe fruntea Regelui Lumii, pe care o regăsim și pe capul sceptrelor zeiței egiptene Isis – Eva).

Viziunea lui Brâncuși asupra spiritelor universale decurge din cea mai pură tradiție patriarhală autohtonă: stilizarea formelor, sculptarea în lemn, aspectul de coloană de casă cosmică țărănească.

Că Brâncuși voia să creeze firesc, ca și natura însăși, dar nu forme efemere ci însăși tiparele ființelor și lucrurilor, imaginile arhetipale, prototipurile, formele plastice ale ideilor pure, sufletul/spiritul ființelor, esența lucrurilor (legea universală care le stăpânește) o mărturisește singur /1/:

“Colaborarea intimă între artist și materialele folosite, precum și pasiunea care unește bucuria meseriașului – cu elanul vizionarului, îl duc pe rând la esențializare, la forma ideii în sine...(...)”

“Muncind asupra pietrei, descoperi spiritul – tăind în materie, măsura propriei ei ființe. (...) Trupul omenesc este frumos numai în măsura în care oglindește sufletul.”

“ (...) Transform accidentalul în așa măsură, încât să devină identic cu o lege universală.. (...) Conștient de importanta artei sale inovatoare, Brâncuși se îmbrăca la bătrânețe numai în alb și trona în atelierul său ca un zeu olimpian.

“Nu mai sunt demult al acestei lumi: sunt departe de mine însumi, desprins de propriul meu trup – mă aflu printre lucruri esențiale.”

După o viață trăită cu demnitate și într-o înaltă spiritualitate, se simtea aproape de Dumnezeu.

“ Eu mă aflu acum, foarte aproape de bunul Dumnezeu și nu îmi mai trebuie decât să întind o mână înspre El, ca să îl pipăi; Îl voi aștepta pe bunul Dumnezeu în Atelierul meu...”

Iar ca să nu treacă nelumit pragul lumilor, s-a logodit simbolic la senectute cu fiica dramaturgului Eugen Ionescu, în cea mai pură tradiție populară românească.

Note:

1. Constantin Zărnescu – *AFORISMELE ȘI TEXTELE LUI BRÂNCUȘI* (Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1980);

2. Ionel Jianu - *BRANCUSI* (Arted, Paris, 1963);

3. Ionel Jianu - Constantin Noica – *INTRODUCTION À LA SCULPTURE DE BRANCUSI* (Ed. Arted, Paris, 1976);

4. Ionel Jianu - CONSTANTIN BRÂNCUȘI – *Viața și opera* (Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1983 – cu o prefață de Constantin Noica).

5. Lucian Gruia - *UNIVERSUL FORMELOR LUI BRÂNCUȘI* (Editura Fundației C. Brâncuși din Târgu-Jiu, 2001)

6. Edouard Schuré – *Marii Inițiați* (Ed. Lotus, București, 1992);

7. Ștefan Georgescu -Gorjan - *TEMLUL DIN INDOR* (Ed. Eminescu, București, 1996);

8. Sergiu Al-George – *ARHAIC ȘI UNIVERSAL – INDIA ÎN CONȘTIINȚA CULTURALĂ ROMÂNEASCĂ* (Ed. Eminescu, București, 1983);

9. Ion Pogorilovschi – *MIRACOLUL EMINESCU* (Ed. Axa, Botosani, 1999);

10. Lucian Gruia – *MOMENTUL REVELAȚIEI ÎN TEMPLUL BRÂNCUȘIAN*

AL ELIBERĂRII (de ar fi fost să fie...) (Ed. Double P Press Production, Baia Mare, 2004);

11. Pontus Hulten, Natalia Dumitresco, Alexandre Istrati – *BRÂNCUSI* (Ed. Flamarion, Paris, 1986).

REGULAMENTUL

**Ediției a IX-a/2026 a
Concursului Național de Poezie
„Radu Cârnecki”,
organizat de Revista Arena literară și
Asociația Difuzorilor și
Editorilor Patronat al Cărții (ADEPC)**

1. Participarea este deschisă poezilor de limbă română, indiferent de vârstă și țara de rezidență;

2. Participarea la concurs are loc după achitarea unei taxe de înscriere de 250 lei. (În cadrul taxei sunt incluse: un exemplar din antologia concursului, un exemplar din nr. 41 al revistei Arena literară și taxa poștală pentru expediția lor la domiciliu.)

3. Poeziile, exclusiv inedite, maximum 5 pagini -5-10 poezii - vor fi trimise obligatoriu în word/doc, cu diacritice, paginare A4, font TNR de 12, spațiere de 1,15, folosind numai ghilimele românești, într-un attach. doc, prin e-mail pe adresa, arenaliterara1@yahoo.com, începând cu data de 01 martie 2026, orele 00.00, până la data de 15 aprilie 2026, orele 24.00.

Într-un attach separat, se va trimite un scurt CV literar de una pagină A 5, și separat datele de contact-nume și prenume, adresa de domiciliu sau rezidență, numărul de telefon și adresa de e-mail- și o fotografie bust.

4. Jurizarea se va face în perioada 1 aprilie-20 aprilie, grupajele de poezii fiind supuse atenției unui juriu format din 5 scriitori de prestigiu (3 poeți și 2 critici).

5. Tematica concursului: IUBIREA

6. Rezultatele vor fi anunțate în revista „Arena literară” nr. 41/apr.-iunie 2026, în alte publicații de profil, pe Facebook -pagina Nae Roșu- și în grupul Arena literară, pe site-ul: <http://editura-betta.com.ro>, pe alte site-uri culturale iar Premiarea laureaților va avea loc pe 7 iunie în cadrul Salonului Internațional de Carte „Bookfest”, 2026.

7. Se vor acorda:

MARELE PREMIU „RADU CÂRNECI” - susținut de doamnele Magda și Carmen Cârnecki;
PREMIUL SPECIAL „DRAGOȘ VRÂNCEANU”, - susținut de Asociația Culturală „Dor, Dragoș Vrânceanu” (Dl. Nelu Barbu);
PREMIUL SPECIAL „AURELIU GOCI” - susținut de dna Gabriela Banu;
PREMIUL SPECIAL „NICOLAE DABIJA”, susținut de Editura „Rafet”, Râmnicu Sărat (Dl. C-tin Marafet);

PREMIUL SPECIAL „NICOLAE DAN FRUNTELATĂ”, susținut de fam. Fruntelată;
PREMIUL SPECIAL „NICOLAE LABIȘ”, susținut de Editura Betta
PREMIUL SPECIAL „GEORGE STANCA”, susținut de dna Lena Stanca.

Premiile vor consta în Diplomă, un set de cărți și editarea gratuită a unui volum de poezie de aprox. 100 pagini.

7.a. Concurenții vor avea în vedere ca în situația obținerii unui premiu, în 15 zile din momentul comunicării de către organizatori a rezultatului (20.04.2026), să trimită manuscrisul până pe 5 mai 2026.

7.b. Pentru alte grupaje evidențiate de juriu, se vor acorda MENȚIUNI SPECIALE și MENȚIUNI, constând în DIPLOME și câte un set de cărți.

8. Grupajele de poezii care vor obține medii de peste 8,00, vor fi incluse într-o ANTOLOGIE.

9. Grupajele onorate cu distincții, vor fi publicate în numerele următoare ale Arenei literare și/sau în alte publicații de cultură cu care colaborăm.

10. Nerespectarea condițiilor de la pct.2 și 3, va conduce la eliminarea din concurs iar la pct.7 a, conduce la anularea editării gratuite a volumului.

11. După primirea documentelor prevăzute la pct.2 și 3, în 5 zile organizatorii le vor confirma prin mail autorilor dacă grupajul lor a fost acceptat în concurs, situație în care ei au 3 opțiuni:

1.Să plătească taxa de participare, în valoare de 250 lei, pentru a intra în jurizare, în contul ce li se va transmite;

2. De a achita 65 lei, dacă renunță la participarea la concurs, dar doresc intrarea grupajului în antologie și primirea antologiei prin poștă și

3. Renunțarea la participarea la concurs.

Arena literară

Director, Nicolae Roșu

Redactor Șef, Nicolae Georgescu

ADPC

Președinte, Lucia Oveză